

H.1 INTRODUCTIE

1.1. AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

In 2001 heeft de Flora en Faunawet zijn intrede gedaan. Deze wet heeft de oude jachtwet vervangen. In de Flora en faunawet werd 'het genot van de jacht' behoorlijk aan banden gelegd vanwege onder andere de vermindering van het aantal wildsoorten. Naast deze jacht op wildsoorten is jacht in het kader van beheer en schadebestrijding toegestaan. De vraag die bij mij opkwam was of de jacht nog wel toekomst heeft in Nederland en zo ja, wat voor toekomst? Niet alleen bij het grote publiek, maar ook of jagers en andere belanghebbende actoren nog wel toekomst zien in de jacht.

1.2. PROBLEEMSTELLING

Al decennia lang vragen mensen zich af of het wel ethisch verantwoord is of je voor recreatieve doeleinden dieren kunt bejagen en doden. Bovendien stellen jagers dat er gejaagd moet worden vanuit het perspectief van beheer en schadebestrijding? Toch lijkt vanuit veel segmenten in de samenleving een negatief geluid te horen richting de jacht. Kun je hier uit opmaken dat de jacht niet geaccepteerd wordt in Nederland?

1.3 DOELSTELLING

Het doel van dit onderzoek is om een antwoord te krijgen of er in 2050 nog gejaagd wordt in Nederland. Hoe zal in de toekomst gedacht worden over de jacht en welke actoren zullen welke representaties van de jacht hebben?

1.4 VRAAGSTELLING

De vraag die dit onderzoek moet beantwoorden is '*in hoeverre is de jacht nog op zijn plaats in Nederland?*' Daarbij worden in de hoofdstukken de volgende deelvragen beantwoord:

In hoofdstuk twee staan de representaties van de jacht centraal. De hoofdvraag van dit hoofdstuk is '*Wat zijn de representaties van de jacht?*' Om deze vraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen gesteld.

- *Wat is jacht?*
- *Wat is wild?*
- *Wat voor plaats hebben dieren in westerse samenlevingen?*
- *Waar zijn wilde dieren op hun plaats?*
- *Wat zijn de plaatsen waar gejaagd wordt?*
- *Wat voor invloed hebben deze plaatsen op de representaties van de jacht?*
- *Welke representaties over de jacht zijn aanwezig op deze plaatsen?*
- *Welke andere representaties zijn er nog meer over de jacht?*

Hoofdstuk drie gaat over de huidige jachtsituatie in Nederland. De vraag die hier gesteld wordt is '*Hoe is de jacht in Nederland geregeld?*'

Deelvragen:

- *Hoe wordt de jacht uitgelegd in de wet?*

H.1 Introductie

- *Hoe was vroeger de jacht geregeld?*
- *Welke ontwikkelingen zijn gaande met betrekking tot de participatie van jagers?*
- *In hoeverre neemt de ruimte voor de jacht af?*
- *Welke grondbezittende actoren hebben belangen bij de jacht?*
- *Welke standpunten hebben de verschillende actoren met betrekking tot de jacht?*
- *Welke argumenten worden gegeven voor en tegen de jacht?*
- *Welke organisaties steunen de jacht?*
- *Welke organisaties zijn tegen de jacht?*

In hoofdstuk vier wordt de vraag gesteld ‘*Is er nog toekomst voor de jacht?*’.

De volgende deelvragen worden gesteld:

- *Welke representaties van de jacht overheersen in Nederland?’*
- *Wat is positief aan de jacht?*
- *Wat is negatief aan de jacht?*
- *Hoe zien de betrokken actoren de toekomst voor de jacht?’*

In het vijfde hoofdstuk staat de vraag centraal ‘*Waarom gaan Nederlandse jagers naar het buitenland om te jagen?’* Daarbij worden de volgende deelvragen gesteld:

- *Wie bieden jachtreizen aan?*
- *Hoeveel jagers gaan naar het buitenland?*
- *Wat zijn de redenen waarom jagers naar het buitenland gaan?*

1.5 OPZET THESIS

Het onderzoek bevat, inclusief conclusie, zes hoofdstukken. In hoofdstuk 2 staan de representaties van de jacht centraal. Voordat deze verschillende representaties ter sprake komen wordt eerst behandeld wat jacht en wild is. Vervolgens wordt de plaats van wilde dieren beschreven vanuit menselijk perspectief. De plaats die mensen toekennen aan dieren heeft ook gevolgen van hoe mensen de jacht representeren. Op basis van hoe mensen over bepaalde plaatsen denken, ontstaan ook verschillende representaties van de jacht op die plaats. Naast deze plaatsgebonden jachtrepresentaties komen ook enkele niet plaatsgebonden representaties aan de orde.

In het derde hoofdstuk volgt een beschrijving van hoe de jacht in Nederland plaatsvindt. Daarbij wordt de aandacht gelegd op de wetgeving, de participatie en de fysieke ruimte. Ook komt het jachtdebat met de verschillende actoren en hun claims aan de orde.

Het vierde hoofdstuk gaat over de toekomst van de jacht. In dit hoofdstuk bevinden zich de onderzoeksresultaten. Ten eerste is een enquête gehouden onder eerstejaars studenten sociale geografie en planologie om te bekijken welke representaties van de jacht aanwezig zijn. Het doel is een indicatie te krijgen wat de overheersende representaties zijn in Nederland over de jacht. In deze enquête moesten de respondenten vier kenmerken noemen van de jacht. Bovendien werd gevraagd naar een positief en een negatief punt van de jacht. Alle antwoorden zijn onderverdeeld in categorieën om zo representaties te kunnen onderscheiden.

H.1 Inleiding

Daarnaast zijn ook interviews gehouden met vertegenwoordigers van betrokken actoren: de KNJV, een voorzitter van een WBE, vertegenwoordigers van landbouw en natuur uit FBe's en een beleidsmedewerker van de provincie. Telefonisch is een interview gehouden met een vertegenwoordigster van de dierenbescherming. Doel van deze interviews was de standpunten en doelstellingen van de verschillende partijen te achterhalen. Daarnaast werd gevraagd naar hun visie over de toekomst van de jacht. In bijlage I is meer informatie te vinden over de onderwerpen en vragen die gesteld zijn tijdens de interviews.

In hoofdstuk vijf komen de jachtreizen aan bod. Hiervoor zijn telefonische interviews gehouden met eigenaren van jachtreisbureaus. Gevraagd is naar de redenen waarom jagers naar het buitenland gaan en hoeveel jagers naar het buitenland gaan om daar te jagen. Dit hoofdstuk wordt behandeld om de vraag te beantwoorden 'Gaan Nederlandse jagers naar het buitenland omdat de jacht niet meer op zijn plaats is in Nederland?'

H.2 REPRESENTATIES VAN DE JACHT

De bedoeling van dit hoofdstuk is de verschillende ideeën over de jacht in beeld te krijgen. Dit wordt gedaan door verschillende representaties te beschrijven. Het doel van deze representaties is om de vele informatie te verkennen, samen te vatten en te presenteren. Het vormt de eerste stap in de analyse van geografische relaties en deze representaties zijn belangrijk in het overbrengen van de bevindingen en conclusies van geografisch onderzoek (Knox et al, 2001).

Om te weten te komen wat voor representaties van de jacht bestaan worden eerst in de volgende paragrafen een definitie van jacht en wild gegeven. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de plaats voor dieren volgens de 'New Animal Geography' en worden de plaatsen behandeld waar gejaagd wordt. Uit deze plaatsrepresentaties komen dan weer verschillende representaties van de jacht naar voren.

Met behulp van literatuur en informatie van websites is getracht de verschillende representaties van de jacht bloot te leggen. Hierbij worden de representaties soms ondersteund met voorbeelden uit interviews.

2.1 DEFINITIES: JACHT EN WILD

Om te weten te komen of jacht nou wel of niet op zijn plaats is in Nederland is het belangrijk te weten wat jacht en jagen precies is. In het Van Dale hedendaags Nederlands woordenboek (2005) staat over jacht en jagen:

Jacht:

Het jagen, het vervolgen van dieren om die te vangen en te doden, het belagen ervan met verschillende hulpmiddelen, als vogels en strikken.

Onder jagen wordt verstaan:

1. (mbt. Wild (wilde dieren)) vervolgen om het buit te maken en te doden
2. Het achternazitten, vervolgen

Maar geeft deze uitleg genoeg informatie? Zijn het alleen mensen die jagen, of kunnen dieren ook jagen? Verschillende personen hebben getracht een definitie van het begrip jacht te geven. Eén van hen was K. Lindner. In 1937 kwam hij met een definitie waarin hij het jagen beschouwt als een typische menselijke aangelegenheid. Daarbij gaat hij van de stelling uit dat de activiteiten van dieren dus geen jacht genoemd kunnen worden: bij dieren is het meer een strijd om het bestaan, een verwerven van voedsel, maar de 'doelbewuste' intentie ontbreekt.

'Jacht is specifiek menselijk, doelbewust, in de regel op doden gericht, doelgroep van vogels en zoogdieren, gebruikmakend van hulpmiddelen, ontsnappen van het gejaagde dier moet mogelijk zijn'. (Lindner)

H.2 Representaties van de jacht

Ontbreekt slechts een van der voorwaarden, dan is het geen jacht, aldus Lindner. (Rutten, 1992)

De Spaanse filosoof José Ortega Y Gasset (1883-1955) ziet geen essentieel verschil tussen de dierlijke en menselijke activiteiten. Jacht is een relatie tussen twee diersoorten die zooniërarchisch verschillend zijn en waarvan de ene soort de andere bejaagt en de ander weet dat hij bejaagd wordt. Dat geldt evenzeer voor dieren als voor de mens (Rutten, 1992). Als de gejaagde bij dezelfde gelegenheid de jager was, dan zou er geen jacht zijn. Dan is er sprake van een strijd.

'Jacht is een door dieren en mensen uitgevoerde handeling om een ander dier van een zoologisch lagere rangorde te bemachtigen, levend of dood'. (Ortega y Gasset, 1959)

Het doden is volgens Lindner en Ortega y Gasset niet noodzakelijk: ook als het gejaagde dier niet gedood wordt (vangst) blijft het jacht. Jagen kan, maar hoeft niet te eindigen met de dood van het object.

Het wild moet wel een kans hebben, wil men over jacht kunnen spreken. Alle gebeurtenissen waarbij het dier geen ontsnappingskans heeft, kunnen niet onder het begrip vallen. Als de handeling geen kans op succes heeft is het geen jacht en is de kans 100%, dan is het ook geen jacht (Rutten, 1992).

Volgens Ortega y Gasset is er in de ontmoeting tussen mens en dier een scherpe grenslijn, die aangeeft waar jacht ophoudt jacht te zijn en wel daar waar de mens zijn verstandelijke vermogens de vrije loop laat. Als voorbeeld van wat geen jacht is doordat de persoon zijn verstandige vermogens de vrije loop laat noemt hij een visser die door een beek te vergiftigen, met één slag alle forellen die erin zwemmen kan vernietigen en vangen.

'Juist naar mate het wapen steeds efficiënter werd, legde de mens zich meer beperkingen tegenover het dier op, om dit spel te geven, om wild en jager niet op te ongelijk niveau te brengen, alsof de overschrijding van een bepaalde grens in die betrekking het wezenlijk karakter van het jagen zou teniet doen en het in louter slachting en vernietiging zou veranderen.' (Ortega y Gasset, 1959)

Wild

Als jagers over de jacht spreken dan jagen ze op wild. Wild is geen zoologische soort of eenheid. Wild is volgens het Van Dale hedendaags Nederlands woordenboek (2005) de in het wild levende dieren waarop men jaagt. Door menselijke interesse in een specifieke tijd worden dieren tot wild. Wat vandaag gejaagd wordt, hoeft morgen geen wild meer te zijn (Rutten, 1992).

Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen een wild dier en wild. Volgens het Van Dale hedendaags Nederlands woordenboek (2005) is een wild dier een dier dat niet tam is. Het is ongetemd. Dus een wild dier is lang niet altijd wild. De das is een voorbeeld van een

H.2 Representaties van de jacht

wild dier dat niet wild genoemd mag worden in Nederland. De das staat niet op de wildsoortenlijst en mag niet bejaagd worden.

2.2 PLAATS EN MYTHES

In de Culturele geografie is 'place' een belangrijk begrip. Hier is de ruimte niet in de eerste plaats een ecologisch-fysieke gegevenheid of een ruimtelijke uitgestrektheid waarin afstanden moeten worden overbrugd. De geografische ruimte is een menselijke constructie, een door de mens zingegeven ruimte, een opslagplaats vol objecten waaraan emoties, herinneringen, betekenissen verbonden zijn. Wat voor een buitenstaander iets anoniems is kan voor iemand anders veel betekenen.

In de culturele geografie wordt onderscheid gemaakt tussen place en space. Volgens Tuan (1977) is place een gevoelsmatig afgegrensd gebied waarmee een individu of groep sterke emotionele relaties onderhoudt. Mensen kunnen er zelfs hun persoonlijke identiteit aan ontlenen. Buiten de place begint de oneindige ruimte (space) waar het individu of de groep wel kennis van bezit maar zich niet thuis voelt of affectief mee verbonden weet.

Dit houdt bovendien in dat de beelden van gebieden die worden geconstrueerd, niet alleen over de gebieden in kwestie vertellen, maar ook over de visies van de constructeurs (de Pater et al, 1996).

In de plaatsrepresentaties gaat het over collectieve verbeeldingen van plaats. We begrijpen plaatsen door middel van sociaal geconstrueerde mythes. Deze mythes over plaatsen vormen beelden van hoe het op bekende en onbekende plaatsen is. Vaak zijn dit abstracte en algemene plaatsen, zoals de stad, het platteland en de wildernis. Het zijn sociale constructies waar wij betekenissen aan toe kennen door middel van mythes. Deze mythes dienen om de nadruk te leggen op de stereotype kenmerken van deze plaats. (Holloway et al, 2001).

Maar welke plaatsen worden door ons geconstrueerd als plaatsen waar gejaagd wordt? Het lijkt logisch dat dit plaatsen zijn waar dieren leven, aangezien de jacht het vervolgen van dieren is om ze te vangen en te doden. De plaats om te jagen is dus de plaats waar wilde dieren leven of op de plekken waar ze overlast veroorzaken.

In de geografie wordt steeds meer aandacht gegeven aan de plaats voor dieren. De 'New Animal Geography' houdt zich bezig met de plaats van dieren bekeken vanuit menselijk perspectief. De vraag is dan ook waar leven wilde dieren en waar zijn deze dieren (niet) op hun plaats in onze moderne westerse samenleving?

2.3 PLAATS VAN DIEREN

Philo et al (2000) stelt dat in de westerse samenleving de afstand tot menselijke nederzettingen bepalend is, of diersoorten wel of niet op hun plaats zijn. Dit houdt in dat in menselijke nederzettingen (de stad) huisdieren op hun plaats zijn. De agrarische gebieden (het platteland) zijn bestemd voor vee en de gebieden daarbuiten (wildernis) zijn bestemd voor de wilde dieren (Philo et al, 2000).

H.2 Representaties van de jacht

Wanneer een dier uit één van deze groepen zich bevindt op een geografisch gebied waar hij niet behoort voor te komen dan is dit dier 'out of place'. Een voorbeeld van 'out of place' is een vos die in de stad leeft.

Als een dier ook nog eens gedrag vertoont dat niet gewent is door mensen dan is er sprake van 'transgression'. 'Transgression' betekent 'over de lijn'. In tegenstelling tot de sociologische definitie van 'deviance (afwijkend)' is 'transgression' een onafscheidelijk verbonden ruimtelijk idee. De lijn die wordt gepasseerd is vaak een geografische lijn en een sociaal-culturele lijn. Het is niet van belang dat de 'transgression' wel of niet als zo was bedoeld door de overtreder. Wat belangrijk is dat de actie wordt gezien als transgressie door iemand die er last van heeft (Cresswell, 2004).

Als voorbeeld kunnen wij weer de vos gebruiken. Als een vos zich in een kippenhok bevindt en een kip te pakken neemt als buit, dan is dat een vorm van 'transgression'. De vos bevindt zich op een plek waar hij niet thuis hoort (het kippenhok) en vertoont ook nog eens gedrag (het doden van kippen) wat iemand anders (de boer) tot last is.

Een ander voorbeeld van 'transgression' is het wilde zwijn dat veel landbouwschade veroorzaakt doordat het wroet door landbouwgronden. Zo heeft onder andere de provincies Drenthe het beleid dat ze geen wilde zwijnen in de provincies willen hebben (provincie Drenthe, 2002).

Binnen de 'wildernis' kan ook onderscheid gemaakt worden tussen dieren die wel of niet op hun plaats zijn. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen inheemse diersoorten en uitheemse diersoorten (exoten). Inheemse diersoorten zijn dieren die van oorsprong al in Nederland voorkomen, uitheemse diersoorten dus niet. Exoten zijn in Nederland niet op hun plaats, vooral niet als deze exoten de populatie van een inheemse diersoort bedreigen.

Op het idee dat wilde dieren alleen thuis horen in de wildernis zijn uiteraard ook uitzonderingen mogelijk, zoals de dierentuinen. Hier leven wilde dieren midden in de stad. Maar ondanks deze uitzondering horen wilde dieren naar onze beleving thuis in de natuur (wildernis). Door het creëren van natuurgebieden geven wij wilde dieren een plaats.

Maar ook genoeg wilde dieren hebben zich aangepast aan de menselijke leefgebieden, ook al is daar 'transgression' en zelfs verzet voor nodig geweest. Doordat dieren dit doen hebben ze hun eigen 'other spaces' gecreëerd. Dit zijn vaak marginale plaatsen vanuit menselijk perspectief, zoals het riool. Door tegen de in mensen ogen geschikte dierplaatsen in te gaan hebben dieren hun eigen 'beastly places' gecreëerd. (Philo et al., 2000)

2.4 PLAATREPRESENTATIES VAN DE JACHT

Aangezien wilde dieren met name in de wildernis (natuur) en het platteland voorkomen, zijn dit ook de plaatsen waar de jacht mee geassocieerd wordt. Deze plaatsen worden op verschillende manieren gerepresenteerd. De vraag in dit hoofdstuk is dan ook wat voor invloed hebben deze mythen van bepaalde plaatsen op de representaties van de jacht? Want wanneer er gekeken wordt naar de hedendaagse jacht zijn er volgens Smalley (2005) verschillende culturele categorieën te onderscheiden, namelijk werk/recreatie, productie/consumptie, primitief/modern en zelfs natuur/cultuur.

H.2 Representaties van de jacht

De Wildernis

Het concept 'wildernis' bestaat pas sinds de eerste agrarische revolutie, zo'n 10.000 jaar geleden (Short, 1991). Toen gingen de eerste mensen hun levensstijl veranderen van een nomadenbestaan met jagen en verzamelen naar een levensstijl die in het teken stond van de landbouw. Voor deze tijd bestond het begrip wildernis nog niet, omdat voor jagers en verzamelaars de gehele omgeving diende voor voedsel en andere materialen. Hierdoor was er geen verschil was in landoppervlak. Maar toen er landbouwgrond ontstond werd er onderscheid gemaakt tussen landbouwgrond en niet landbouwgrond (Holloway et al, 2001). Over de wildernis heersen vele verschillende representaties. Toch kun je er twee tegenstrijdige representaties uit halen, namelijk de zogenaamde anti-wildernis representaties en de pro-wildernis representaties (Holloway et al, 2001).

In de anti-wildernis representaties wordt de wildernis gerepresenteerd als het tegenovergestelde van de beschaafde wereld. Vanuit onze westerse perceptie zijn de landbouwgronden 'centraal'. Dit is de plek waar mensen leven. De wildernis is een representatie van de rand; weg van de gezette mens. De wildernis wordt geconstrueerd als een 'other'. Het wordt geassocieerd met wilde dieren, ongeciviliseerde mensen (outlaws en savages), gevaar en onzekerheid.

De mensen die in de wildernis leven zijn afhankelijk van het jagen voor voedsel en kleding. De representatie van jacht als een manier van voedselverschaffing vindt dan ook hier zijn oorsprong. De wildernis is de plaats voor volken die bestaan uit jagers en verzamelaars. Nog steeds zijn er voorbeelden van bevolkingsgroepen die afhankelijk zijn van de jacht. Voorbeelden hiervan zijn de bosjesmannen in Zuid-Afrika en de indianen in de Amazonedelta (Rutten, 1992). Een ander voorbeeld van jagers die in onze representatie in de wildernis wonen zijn de Inuit. Doordat het klimaat van Noord Canada landbouw niet toelaat zijn de Inuit afhankelijk van de jacht (Rutten, 1992). Maar ook in de westerse samenleving speelt de buit nog steeds een belangrijke rol. Wild is een culinair product dat niet alleen op tafel bij de jager terecht komt, maar ook in menig (wild)restaurant op de kaart te vinden is. Door vleescrissen zoals de varkenspest en de gekke koeien ziekte lijkt de waardering van wildbraad alleen maar groter te worden. Bovendien is wild geen dioxine kip of kistkalf. Wild komt op natuurlijke wijze tot wasdom, zoekt zelf zijn voedsel bij elkaar en kan beschouwd worden als een scharreelproduct. Wild past bij de biologische verantwoorde wijze ontstane voedsel. Dus als men wild wil eten, dan moet er gejaagd worden, want zonder jacht komt er geen wild op tafel (Vissering, 2004).

De wildernis wordt gerepresenteerd als een plek die overwonnen moet worden door de mens. De transformatie van wildernis en natuur in bouwland wordt beschouwd als een triomf van sociale vooruitgang (Holloway et al, 2001).

Maar om wildernis en natuur te cultiveren was jagen in de wildernis eerst wel noodzakelijk. Zo ook aan de Amerikaanse Frontier in de zeventiende eeuw. De Frontier was de westelijke grens tussen het gekolonialiseerde en beschaafde Amerika en de wildernis; het wilde westen. De blanke Amerikaanse bevolking die probeerde deze wildernis te cultiveren, moesten

H.2 Representaties van de jacht

natuurlijk wel eerst in de wildernis leven. Gevolg was dat de jager gerepresenteerd werd als een persoon die één is geworden met de natuur. Deze representatie houdt in dat de jager een woesteling is geworden die een strijd voert om te overleven (Herman, 2001).

Volgens Short (1992) speelde de wildernis ook een rol in het nationalisme in sommige landen. Zo ook in de Verenigde Staten van de negentiende eeuw. De uitbreiding van de Frontier werd beschouwd als een gevecht met de elementen van waaruit democratie en zelfvertrouwen uit voort kwamen. Uit deze representatie van de wildernis volgden dan ook de representatie van jagers als eerste Amerikaanse helden, zoals Daniel Boone, Kit Carson en Buffalo Bill. Voor de blanke Amerikaan vormde de Frontier een certificaat van authenticiteit. De Amerikanen waren een product van de Frontier; op zoek naar de onbegrensde mogelijkheden. De Amerikanen beschouwden zichzelf dan ook als een jagersvolk (Herman, 2001)

De cultivering van de wildernis ging ook gepaard met personen die wel een economische activiteit zagen in de jacht. Door dieren af te schieten voor hun vlees en huid probeerden deze 'broodjagers' wat te verdienen aan de jacht (Dahles, 1992).

Doordat de wildernis als een gevaarlijke plek werd gerepresenteerd die overwonnen moest worden, leverde dit ook een representatie op. Als bewijs dat een jager de wildernis had overleefd en overwonnen werden trofeeën van bejaagde dieren mee genomen naar de beschaafde wereld. Een representatie van de jacht als een strijd tussen mens en dier en de visie dat de mens superieur is aan het dier. De noodzaak van het overleven verdween en een vorm van recreatie om de wildernis te controleren kwam ervoor terug.

Maar in de pro-wildernis representaties wordt afgevraagd of de wildernis wel slecht is en de beschaving goed. In deze visie worden de negatieve dimensies van de beschaving blootgelegd, zoals milieuvervuiling en criminaliteit. Hiermee wordt de wildernis geromantiseerd. De wildernis is onbeschadigd en onbedorven. De natuur is in harmonie. Met betrekking tot deze romantisering van de wildernis doen enkele representaties van de jacht hun intrede. De wildernis werd gerepresenteerd als een paradijs met een overvloed aan wild. Een walhalla voor elke jager, waardoor de jacht als sport zich kon ontwikkelen (Herman, 2001). Door een overvloed aan voedsel, was het niet meer noodzakelijk om te jagen, maar kon men er ook plezier aan beleven. De jacht als een vorm van recreatie deed ook zijn intrede in deze visie van de wildernis. Alleen in deze visie hoefde de jager niet een woesteling te zijn, maar kon hij zich onderscheiden en zich als een heer gedragen.

Maar deze pro-wildernis representatie zorgde er ook voor dat men ging denken dat de jacht niet hoort in de wildernis. De mens werd gerepresenteerd als een indringer in de harmonieuze natuur (Cartmill, 1993). De jacht wordt gerepresenteerd als iets onnatuurlijks. Deze opvatting houdt in dat mensen denken dat de natuur zichzelf regelt en zichzelf instandhoudt. Jagen wordt daarom beschouwd als wreed en als een natuurovertreding. In deze representatie moet de mens zich zo weinig mogelijk bemoeien met de natuur. De moderne westerse jager is in deze representatie het tegenovergestelde van de 'noble savage'. De mythe van de 'noble savage' symboliseert een persoon die over een ingeboren goedheid beschikt en is nog niet blootgesteld aan de corrupte invloeden van de beschaving. De 'noble savage' leeft in harmonie met de natuur (Holloway et al, 2001).

H.2 Representaties van de jacht

Een geromantiseerde beeld van de wildernis wordt onder andere duidelijk uit de tekenfilm Bambi van Walt Disney uit 1942. Deze tekenfilm heeft voor veranderingen gezorgd in de representatie van de jacht. In deze tekenfilm wordt het verhaal verteld vanuit het oogpunt van de dieren. Alle dieren leven in harmonie samen en de dieren vertonen allemaal menselijke emoties. De jager wordt in dit verhaal als slechterik gerepresenteerd, omdat hij de dieren in het bos doodt (Cartmill, 1993).

De mythe Bambi en die van andere Disneyfilms hebben brede en diepe invloeden op de moderne houdingen ten opzichte van de jacht, het wild en de wildernis tot op de dag van vandaag. Dit komt mede doordat de film Bambi bij miljoenen gezinnen als video/dvd thuis ligt. Daardoor blijft de film invloed op kinderen en volwassenen hebben (Cartmill, 1993).

Een andere wildernis representatie is dat van de wildernis een tuin gecreëerd moet worden (Short, 1991). Deze visie komt vanuit de Joods-christelijke traditie en waarbij de natuur is gecreëerd door God. De mens moet als rentmeester optreden en de natuur beheren. De jacht is een manier om te beheren en wordt daarom ook gerepresenteerd als een van de middelen om te beheren. Het is de taak van de mens om te voorkomen dat van bepaalde diersoorten niet te veel aanwezig zijn en dat andere dieren niet uitsterven. De jacht wordt dan gerepresenteerd als het middel om dit te bewerkstelligen (Rutten, 1992).

De jacht als beheer wordt ook duidelijk uit een interview met een vertegenwoordiger van de Koninklijke Jagers Vereniging (KNJV):

‘Wij zijn bezig met de totale natuur. Met de biodiversiteit die we nog in Nederland hebben om die zo goed mogelijk te bewaren. We leven in een parklandschap en die moet je onderhouden en daarbij is ingrijp van de mens noodzakelijk’.

...

‘Beheren van het wild is net als het beheren van de tuin. Als je de tuin niet beheert blijven de sterkste soorten over. Dat zijn de brandnetels en de distels.’ Interview [01]

Het platteland

Als tegenhanger van de wildernis is er de sociale constructie van het platteland. Maar ook over het platteland doen verschillende mythische representaties en sociale constructie de ronde. Het platteland kan onder andere worden geconstrueerd als een gebied van productie en als een gebied van consumptie (Ilbery, 1998). Het platteland geconstrueerd als een gebied van productie houdt het zware arbeidersbestaan in. De rol die de jacht daarbij voldoet is het bescherming van de agrarische productie (Rutten, 1992). De jacht wordt daarmee dan ook gerepresenteerd als een vorm van schadebestrijding. Een voorbeeld daarvan is de vossenjacht. Eén van de representaties van de vos is die van ongedierte. De vos wordt neergezet als een dier dat kippenhokken plundert en daardoor veel schade veroorzaakt (Woods, 2002).

Vanuit een consumptieve benadering is het platteland een gebied om te recreëren en te wonen. Deze representatie wordt ook wel de rurale idylle genoemd (Short, 1991; Woods, 2005). De overheersende mythe van het platteland is die als een rurale idylle. De rurale idylle

H.2 Representaties van de jacht

is overwegend een selectieve urbane kijk op het platteland (Holloway et al, 2001). Bovendien is de rurale idylle geconstrueerd door de rijkere en voor de rijkere (Ilbery, 1998).

Enkele sleutelementen volgens deze mythe zijn

- een gevoel van eeuwigheid
- traditionele familie- en gemeenschapswaarden
- harmonieuze relaties tussen natuur en cultuur
- afwezigheid van sociale problemen
- bevorderen van een goede lichamelijke en geestelijke gezondheid (Holloway et al, 2001).

In deze mythe is het platteland het toevluchtsoord voor de moderne tijd. Door de snelle verandering van een rurale naar een stedelijke wereld dient het platteland als plaats van onze verleden. Het is een nostalgische plaats die doet denken aan het simpele leven van onze voorouders, zonder de moeilijkheden van de versnelde urbanisatie (Short, 1991).

De aantrekkelijkheid van deze plattelandsrepresentatie heeft er in Groot-Brittannië voor gezorgd dat men het platteland in stand wil houden. Een conservatieve houding dat het platteland niet te veel mag veranderen. De verschillende mythes omtrent de rurale idylle hebben er zelfs voor gezorgd dat het platteland wordt geïdentificeerd met de nationale identiteit van Engeland, Schotland en Wales (Woods, 2005).

Doordat het platteland wordt gerepresenteerd als de nationale identiteit zijn de traditionele activiteiten nationalistisch en gebonden aan het gebied. Deze volkstradities worden gecreëerd en hergecreëerd om verschillende interpretaties te passen (Short, 1991). Een van deze tradities op het platteland is de jacht. De jacht is een traditie, waarbij de kennis van de jacht wordt doorgegeven van vader op zoon (Herman, 2001). De vossenjacht met honden is een traditionele manier van jagen in Groot-Brittannië (Milbourne, 2003).

Doordat de bewoners van het Britse platteland grotendeels conservatief zijn en zo weinig mogelijk willen zien veranderen heeft dat ook gevolgen naar hoe men naar de jacht kijkt. De jacht wordt niet alleen geconstrueerd als een noodzakelijke vorm van schadebestrijding, maar als een integraal deel van het rurale leven. De jacht is een traditie. Jagen speelt een belangrijke sociaal culturele rol binnen rurale gebieden. De jacht representeert een sleutelcomponent van het plattelandsleven. Toen stemmen in de Britse politiek rondgingen om de vossenjacht te verbieden zorgde dat dan ook voor grote verontwaardiging op het platteland. De aanval om de jacht af te schaffen stond symbool voor de bedreigingen op alle andere plattelandscomponenten (Milbourne, 2003).

Ook wordt de jacht als een elitaire activiteit gepresenteerd. Dat de jacht als een activiteit voor de elite wordt gerepresenteerd komt waarschijnlijk niet vanwege de rurale idylle, maar eerder dankzij de 'Heerlijke jachtrechten' van feodale oorsprong. Deze heerlijke jachtrechten waren besteed aan geprivilegieerde groeperingen, meestal heren van adel. Kenmerkend was dat een houder van heerlijke jachtrechten de jacht kon uitoefenen op gronden die in bezit waren van derden. In Nederland kwam in 1923 een einde aan deze jachtprivileges, doordat in de jachtwet de heerlijke jachtwetten afgeschaft werden (Dahles, 1990).

H.2 Representaties van de jacht

Doordat de representatie van het platteland als een rurale idylle wordt geconstrueerd door de rijkere om daar te recreëren en te wonen, werd de jacht een activiteit die werd gerepresenteerd als een vorm van recreatie en sport voor de elite.

De jacht werd door de jagende elite gerepresenteerd als een sportieve uitdaging. Hierbij gaat het tussen de strijd tussen mens en dier. Een voorbeeld hiervan is de vossenjacht. In deze constructie wordt de vos beschouwd als een slimme en gelijkwaardige tegenstander. De jacht op de vos verheft de jacht als een functionele activiteit naar de status van een sport.

Serpell (1996) beschrijft het als volgt:

'its (fox) status is elevated to that of a worthy opponent in an amusing game of life and death; an opponent who enjoys nothing more than pitting [its] own strength, speed or cunning against that of the well-armed human.'

Deze representatie was belangrijk in de constructie van de vossenjacht als een 'sport of gentlemen' eind negentiende eeuw. Door te pretenderen dat het een gelijke strijd is, wordt de klasse van de jager bij overwinning verheerlijkt. Tegelijkertijd wordt door de overwinning de positie van de menselijke suprematie over de natuur bevestigd (Woods, 2000). Dat de jacht als hobby wordt gerepresenteerd blijkt uit het volgende interview:

'Soms zit je tot heel laat in het veld. Soms zit ik wel tot half twaalf op zo'n hoogzit. B.v.D heeft er eens een keer een volle nacht op gezeten. ... De vrijwilligheid en de liefde voor de natuur en voor het veld moeten het doen. ... Het is een hobby en een leuke hobby en je gaat voor je plezier het veld in en de ene keer heb je niks en de andere keer heb je geluk, zo werkt dat.'
Interview [02]

Doordat de jacht werd geconstrueerd als een activiteit voor de elite, gaf de jacht ook status. Als je in bezit was van een grote lap grond waarop je de jacht op kon beoefenen dan vergroete dat je status. Daarom werd de jacht ook populair bij de kapitaalkrachtige stedelijke burgers. Deze 'nieuwe' elite trachtte haar pas verworven sociale positie te bevestigen door allerlei gedragingen van de 'oude' elite na te bootsen (Dahles, 1990).

De tegenhanger van de rurale idylle is de anti-idyllische representatie (Short, 1991). Ook het publiek van de anti-idyllische mythische representatie is voornamelijk stedelijk. Deze representatie probeert de wereld van werk en het leven van de arbeiders te laten zien en wil tonen dat het wreed en zwaar werk is. Het rurale leven is een belemmering voor individuele groei en een blokkering van sociale ontwikkeling. In deze visie is het platteland en haar bewoners een symbool van conservatisme en sociale achteruitgang. Het platteland staat dan ook voor het verleden, in contrast met de hoop van de toekomst (Short, 1991).

Dat gronden van de wildernis worden gecultiveerd worden niet als vooruitgang beschouwd. Door de commercialisering van de landbouw met al zijn landbouwgiften is het platteland slecht voor het milieu. Deze representatie geeft aan dat we aan het verspillen zijn (Short, 1991). Hetzelfde geldt hiermee voor de jacht. Dierenrechten organisaties streven naar het opheffen van de verspillende jacht. Een representatie van de jacht die hieruit volgt is dat de

H.2 Representaties van de jacht

jager de natuurlijke wereld voor zijn eigen nut exploiteert (Maier, 2006). Dit standpunt komt overeen met de ethische egoïsme. Dit houdt in dat elke individueel probeert zijn welvaart te maximaliseren (Tännsjö, 2002). Jagers weerleggen deze representatie, omdat zij beweren dat de jacht uitgaat van het ‘wise use’ principe. De jacht is een vorm van beheer waarbij alleen het overschot bejaagd wordt (Vissering, 2004).

Werd de jacht als beheer al bij de wildernis genoemd, ook op het platteland is dit een representatie van de jacht. Deze representatie houdt in dat als mens en dier samen naast elkaar willen leven, de mens af en toe moet ingrijpen (Rutten, 1992). De jacht kan bij dit idee noodzakelijk zijn indien men te maken heeft met incomplete ecosystemen, waar bijvoorbeeld de top-predatoren ontbreken en er te hoge populaties gaan ontstaan. In deze representatie van de jacht is het doel het voorkomen van extreme situaties. Het wegnemen van overschotten resulteert in kwaliteitsverbetering, voorkomt het ontstaan van ziekten en wat betreft het grofwild heeft het een gunstige invloed op de frequentie van verkeersongevallen waarbij wild betrokken is, aldus Rutten (1992).

2.5 GEEN PLAATSGEBONDEN REPRESENTATIES

Ook zijn er representaties van de jacht die niet gebonden zijn met de wildernis of het platteland. Zoals de representatie dat het om het doden van dieren gaat. Sommige mensen zijn tegen het doden van dieren, hoe dan ook. Of dit nu op het platteland gebeurt, of in de wildernis. Dat maakt hun niets uit. In hun ogen is de jacht een wrede activiteit. Dieren lijden doordat niet goed raak geschoten wordt. Het dier blijft dan nog lange tijd met zijn verwondingen doorleven. Volgens de dierenbescherming (2001) zijn jachtmethoden als de drijf- en drukjacht wreed, niet efficiënt en verstorend.

Een andere representatie is dat het zielig is om dieren te doden. Bij deze representatie wordt vooral ingezet op de emotie van mensen. In het voorbeeld van de vos wordt dit dier neergezet als een dier met gewetens en gevoelens. Ze hebben de mogelijkheid ervaringen te voelen zoals pijn, gevaar en verlies. In het geval van de jacht ervaren ze deze gevoelens (Woods, 2000).

Sommige mensen representeren jagers zelfs als moordenaars. Dit blijkt uit het volgende citaat met en jager:

We lopen ook wel eens langs de snelweg en dan gebeurt het wel eens dat een raampje open wordt gedaan en dan wordt er wel eens geschreeuwd van moordenaars. Of er wordt hard getoeterd. Dan steek je de hand op en dan ga je weer verder. Zo werkt dat.

Interview [02]

Sommige mensen willen de representatie dat de jacht om het doden van dieren gaat veranderen. Anderen juist niet, blijkt uit het artikel ‘Goodwill Hunting’ van Barney (2006).

In haar artikel wordt door de ‘World Hunting Association’ een nieuwe competitie gehouden waarbij op reeën wordt geschoten zonder kogels. In plaats van kogels worden verdovingspijlen gebruikt, zodat de dieren niet doodgaan. Dit moet zorgen dat jagen niet alleen maar om het doden gaat.

H.2 Representaties van de jacht

Maar volgens de National Rifle Organisation is dit geen jacht, omdat het tegen de jagersethiek ingaat. Een woordvoerder van deze organisatie stelt dat de jacht gaat om het doden van dieren en dus niet om het verwonden van dieren. In de jacht is het volgens hem de bedoeling dat je het dier op een zo'n humaan mogelijke manier dood (Barney, 2006).

Maar dat de jacht niet alleen om het doden gaat en ook niet alleen maar op zo'n manier gerepresenteerd wordt blijkt uit een onderzoek van Daigle (2002). Uit een vergelijkende studie naar overtuigingen, houdingen en waarden onder jagers, 'wildlife viewers' en 'outdoor recreationists' van Daigle (2002) is gebleken dat de jacht niet alleen om het oogsten gaat, maar ook dat het kansen biedt om een verscheidenheid van sociale, psychologische, emotionele en fysieke voordelen te realiseren.

Echter, niet iedereen representeert dit zo. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat jagers de jacht anders representeren dan 'wildlife viewers' en 'outdoor recreationists'. De jagers melden dat het bekijken van het landschap en het genieten van de natuur, het ervaren van opwinding, evenals het waarnemen en het leren over het wildgedrag als waarschijnlijkste resultaten van de jacht kunnen worden beschouwd. Bovendien melden de jagers dat de jacht zorgt voor een 'sense of belonging' en een vertrouwdheid met de natuur.

'Wildlife viewers' en 'outdoor recreationists' representeerden deze ervaringen minder sterk met de jacht dan de jagers. Het leek hun onwaarschijnlijker dat de jacht deze ervaringen teweeg zou brengen.

Representaties van de jacht en gender

De jacht wordt beschouwd als een mannelijke activiteit. Dat de jacht als een mannelijke activiteit wordt beschouwd vond met name na de Tweede Wereldoorlog zijn oorsprong en dat is deze grotendeels nog steeds. In de jaren '50 en '60 definieerden mannelijke schrijvers van de Amerikaanse bladen 'Field and Stream' en 'Outdoor Life' de jacht in geslachtspecifieke termen die vrouwen buitensloten, omdat vrouwen de dieper achterliggende culturele mannelijke betekenis van de jacht onmogelijk konden begrijpen. De authentieke jacht was een mannelijke prestatie voor alleen mannen. (Smalley, 2005)

Eén van deze culturele mannelijk betekenissen was dat de jacht een ritueel vormt om van een jongen een man te maken. Een andere betekenis en representatie van de jacht is dat een jager een uitstekende militair is. Doordat hij zijn schietvaardigheden heeft geleerd tijdens het jagen zal hij in het leger beter kunnen schieten dan militairen die nooit gejaagd hebben (Perotte, 2006).

Dit naoorlogse beeld van de jacht werd door de jagende vrouwen met tegenzin geaccepteerd, maar eigenlijk construeerden vrouwen de jacht juist als een recreatieve activiteit voor mannen en vrouwen. De jagende mannen zagen vrouwelijkheid echter als de antithesis van de jacht. In het blad 'Outdoor life' werden vrouwen zelfs geassocieerd met anti-jacht campagnes.

Maar in de jaren '70 vroegen de schrijvende mannelijke jagers zich af of het beeld van het mannelijke jacht politiek wel zo geschikt is. In deze jaren was het de vraag of de vrouwelijke anti-jacht kruistochten het einde zou betekenen voor de recreatieve jacht. Moesten vrouwen weer binnengelaten worden binnen de grenzen van de jachtsport om de sport te redden?

H.3 DE JACHT IN NEDERLAND

De vraag die in dit hoofdstuk centraal staat is: *Hoe is de jacht in Nederland geregeld?*

Om deze vraag te beantwoorden wordt eerst de wetgeving uitgelegd. Hierin komen de rollen van de landelijke en provinciale overheden ter sprake en worden de rollen van de Faunabeheereenheden, de Wildbeheereenheden en het Faunafonds uitgelegd. Daarna wordt bekeken hoe de huidige jachtsituatie is ontstaan. Vervolgens wordt er gekeken naar de participatie en de ruimte die aanwezig is voor de jacht. Ten slotte is er aandacht voor de standpunten van de voorstanders en tegenstanders van de jacht

3.1 DE WETGEVING

In deze paragraaf wordt de wetgeving omtrent de jacht uitgelegd. De hoofdvraag in deze paragraaf is: hoe wordt de jacht uitgelegd in de wet. De vragen die hierbij worden beantwoord zijn:

- In welke wet wordt het onderwerp jacht behandeld?
- Wie mag jagen?
- Waar mag gejaagd worden?
- Wanneer mag gejaagd worden?
- Op welke wildsoorten mag gejaagd worden?
- Wat is het verschil tussen jacht, beheer en schadebestrijding?
- In hoeverre is de regelgeving omtrent de jacht gedecentraliseerd?
- Welke andere partijen spelen een rol betreffende de wetgeving rond de jacht?
- Welke functie hebben de desbetreffende partijen?

de Flora en faunawet

De regelgeving betreffende de jacht is geregeld binnen de Flora en faunawet. De Flora- en faunawet is één van de instrumenten van de overheid om de doelstellingen van het natuurbeleid te bereiken. Deze wet biedt wettelijke bescherming voor in het wild levende planten en dieren. De wet is op 1 april 2002 in werking getreden en daarbij zijn de volgende diersoorten als beschermd soort aangewezen:

- alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (m.u.v. zwarte rat, bruine rat en huismuis),
- alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten (m.u.v. enkele gedomesticeerde vogelsoorten),
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten,
- alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (m.u.v. soorten in Visserijwet 1963);

Voorts kan de minister van landbouw, natuur en voedselkwaliteit inheemse en uitheemse soorten beschermd verklaren, bijvoorbeeld als deze in hun voortbestaan worden bedreigd, als de kans op overmatige benutting dreigt of vanuit internationale verplichtingen dan wel

H.3 De jacht in Nederland

Europese besluiten. Verder kunnen ook in Nederland uitgestorven diersoorten worden beschermd, als de kans op terugkeer van deze soorten aanwezig is. (Oord, 2002)

De dieren hebben in hun natuurlijke leefomgeving bepaalde rechten. De Flora en Faunawet noemt daarbij de volgende punten.

1. het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
2. het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
3. het is verboden nesten, hopen of andere voortplantings-, vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
4. het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen. (Wege, 2006)

De jacht

De flora en faunawet gaat uit van het principe 'nee, tenzij'. Alle inheemse diersoorten zijn beschermd, behalve wanneer er sprake is van een bijzondere bepaling. De jacht behoort tot één van de bijzondere bepalingen in de Flora en Faunawet.

Dit houdt in dat sommige beschermde diersoorten wel bejaagbaar zijn. Deze soorten worden wild genoemd. Als wild worden in Nederland de volgende diersoorten aangewezen:

- haas (*Lepus europaeus*)
- fazant (*Phasianus colchicus*)
- patrijs (*Perdix perdix*)
- wilde eend (*Anas platyrhynchos*)
- konijn (*Oryctolagus cuniculus*)
- houtduif (*Columba palumbus*).

De jacht op bovengenoemde wildsoorten kan worden beperkt door internationale verplichtingen of bindende besluiten van organen van de Europese Unie of andere volkenrechtelijke organisaties. Bovendien wordt de jacht op wild niet geopend als het op de rode lijst staat. De rode lijst is een door de Minister vastgestelde nationale lijst van met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende soorten. (Wege, 2006)

De minister van landbouw, natuur en voedselkwaliteit bepaalt in hoeverre de jacht op wildsoorten geopend is (zie tabel 3.1). Op dit ogenblik heeft de minister besloten dat de jacht op de patrijs niet geopend is, omdat de patrijs op de rode lijst staat. Voor de andere wildsoorten is de jacht alleen toegestaan in de daarvoor aangegeven periode. Het doden van wild buiten het seizoen, wordt beschouwd als het doden van een beschermde diersoort. (Wege, 2006)

H.3 De jacht in Nederland

De jacht kan in deze periode kan ook gesloten worden vanwege bijzondere weersomstandigheden. De provincies hebben dan de bevoegdheid om de jacht te sluiten, zoals bijvoorbeeld bij bijzondere winterse weersomstandigheden (Provincie Groningen, 2002).

Tabel 3.1 opening en sluiting van de jacht

Wildsoort	Opening en sluiting van de jacht
Wilde eenden	15 augustus t/m 31 januari
Konijnen	15 augustus t/m 31 januari
Hazen	15 oktober t/m 31 december
Fazantenhennen	15 oktober t/m 31 december
Fazantenhanen	15 oktober t/m 31 januari
Houtduiven	15 oktober t/m 31 januari
Patrijzen	niet geopend

Bron: Wege, 2006

Niet iedereen mag de jacht beoefenen en ook niet overal mag zomaar gejaagd worden. Om te jagen dient men in bezit te zijn van een jachtakte. Deze kan verkregen worden als de persoon achttien jaar of ouder is en het jachtexamen heeft gehaald.

Een ander belangrijke bepaling is dat de jachtakte alleen wordt vergeven als de persoon in kwestie zelf grondeigenaar is, dan wel grond heeft gehuurd van een grondeigenaar. Het jachtveld waarop het genot van de jacht met gebruikmaking van een geweer mag worden uitgeoefend heeft een aaneengesloten oppervlakte van ten minste veertig hectare per jachthouder waarop deze als zodanig bevoegd is te jagen. Dus op een jachtveld van 150 hectare mogen maximaal drie jachthouders de jacht beoefenen.

$$3 \times 40\text{ha} = 120\text{ha}$$

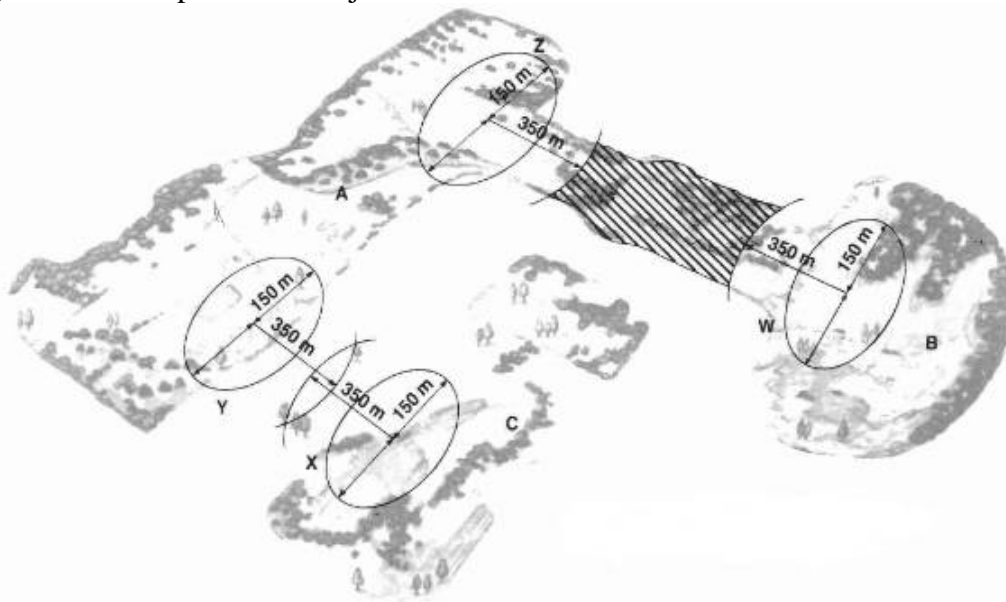
$$150\text{ha} - 120\text{ha} = 30\text{ha}$$

30 ha is te weinig voor één extra jachthouder.

Bovendien moeten in dit gebied cirkels met een straal van 150 meter kunnen worden getrokken (zie figuur 3.1). Ook zijn er regels voor zgn. 'uitlopers'. Dit zijn gebieden die niet in de cirkel passen, bijvoorbeeld doordat het een hoek van een jachtveld is. In dat geval mag men een cirkel met een straal van 150 meter trekken, zo dicht mogelijk tegen de uitloper aan. Vervolgens mag men tot 350 meter van het middelpunt van deze cirkel de uitloper bejagen, voorzover dat deel van het veld in een rechte lijn vanuit het middelpunt van deze cirkel bereikbaar is. Uit de figuur blijkt dat in het gearceerde deel dus niet gejaagd mag worden (Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, 2006).

Ook mag niet gejaagd worden op openbare, verharde verkeerswegen, begraafplaatsen en bebouwde kommen van de gemeenten en onmiddellijk aan die kommen grenzende terreinen.

Figuur 3.1 'uitlopers' van het jachtveld.

Bron: Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, 2006

Sommige gebieden komen niet in aanmerking om als jachtveld te dienen. Zo is in de Flora en faunawet bepaald dat jacht in bepaalde natuurgebieden niet wordt geopend. Dit zijn gebieden welke zijn aangewezen:

- als een beschermd natuurgebied (voorheen vanuit de Natuurbeschermingswet).
- in het kader van de Vogelrichtlijnen.
- als Wetland.

Beheer en bestrijding van schade

Naast de jacht op de wildsoorten in het jachtseizoen is het ook zo dat beschermde diersoorten bejaagbaar kunnen worden in het kader van schadebestrijding en beheer. Slechts wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, kunnen beschermde diersoorten bejaagd worden om de volgende redenen:

- belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren.
- schade aan de fauna.

In tegenstelling tot de jacht op de wildsoorten is beheer en schadebestrijding het hele jaar door toegestaan.

De meeste bevoegdheden in het kader van beheer en schadebestrijding zijn toegekend aan de provincies. De provincies hebben de bevoegdheid om in het kader van schadebestrijding en beheer:

- vrijstellingen te geven van de verboden.
- personen aan te wijzen om bepaalde diersoorten in hun stand te beperken.
- ontheffingen te verlenen.

(Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002).

H.3 De jacht in Nederland

Daarnaast kunnen gedeputeerde staten opdracht geven tot het beperken van de stand van een aantal diersoorten en kunnen gedeputeerde staten individuele ontheffingen verlenen ten behoeve van beheer en schadebestrijding (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002).

Landelijke en provinciale schadesoorten

De minister van Landbouw, Natuur en voedselkwaliteit en de provincies kunnen algemene vrijstellingen van de verbodsbepalingen verlenen voor bepaalde soorten. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen soorten die in het gehele land schade aanrichten en soorten die in delen van het land schade aanrichten. Op de lijst met diersoorten die in het hele land schade aanrichten (zie tabel 3.2) staan de mol, het konijn en de houtduif. Sinds 1 april 2004 zijn daar de zwarte kraai en de kauw bijgekomen en sinds 1 april 2006 ook de vos en de Canadese gans. Om deze dieren te bejagen is wel schriftelijke toestemming van de grondgebruiker nodig en binnen het werkgebied van een Wildbeheereenheid (zie p.27) moet schade zijn of in het komende jaar dreigen.

Tabel 3.2 landelijke schadesoorten, augustus 2006

Diersoorten
Mol
Konijn
Houtduif
Zwarte kraai
Kauw
Canadese Gans
Vos

Bron: flora en faunawet

Naast de landelijke schadesoorten zijn er ook een aantal diersoorten aangewezen die in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanrichten: de zogenaamde provinciale schadesoorten (zie tabel 3.3). Gelet op de regionale verschillen ten aanzien van het voorkomen van de soort en eventuele schade is het mogelijk dat provinciale verordeningen onderling sterk verschillen (Ministerie van landbouw, natuurbeheer en visserij, 2002).

Het recht op het verrichten van schadepreventie en schadebestrijding ligt bij de grondgebruiker. Deze kunnen anderen (bv. jachthouders) wel schriftelijke toestemming geven om dit recht uit te oefenen (Oord, 2002)

H.3 De jacht in Nederland

Tabel 3.3 provinciale schadesoorten, augustus 2006

Diersoorten
Brandgans, Ekster, Fazant, Grauwe gans, Haas, Holenduif, Huismus, Kleine rietgans, Knobbelzwaan, Kolgans, Meerkoet, Rietgans, Ringmus, Roek, Rotgans, Smient, Spreeuw, Wilde eend, Woelrat

Bron: Wege, 2006

Provinciale aanwijzingen en ontheffingen

Naast de vrijstellingen kunnen gedeputeerde staten opdracht geven tot het beperken van de stand van een aantal diersoorten en kunnen gedeputeerde staten individuele ontheffingen verlenen ten behoeve van beheer en schadebestrijding (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002).

De gedeputeerde staten van de provincie kunnen om de volgende redenen bepalen dat beschermde inheemse diersoorten bejaagbaar worden:

- a. in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- b. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- c. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of
- d. ter voorkoming van schade aan flora en fauna.
- e. met het oog op andere aan te wijzen belangen (alleen bij ontheffingen)

(Oord, 2002)

In het geval van de provinciale aanwijzingen is het mogelijk dat zonder de toestemming van de grondeigenaar diersoorten bejaagd worden. Het kan daarbij gaan om de diersoorten genoemd in tabel 3.4.

Tabel 3.4 Provinciale aanwijzingslijst, augustus 2006

Diersoorten
beverrat, Canadese gans, damhert, edelhert, grauwe gans, knobbelzwaan, konijn, marterhonden, muntjak, muskusrat, nijlgans, ree, rosse stekelstaart, Syberische grondeekhoorn, verwilderde duif, verwilderde kat, verwilderde nerts, vos, wasbeer, wild zwijn

Bron: Wege, 2006

H.3 De jacht in Nederland

Ontheffingen gelden voor situaties waarin met betrekking tot beschermde diersoorten geen vrijstellingen op basis van enig ander artikel in de Flora en Faunawet kunnen worden verleend. Met betrekking tot de schadebestrijding en beheer betreft het ontheffingen voor het doden, vangen of verontrusten van dieren en het rapen van eieren.

Gedeputeerde staten moet voor het verlenen van ontheffingen advies inwinnen bij het faunafonds (zie H 3.1.6) en dient de besluiten te publiceren in de staatscourant en minimaal één dagblad, nieuwsblad of huis-aan-huisblad. De bedoelde ontheffingen worden over het algemeen alleen verleend aan faunabeheereenheden (zie p.25) (Oord, 2002)

In de flora en faunawet wordt gesteld dat gedeputeerde staten tot verlening van een ontheffing kunnen overgaan 'wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat'. Het faunafonds (zie p.26) heeft in het handboek faunaschade diverse preventieve maatregelen staan ter voorkoming van faunaschade per soort. Wanneer een grondgebruiker schade ondervindt van een beschermde diersoort en daarvoor een machtiging tot afschot wil aanvragen bij een faunabeheereenheid, moet hij aantonen dat er geen andere bevredigende oplossing is. De grondgebruiker moet voordat hij de machtiging krijgt twee preventieve maatregelen genomen hebben die vermeld staan in het handboek faunaschade van het faunafonds. Wanneer dit niet is gebeurt krijgt de grondgebruiker geen machtiging van de faunabeheereenheid voor verjaging door middel van afschot (provincie Groningen, 2002).

Faunabeheereenheden (FBe's)

Doordat de provincies de bevoegdheid hebben om ontheffingen te verlenen zijn er faunabeheereenheden (FBe's) in het leven geroepen. Een FBe is een samenwerkingsverband van jachthouders. Ook natuurbeschermingsinstanties (in hun hoedanigheid als jachthouder) en andere grondbezitters kunnen vertegenwoordigd zijn in een FBe. Zo nemen bijvoorbeeld de volgende partijen deel in de Faunabeheereenheid Groningen:

Noordelijke Land en Tuinbouw Organisatie (NLTO), Gronings Particulier Grondbezit, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Het Groninger Landschap en de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) (Waardenburg, 2004).

De FBe's zijn door gedeputeerde staten erkend en hebben als taak het beheer van diersoorten en/of de bestrijding van schade aangericht door dieren te coördineren. FBe's zijn op provinciaal niveau actief.

Maar hoe gaat dat in zijn werk? De provincie maakt een faunabeleidsplan. Op basis van deze plannen moet een FBe een faunabeheerplan maken. Het faunabeheerplan is gericht op het duurzaam beheer van diersoorten in het werkgebied van de Faunabeheereenheid. Het betreft diersoorten waarvan verwacht wordt dat zij in de toekomst schade kunnen veroorzaken aan erkende belangen. Duurzaam beheer betekent in dit verband een planmatig beheer voor de lange termijn, waarbij schade voorkomen wordt of teruggebracht wordt naar een aanvaardbaar niveau en waarbij de populatieomvang van de betrokken soort niet in gevaar komt (Waardenburg, 2004).

H.3 De jacht in Nederland

De Gedeputeerde Staten moet het faunabeheerplan goedkeuren. Gedeputeerde Staten dient hierbij advies in te winnen bij het faunafonds (Oord, 2002). Wanneer het faunabeheerplan is goedgekeurd door de Gedeputeerde Staten wordt door de provincie ontheffingen verleent aan de FBe. Op basis van de verleende ontheffingen worden door de Faunabeheereenheid machtigingen verstrekt aan de wildbeheereenheden of grondgebruikers om de ontheffingen uit te laten voeren.

Als voorbeeld nemen wij de FBe Groningen. Bij de FBe Groningen wordt voor ontheffingen/machtigingen ter bestrijding van belangrijke schade een indeling gemaakt. Deze indeling is gestoeld op de frequentie en/of omvang van schade. Er worden drie soorten ontheffingen/machtigingen onderscheiden:

1. incidenteel
2. op voorhand
3. populatiebeheer

(Waardenburg, 2004)

1. Incidenteel

Bij de incidentele ontheffingen/machtigingen tot afschot/doding voor een bepaalde diersoort gaat het om bestrijding van belangrijke en acuut dreigende gewassenschade die met enige regelmaat voorkomt. Dit is echter niet ieder jaar en slechts plaatselijk. De betreffende diersoort kan in korte tijd veel schade veroorzaken, zodat snel handelen noodzakelijk is. Voordat een machtiging tot afschot wordt verleend zal voorafgaande controle plaatsvinden van de (dreigende) gewassenschade door de handhaver groene wetten van de provincie (Waardenburg, 2004).

2. Op voorhand

Bij ontheffingen/machtigingen op voorhand is de (dreigende) gewassenschade dat een bepaalde diersoort veroorzaakt dusdanig groot dat deze zich ieder jaar voordoet. Ten behoeve van de handhaving dient vooraf het gebruik van de machtiging te worden gemeld bij de Faunabeheereenheid (en provincie) (Waardenburg, 2004).

3. Populatiebeheer

Bij populatiebeheer is de schade aan belangen zo belangrijk dat ontheffingen/machtigingen voor regulering van de populatie van een diersoort op een bepaald niveau door afschot, legselbeperking of anderszins wordt verleend (Waardenburg, 2004).

Faunafonds

Het Faunafonds is een per 1 april 2002 ingesteld zelfstandig bestuursorgaan. Het is onder andere belast met het toekennen van tegemoetkomingen in schade dat is aangericht door beschermde diersoorten. Maar behalve het toekennen van tegemoetkomingen heeft het faunafonds nog meer taken. Ten eerste heeft het faunafonds als taak het bevorderen van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van schade door beschermde inheemse

H.3 De jacht in Nederland

diersoorten. Het Faunafonds tracht aan deze taak invulling te geven door het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek en het bevorderen van voorlichting en opleiding. Daarom heeft het Faunafonds een Handboek Faunaschade uitgebracht. Doel hiervan is de grondgebruikers voor te lichten over de mogelijkheden, die zij hebben, om schade door beschermde inheemse diersoorten zoveel mogelijk te voorkomen. Indien toch schade optreedt, staan in het handboek faunaschade ook maatregelen hoe de schade zoveel mogelijk is te beperken.

Zoals eerder al genoemd heeft het Faunafonds de taak om grondgebruikers op hun verzoek een tegemoetkoming toe te kennen voor schade door beschermde inheemse diersoorten, die naar redelijkheid niet of niet geheel voor rekening moet blijven van die grondgebruiker. Om in aanmerking te komen van een tegemoetkoming heeft het faunafonds bepaald dat de grondgebruiker een aantal (in het Handboek Faunaschade vermelde) afweermaatregelen moet hebben getroffen. De door het Faunafonds aangewezen taxateur, die de schade taxeert, zal in zijn rapport vermelden welke preventieve middelen hij op het schadeperceel heeft aangetroffen.

Tenslotte hebben gedeputeerde staten in de beleidsnota's over de provinciale implementatie van de Flora- en faunawet aangegeven dat zij het Handboek Faunaschade zullen gebruiken voor de beoordeling van de vraag of een grondgebruiker zelf voldoende preventieve maatregelen heeft getroffen, alvorens voor de schadeveroorzakende diersoort een ontheffing voor afschot ter ondersteuning van de verjaging kan worden verleend.

De afweermiddelen, die in het Handboek worden genoemd, moeten niet worden gezien als middelen welke tot in lengte van dagen gehanteerd moeten worden om schade te voorkomen of te beperken. Daarom zijn er ook mogelijkheden om nieuwe maatregelen uit te proberen. Mocht er ondanks het gebruik van het nieuwe afweermiddel toch schade ontstaat, dan wordt de schade vergoed. Dit kan echter alleen als de nieuwe maatregelen vooraf worden gemeld bij het faunafonds. Op deze wijze kunnen in de toekomst ook nieuw ontdekte afweermiddelen hun intrede doen en worden uitgetest. (Oord, 2002)

Wildbeheereenheden (WBE's)

Wildbeheereenheden (WBE's) spelen ook een rol bij de schadebestrijding en beheer. Een WBE is een lokaal samenwerkingsverband van jagers met een werkgebied van 5000 hectare of meer. In Nederland zijn ongeveer 300 WBE's die in totaal meer dan 2 miljoen hectare beheren. De WBE's zijn aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) (Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, 2004).

In de Flora en Faunawet staat het volgende over de WBE: een rechtspersoonlijkheid bezittend samenwerkingsverband van jacht(akte)houders en anderen dat tot doel heeft te bevorderen dat jacht, beheer en schadebestrijding, al dan niet ter uitvoering van het door de faunabeheereenheid opgestelde faunabeheerplan, wordt uitgevoerd mede in samenwerking met en mede ten dienste van grondgebruikers of terreinbeheerders (Flora en faunawet, 2006).

Door deze samenwerking van jacht(akte)houders kan een FBe een machtiging geven voor een heel gebied en hoeft dat niet aan elke individuele grondgebruiker. Aan de WBE is het dan de taak om de taken te verdelen aan de individuele jachthouders. Als voorbeeld nemen wij het beheer van reeën. De FBe bepaald per WBE het aantal reeën dat afgeschoten moet worden.

H.3 De jacht in Nederland

Aan de WBE is het dan de taak om deze 'lootjes' te verdelen onder de jachthouders. Dit kan soms met de nodige onenigheid gebeuren.

De secretarissen en voorzitters van de WBE's hebben een zware taak om de lootjes uit te delen. Althans, dat hoor ik dan. Interview [03]

Het faunabeheerplan van de FBe wordt mede opgesteld met behulp van gegevens van wildbeheereenheden. In het kader van verantwoord faunabeheer verzamelen jagers informatie uit het veld. Deze informatie wordt gebundeld in de WBE Databank.

Daarnaast hebben WBE's nog meer taken, zoals instandhouding, bescherming en verzorging van fauna en verantwoorde bejaging. Dit houdt in dat de WBE zich onder andere bezighoudt met:

- aanleg en instandhouding rust(ige) gebieden
- aanleg en instandhouding wildweiden en voerakkers
- aanleg en instandhouding poelen
- houden van toezicht
- opstellen wildbeheerplannen
- houden van wildtellingen en inventarisaties
- beoordelen wildstand en wildschade
- bestrijden wildschade
- houden van jachtdagen
- houden van natuurschoonmaakdagen
- plaatsen van reewildspiegels
- geven van voorlichting

(Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, 2004)

3.2 GESCHIEDENIS

Met de komst van de Flora en faunawet is er voor het eerst geen afzonderlijke wet voor de jacht. Jagers hebben steeds meer rekening moeten houden met andere maatschappelijke belangen. De negentiende eeuwse jachtwetten dienden uitsluitend alleen de jagersbelangen. De latere jachtwetten in de twintigste eeuw hebben landbouwbelangen en later ook natuurbeschermingsbelangen de rechten van jagers beperkt.

De vraag die in dit hoofdstuk centraal staat is 'hoe was de jacht vroeger geregeld en wat is er allemaal veranderd?' Daarbij wordt eerst gekeken naar de redenen waarom men vroeger jaagde. Vervolgens wordt er gekeken naar de veranderingen in de jachtwetten en wat voor gevolgen deze hadden voor de jacht. Tenslotte wordt beschreven wat voor plaats dieren door de jaren heen gespeeld hebben met betrekking tot de jacht.

H.3 De jacht in Nederland

Voedselverschaffing, bescherming en recreatie

Het leven van de vroege Steentijdjager werd geheel in beslag genomen door de strijd van het bestaan: de jacht was ook zijn cultuur. Hij was 24 uur per dag gereed om voedsel te bemachtigen voor zichzelf en zijn familie en om aanvallers op een afstand te houden.

Door biologische vooruitgang kwam er tijd vrij voor culturele ontwikkeling: het maken van werktuigen, wapens, verbetering van onderkomens, uitwisseling van ervaringen, verzorging en opvoeding (Rutten, 1992).

Met de culturele activiteiten kwam er een moment dat de jacht niet meer uitsluitend werd ervaren als een dringend moeten, maar ook als een attractieve bezigheid. De motivatie om te gaan jagen werd naast de nog noodzakelijke voedselvoorziening zeker ook medebepaald door de voldoening die het jagers gaf.

Reiger (1980) zegt dat de Spaanse filosoof Ortega y Gasset schreef in zijn 'Meditations on hunting:

'Andere levende organismen leven op een simpele wijze. De mens daarentegen heeft niet het recht te kiezen voor zo'n levenswijze. Hij kan en moet iets van zijn leven maken...Zo gebeurt het dat veel mensen in onze tijd zich met bezieling toeleggen op de jachtsport. Bovendien zijn er de gehele geschiedenis door altijd veel mensen geweest die zich wijden aan de jacht om het genoeg, maar ook uit genegenheid.' (Ortega y Gasset)

Jachtwetten in Nederland

Ten tijde van de middeleeuwen (500-1500) zag de Europese aristocratie de jacht als haar speciale voorrecht. In Engeland werd in 1016 de eerste jachtwet uitgevaardigd door koning Canoot. Wie jaagde in de bossen van de koning, wachtte de doodstraf (Reiger, 1980).

In Nederland was het langer wachten op jachtwetten. Pas in 1814 werd de eerste jachtwet opgesteld. Deze jachtwet zou in 1852 en 1857, 1923, 1954 en 1977 aangepast worden.

Tot 1923 was ook in Nederland de jacht een speciaal voorrecht. Alleen was het in Nederland niet alleen een privilege voor de vorst, maar mocht de adel ook jagen. Er was sprake van zogenaamde heerlijke jachtrechten. Deze heerlijke jachtrechten hielden in dat de houder van deze heerlijke jachtrechten de jacht kon uitoefenen op gronden die in bezit van derden waren. De eigenaar van de grond mocht geen wild op zijn grond bemachtigen, want dan zou hij zich schuldig maken aan stroperij. Pas in de jachtwet van 1923 werden de heerlijke jachtrechten afgeschaft. Jacht werd een genot gekoppeld aan grondbezit. Vanaf dat moment konden de grondeigenaren dit genot door middel van een vergunning met anderen delen of zelfs helemaal afstaan (Dahles, 1990).

De jachtwet van 1954 hield meer rekening met de wensen van natuurbeschermings- en landbouworganisaties. In deze wet werden jagers verplicht zorg te dragen voor een 'redelijke' wildstand. Daarnaast werd de veertig hectare regeling ingevoerd. Deze regeling zorgde ervoor dat de minimale grootte van het jachtveld veertig hectare was. Ook werd het vergunningstelsel uit 1923 aangepast. In de wet van 1954 moest een huurovereenkomst van een duur van zes jaar afgesloten worden. Voorheen hoefde dit niet en kon de grondeigenaar

H.3 De jacht in Nederland

iedere dag iemand anders op zijn grond laten jagen. Door deze regeling kreeg de binding tussen jager en veld enige continuïteit. De belangrijkste verandering in de jachtwet uit 1977 was de komst van het jachtexamen.

Jachtwetten en wild

In de afgelopen 200 jaar zijn er veel veranderingen opgetreden met betrekking tot het wild. Veel verschillende diersoorten zijn op de wildlijst terecht gekomen en later ook weer vanaf gehaald. Ook zijn er veranderingen opgetreden in de classificatie van diersoorten die als wild aangeduid werden. Want wordt in de negentiende eeuw onderscheid gemaakt tussen edele en onedele dieren, later veranderd dat onderscheid naar nuttig en schadelijk en vervolgens in wild en overig wild. Voor een overzicht van alle diersoorten die als wild geclassificeerd zijn zie bijlage I.

In de wetten uit de negentiende eeuw werden slechts herbivore, en daarom eetbare en nuttig geachte diersoorten als wild omschreven. Reeën en herten genoten bijzondere bescherming. Deze dieren werden met de termen 'edel' en 'hoog wild' aangeduid, termen met een aristocratische connotatie. De jacht daarop bleef voorbehouden aan de vorst en enkele adellijke heren. De natuurlijke vijanden van het jachtwild, de roofdieren, werden als 'onedel' en in de jachtwet als 'schadelijk gedierte' geclassificeerd (Dahles, 1990).

In de jachtwet van 1923 bleef de scheiding tussen nuttige en schadelijke dieren gehandhaafd. De wetgever had vooral oog voor het economische belang dat broodjagers bij de jacht op waterwild hadden. De Vereniging tot bescherming van Vogels hadden er op aangedrongen dat een aantal waterwildsoorten uit de jachtwet overgeheveld moesten worden naar de vogelwet (1912). Zij wezen op 'de geringe economische waarde' van deze soorten.

Ook andere soorten zoals de kleinwildsoorten hazen, patrijzen, korhoenders en houtsnippen en grofwildsoorten herten, reeën en damherten werden als wildsoorten in de jachtwet geplaatst, omdat ze eetbaar en dus economische exploitatie waardevol zijn.

Naast economisch nut vormde schadelijkheid een criterium om dieren in de jachtwet op te nemen. Een belangrijk verschil was dat in de omschrijving van schadelijkheid nu ook rekening werden gehouden met de belangen van de landbouw. Boeren werden geacht zelf op de schadelijke dieren te jagen, jagers niet. (Dahles, 1990)

Met de jachtwet uit 1954 verdween het onderscheid tussen wild en 'schadelijk gedierte'. Deze wet kende nog slechts de categorie wild. Daarbinnen werd grof-, klei- en waterwild onderscheiden van schadelijk wild. De in de vorige wet als schadelijk geclassificeerde diersoorten hielden deze status ook in de nieuwe. Alleen de fazant verhuisde terug naar het kleinwild. Ook in deze wet bleven boeren het recht behouden schadelijk wild te bestrijden. Echter, jagers werden nu ook verplicht gesteld wildschade op de door hun bejaagde gronden te voorkomen. Deze verplichting strekte zich uit over alle wildsoorten. Tegenover de lusten van het jachtgenot stonden nu ook de lasten, de zogenaamde jachtplicht.

Toch ging in deze wet de aandacht uit naar natuurbescherming en natuurbeheer deed zijn intrede. Een aantal diersoorten verdween uit de jachtwet om voortaan door andere wetten beschermd te worden. Andere soorten bleven deel uit maken van de jachtwet, al werd de jacht op deze diersoorten niet meer geopend. Als wild geclassificeerd vielen zij onder de

H.3 De jacht in Nederland

verantwoordelijkheid van jagers. Zij waren verplicht om zorg te dragen voor een redelijke wildstand (Dahles, 1990).

Bij de jachtwetswijziging van 1977 verdween de benaming 'schadelijk' uit de Jachtwet. In plaats daarvan werd de term 'overig wild' gebruikt. Hierdoor konden sommige soorten binnen deze categorie geheel beschermd worden. Zo staan bonte kraaien, roeken, bunzings, hermelijnen, wezels en boom- en steenmarters bij het overige wild, maar werd de jacht op deze soorten wel gesloten.

Een ander voorbeeld van wildsoorten die niet meer bejaagd mochten worden zijn de meerkoet, de smient en de kol-, riet-, en grauwe gans. Deze dieren waren geclassificeerd als waterwild. Op 11-09-1999 werd de jacht op deze diersoorten door de staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gesloten. (NRC Handelsblad, 1999).

3.3 PARTICIPATIE

In dit hoofdstuk ligt de nadruk op de participatie in de jachtwereld. De bedoeling is een beschrijving te geven over de ontwikkelingen die gaande zijn in de participatie van jagers. Daarbij stel ik de volgende deelvragen. Hoeveel mensen hebben een jachtakte? Neemt het aantal jachtaktehouders af of toe? Wat zijn de redenen van deze toe/afname? Hoe is de demografische situatie van de jagers? Hoe is de aanwas van jonge jagers in de jagerspopulatie? Hoe is de situatie in Nederland vergeleken met andere Europese landen? Wie jagen in Nederland en welk onderscheidt kan er gemaakt worden tussen de jagers.

Jachtaktehouders

De periode na 1945 kenmerkt zich door een toename van het aantal jachthouders. Bij de komst van de Jachtwet in 1954 leek even een einde te komen aan de groei van het aantal jachtaktehouders, omdat deze wet bepaalde dat het terrein tenminste 40 hectare groot moest zijn. Bovendien werd in de nieuwe wet een huurovereenkomst gebonden aan een duur van zes jaar. Voor de jachtwet uit 1954 was het zo dat grondeigenaren vergunningen konden verlenen om op hun grond te jagen. Dat konden langdurige exclusieve huurovereenkomsten tussen jager en grondeigenaar zijn, maar ook dagvergunningen. Hierbij kon de vergunning per dag aan een andere jager verleent worden. Door de verplichting van een huurovereenkomst van zes jaar kreeg de binding tussen jagers en veld enige continuïteit. De huurovereenkomst en de 40 hectare regeling betekenden een rem op de doorstroom van nieuwkomers in de jacht. Kleine grondeigenaren en landloze jagers konden hierdoor niet zonder meer aan een jachtakte komen. Gevolg was dan ook een afname van het aantal jagers in 1955 en 1956 met een aantal van tweeduizend. Echter, al snel groeide het aantal jagers weer, omdat veel jachtvergunningen werden vervangen door schriftelijke overeenkomsten van huur en verhuur. (Dahles, 1990)

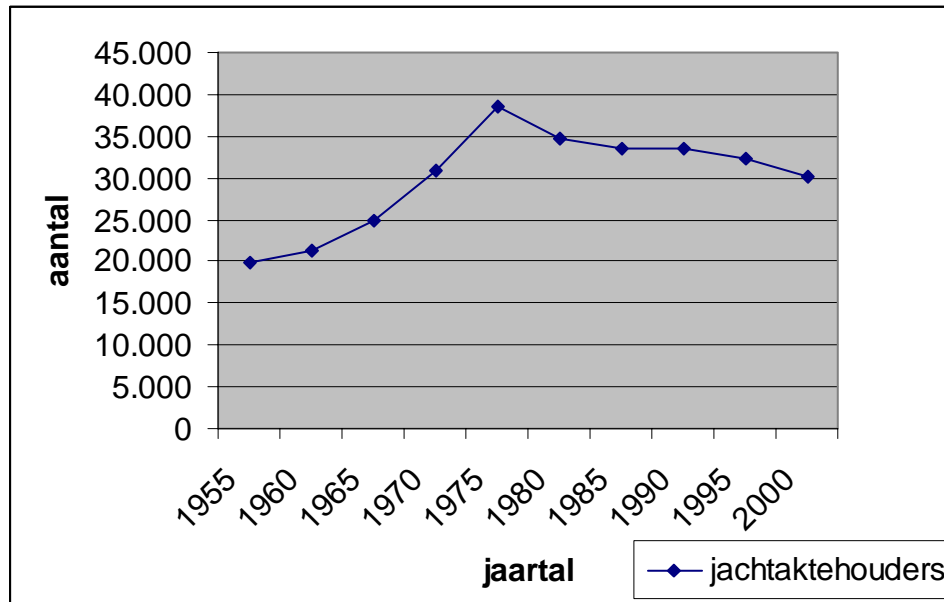
Lag het aantal jachtaktehouders in de jaren vijftig nog rond een aantal van twintigduizend, in twintig jaar tijd was dit aantal verdubbeld naar bijna 40 duizend jachtaktehouders (zie figuur 3.2). Na 1977 nam het aantal jachtaktehouders wederom af. De reden: de nieuwe jachtwet uit 1977. In deze wet werd de invoering van het jachtexamen doorgevoerd. Deze had ook direct effect en een daling van het aantal jachtaktehouders was het gevolg. Pas in 1983 stagneerde

H.3 De jacht in Nederland

de daling van het aantal jachtaktehouders. Toen stonden nog 33.481 jagers geregistreerd (Dahles, 1990).

In de jaren '90 zijn het aantal jachtaktehouders gedaald met een aantal van 4000. Waren er in 1990 nog 33.400 jagers, in 2001 waren dit er 29300 (koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, 2004).

Figuur 3.2 Aantal jachtaktehouders (1955-2000)

Bron: Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, 2004

Vergelijken wij het aantal jagers in Nederland met de totale Nederlandse bevolking dan blijkt dat ongeveer 0,2% van de Nederlandse bevolking over een jachtakte beschikt. Als dit percentage vergeleken wordt met andere Europese landen (zie tabel 3.5) dan blijkt hier uit dat Nederlanders niet echt een jachtvolk is. Samen met België scoort Nederland het laagst. Het hoogste absoluut aantal jagers zijn aanwezig in Frankrijk, meer dan 1 miljoen jagers. Toch is procentueel Frankrijk niet het best scorende land met 2,1 %. In Ierland jaagt 8,9 % (1 op de 9 personen), gevolgd door Cyprus met 6,4 % (1 op 15) en de Scandinavische landen, Finland (5,8%: 1 op 17), Noorwegen (4,75% : 1 op 21) en Zweden (3,22%: 1 op 31).

H.3 De jacht in Nederland

Tabel 3.5 Absoluut en procentueel aandeel jagers van de bevolking per Europees land in 2005

land	Totaal aantal jagers	Percentage %
<i>Ierland</i>	350000	8,9
<i>Cyprus</i>	45000	6,4
<i>Finland</i>	290000	5,8
<i>Noorwegen</i>	190000	4,75
<i>Malta</i>	15000	3,7
<i>Zweden</i>	290000	3,22
<i>Denemarken</i>	165000	3,1
<i>Griekenland</i>	270000	2,7
<i>Portugal</i>	230000	2,3
<i>Spanje</i>	980000	2,3
<i>Frankrijk</i>	1313000	2,1
<i>Oostenrijk</i>	115000	1,4
<i>Kroatië</i>	55000	1,37
<i>Groot-Brittannië</i>	800000	1,3
<i>Italië</i>	750000	1,2
<i>Letland</i>	25000	1,2
<i>Bosnië</i>	50000	1,2
<i>Bulgarije</i>	95000	1,2
<i>Slowakije</i>	55000	1,1
<i>Tsjechië</i>	110000	1,1
<i>Estland</i>	15000	1
<i>Slovenië</i>	22000	1
<i>Litouwen</i>	25000	0,8
<i>Servië</i>	80000	0,7
<i>Albanië</i>	17000	0,6
<i>Hongarije</i>	54500	0,5
<i>Luxemburg</i>	2000	0,5
<i>Zwitserland</i>	30000	0,43
<i>Duitsland</i>	340000	0,4
<i>Polen</i>	100000	0,3
<i>Roemenië</i>	60000	0,27
<i>België</i>	20000	0,2
<i>Nederland</i>	30000	0,2

Federation of Associations for Hunting and Conservation Europe, 2005

H.3 De jacht in Nederland

Demografische gegevens

De jacht is een activiteit waar zich vooral mannen mee bezighouden. Van alle jagers in Nederland is 95% van het mannelijke geslacht.

Over de leeftijd van de jagers is te zien in tabel 3.6 dat slechts een klein percentage van de Nederlandse jager onder de 21 jaar oud is. Verassend is dit niet, want de jacht mag pas beoefend worden op 18 jarige leeftijd en na het behalen van het jachtexamen. Toch is het aandeel 'jonge jagers' zeer beperkt. Van alle jagers is 26% jonger dan veertig jaar. De jacht is een activiteit die blijkbaar tot op late leeftijd beoefend kan worden. Bijna een kwart van alle jachtaktehouders is ouder dan 60 jaar. Daarom kan gesproken worden van een vergrijzing van de jagers.

Vergelijken wij de leeftijd van de Nederlandse jager met de leeftijd van jagers uit andere Europese landen, dan valt ook op dat de Nederlandse jagers ouder zijn dan de jagers van de andere Europese landen.

Tabel 3.6 leeftijd van jagers in 2004

land	< 21 jaar %	21-39 jaar %	40-59 jaar %	> 60 jaar %
Nederland	1	25	51	23
Denemarken	6	37	38	19
België	2	35	51	12
Finland	5,4	35,4	42,2	17

Bron: Federation of Associations for Hunting and Conservation Europe, 2006

Hoe komt het dat de Nederlandse jagers zo verouderd zijn en wat voor gevolgen heeft dat voor de toekomst? Komt dit doordat weinig 'jonge' personen het jachtexamen afleggen en daardoor weinig aanwas van nieuwe jagers komt of komt het doordat er schaarste is in beschikbare jachtvelden?

Wanneer we kijken naar de deelname van jongere personen aan het jachtexamen dan is volgens de Kroon, de voorzitter van de examencommissie, de gemiddelde leeftijd van de cursisten aan het jachtexamen in de afgelopen decennia gedaald. Vroeger vormden de veertig- tot zestigjarigen de hoofdmoot, nu ligt de gemiddelde leeftijd tussen de twintig en veertig jaar. (de Kroon, 2004)

Het aantal cursisten heeft sinds de invoering van het jachtexamen steeds een dalende lijn gehad. In het eerste jaar, in 1978, waren er de meeste cursisten, namelijk 3000. In de jaren tachtig was dit gedaald naar circa 2000 en medio jaren negentig waren jaarlijks 750 cursisten. Maar de laatste jaren is er weer een stijging in zicht. In het seizoen 2003/2004 was de deelname aan de jachtexamens was toegenomen met twintig procent.

Het blijkt voor jonge jagers zeer moeilijk om aan een jachtveld te komen. Doordat veel jagers tot na hun pensioen door blijven jagen komen zeer weinig plekken vrij voor de nieuwe jagers. De pensioengangers vinden de jacht een ideale vrijetijdsbesteding en opzegging van hun jachtveld zou betekenen dat de jacht niet meer beoefend kan worden. (Dahles, 1990)

H.3 De jacht in Nederland

Voor de nieuwe jagers is alleen plek wanneer ze veel geld tot hun beschikking hebben of de juiste connecties met andere jagers hebben.

De jagers

Binnen de jachtwereld zijn verschillen aanwezig tussen de jagers die ze zelf tot uitdrukking brengen. Jagers onderscheiden zich van elkaar door hun afkomst, beroep, woonplaats en relatie tot het grondbezit. Voor de verschillende categorieën zijn in de jagerswereld specifieke termen in omloop. Van oudsher waren er drie representaties van jagers, namelijk de heerjagers, de broodjagers en de boerenjagers (tabel 3.7). Een belangrijk onderscheid kon er gemaakt worden tussen deze categorie jagers, namelijk het jagen voor het vermaak en de noodzaak om te jagen. Deze benamingen kwamen voort uit zelfverwijzingen en (meestal) uit verwijzingen van de andere groep jagers (Dahles, 1990).

Heerjagers

De benaming heerjager worden vanouds gebruikt om jagers uit grondbezittende kringen aan te duiden. Het waren veelal heren van adel. Zij onderscheidden zich van andere jagers doordat zij de jacht uitsluitend voor het vermaak beoefenden.

De term heerjager verwees oorspronkelijk naar het bijzondere karakter van de jachtrechten van geprivilegieerden in Nederland, namelijk naar de 'heerlijke jachtrechten' van feodale oorsprong. Een houder van heerlijke jachtrechten kon de jacht uitoefenen op gronden die in bezit van derden waren. De heerlijke jachtrechten hebben pas in 1923 plaatsgemaakt voor een regeling waarbij het jachtrecht onlosmakelijk verbonden werd met grondbezit.

Maar ondanks de afschaffing van de heerlijke jachtrechten veranderde er weinig in de sociale samenstelling van de jagerswereld. Na de Tweede Wereldoorlog, in de jaren '50 en '60, was heerjager niet meer synoniem met grondbezittende elite en adel. De kapitaalkrachtige stedelijke burgers noemden zich veelal heerjager. Deze groep had wel veel geld, maar geen eigen grond. De 'nieuwe' elite trachtte de pas verworven sociale positie te bevestigen door allerlei gedragingen van de 'oude' elite na te bootsen (Dahles, 1990).

Broodjagers

Broodjagers zijn te omschrijven als beroepsjagers. Tegenwoordig spelen ze geen prominente rol meer in het Nederlandse jachtbedrijf, maar tegen het einde van de 19^e eeuw was zeker de helft van alle jachtaktehouders een beroepsjager. (Broekmans, 2004)

De broodjager jaagden niet zoals de heerjagers voor hun vermaak, maar het wild werd bemachtigd voor de verkoop. Nederland is van oudsher een zeer aantrekkelijke plaats voor waterwild. Dit vanwege de gunstige geografische ligging van Nederland ten opzichte van de trekroutes van verschillende vogelsoorten en het waterrijkdom.

Ook de broodjacht was vaak een familietraditie net zoals de herenjacht, maar de broodjagers kwamen uit een hele andere sociale klasse dan de heerjagers.

In de loop van de twintigste eeuw werd het begeleiden van heerjagers tegen betaling een steeds belangrijker bron van inkomsten voor deze beroepscategorie. De broodjagers wisten

H.3 De jacht in Nederland

niet alleen waar het wild te vinden was, maar stelden ook de faciliteiten ter beschikking. Het paying guest system, zoals deze methode ook wel genoemd wordt is niet onomstreden. De overheid heeft bepaald dat oude broodjagers hun bedrijf voort mochten zetten, maar nieuwe vergunningen worden niet meer verstrekt (Dahles, 1990).

Boerjagers

Een Boerjager is een boer die jaagt. (Hermans, 1947) Boerjagers zijn aanwezig in verschillende sociale posities. Zo overlapt de categorie boerjagers zowel de heerjagers als de broodjagers, door enerzijds te jagen voor hun plezier en/of anderzijds te jagen voor de bestrijding van schadelijke dieren.

Tabel 3.7 jagershiërarchie (Eerste helft 20ste eeuw)

	Zelfverwijzingsterm	Verwijzingsterm	Sociale achtergrond
Vermaak	jagers	Heerjagers	Grondbezittende kringen - adel - gegoede burgerij - herenboeren
noodzaak	Boerjagers (schadebestrijding) Broodjagers (broodwinning)		Kleine grondeigenaren Landloze plattelandsbevolking

Bron: Dahles, 1990

Kon er voor de Tweede wereldoorlog nog het onderscheid gemaakt worden tussen jagers die voor het vermaak jaagden en jagers die om de noodzaak jaagden. Na de Tweede wereldoorlog was dit niet meer mogelijk. Steeds meer mensen uit lagere sociale klassen gingen ook jagen en bijna allemaal deden ze dit voor hun vermaak. Bovendien werd de taak van schadebestrijding en beheer ook een taak voor alle jagers onder het motto 'een boer zorgt voor de flora, een jager zorgt voor de fauna'. Schadebestrijding werd zelfs een legitimatie voor het jagen tegen de opkomende anti-jacht houding in Nederland. Aangezien vermaak en noodzaak (schadebestrijding) nauw met elkaar verbonden waren zochten de jagers andere verwijzingen voor elkaar. Een belangrijke rol in deze verwijzingen speelde het jachtveld (zie tabel 3.8). Hieronder worden enkele van deze benamingen genoemd en uitgelegd.

Kleine jagers.

Omstreeks jaren 50 maakte naar schatting circa tachtig procent van de jachtaktehouders deel uit van de categorie 'kleine jagers'. De term verwijst naar twee kenmerken, namelijk de omvang van haar jachtveld en de beperkte financiële draagkracht van de jager. Deze twee factoren houden met elkaar verband, maar hoeven niet noodzakelijk tegelijk aanwezig te zijn. (Dahles, 1990)

H.3 De jacht in Nederland

Statusjager

Niet alle jagers met kleine terreinen zijn minder draagkrachtig. Soms schuilen onder hen ook jagers die met een klein veld tevreden zijn omdat zij weinig geld aan de jacht wensen te besteden, terwijl zij zich wel als jager willen voordoen. Zij worden met de term statusjager aangeduid. Deze categorie jaagt enkel om haar sociale positie of statusaspiraties te onderstrepen. De term statusjager heeft dan ook een denigrerende betekenis en wordt gebruikt als verwijzingsterm. Zo werd deze term gebruikt voor jagers met een stedelijke achtergrond en een al dan niet bescheiden inkomen. (Dahles, 1990)

Grote Jagers

Grote jagers zijn jagers die het zich kunnen permitteren een omvangrijk en tevens aantrekkelijk jachtveld met een mooie wildstand te huren. Deze benaming is gekomen in plaats van de heerjagers en betreft vooral adellijke en grondbezittende jagers. Ook 'grote jager' is een verwijzingsterm dat echter wel een eervolle benaming is voor een oudere jager die op een lange jagerscarrière kan terugkijken en in de jagerswereld aanzien geniet. Benamingen als grootveldbezitter of kapitalistenjager hebben vaak een denigrerende ondertoon (Dahles, 1990).

Combinanten

Combinanten zijn jagers die gezamenlijk een terrein huren en de kosten van de huur met elkaar delen. Deze constructie wordt ook wel een jachtcombinatie genoemd. Deze constructies zijn tot stand gekomen omdat veel gebieden voor de jacht verloren zijn gegaan door uitbreiding van steden, wegen en industrieterreinen. Bovendien zijn de huren na de oorlog ook gestegen. Zonder de jachtcombinaties was het voor veel jagers niet mogelijk meer om de jacht te beoefenen.

Voor kleine jagers is het gezamenlijk jagen een overlevingsstrategie. Voor grote jagers is het gezamenlijk jagen een mogelijkheid om de jacht voort te zetten op een niveau dat zij vanouds gewend zijn (Dahles, 1990).

Gastjagers

Onder een gastjager wordt verstaan een jager die door een jachthouder schriftelijk is uitgenodigd om in zijn gezelschap te jagen. De uitnodiging is gedurende één jaar geldig. Een gastjager heeft geen eigen veld en wordt ook wel jachttoerist genoemd (Dahles, 1990).

Jonge jagers

De aanduiding 'jonge jager' verwijst niet zozeer naar de leeftijd van een jager als wel naar zijn sociale positie in de jagerswereld. Een jonge jager is een nieuweling, nog niet vertrouwd met de jachttechnieken en omgangsregels en beschikt nog niet over een jachtveld. Omdat veel jagers tot na hun pensioen door blijven jagen komen er weinig plaatsen vrij voor de jongere jagers. (Dahles, 1990)

Tabel 3.8 Classificatie van jagers (na 1945)

Type jachtveld	zelfverwijzingsterm	Verwijzingsterm stedelingen	Verwijzingsterm plattelanders
Groot	Jager (klein jager) (boerjager)	Kapitalistenjager Statusjager	Groot jager Grootveldbezitter
Combinatie	Jager (boerjager)	Combinant Statusjager	Combinant Boerjager
Klein	Jager (klein jager)	Klein jager Statusjager	Boerjager
geen veld	Jager	Gastjager Statusjager Jachttoerist	
Geen veld	(cursist)	Jonge jagers	

Bron: Dahles, 1990

3.4 FYSIEKE RUIMTE

Dit hoofdstuk gaat over de ruimte die aanwezig is voor de jacht. Uit het vorige hoofdstuk bleek dat er ieder jaar veel personen zijn die de jachtcursus volgen en het jachtexamen halen. Maar hoe komt het dan dat sinds de jaren '80 het totaal aantal jachtaktehouders nog steeds langzaam afneemt? Komt dit misschien omdat de ruimte voor jagers steeds meer afneemt?

De bedoeling van dit hoofdstuk is ten eerste een antwoord te vinden op de vraag 'in hoeverre neemt de fysieke ruimte voor de jacht af?'. Ten tweede wordt geprobeerd een antwoord te vinden op de vraag 'hoe komt het dat de fysieke ruimte voor de jacht afneemt?'.

Om deze vragen te beantwoorden wordt eerst weer gekeken in de wet waar er gejaagd mag worden en waar niet. Daarna wordt onderzocht hoe de verschillende grondbezittende actoren in Nederland aankijken tegen de jacht en of de jacht op hun gronden ook wordt toegestaan.

De wetgeving

Om te kijken welke ruimte er voor de jacht is, is het handig om eerst de wet erbij te pakken en te kijken waar niet gejaagd mag worden. In de Flora en faunawet is bepaald dat jacht in bepaalde natuurgebieden niet wordt geopend. Dit zijn gebieden welke zijn aangewezen:

- als beschermd natuurgebied (voorheen vanuit de Natuurbeschermingswet).
- in het kader van de Vogelrichtlijnen
- als Wetland.

Bovendien mag niet gejaagd worden op openbare, verharde verkeerswegen, begraafplaatsen en bebouwde kommen van de gemeenten en de onmiddellijk aan die kommen grenzende terreinen (Wege, 2006).

H.3 De jacht in Nederland

De grondbezittende actoren

Maar waar mag dan wel gejaagd worden? Zoals bekend mag de grondbezitter zelf toestaan of er op zijn grond gejaagd wordt. De eisen zijn echter alleen wel dat het land minimaal 40 hectare moet zijn. In het kader van ruimte voor de jacht zijn enkele grondbezittende actoren belangrijk. De belangrijkste grondbezitters in de discussie omtrent de jacht zijn de agrariërs, grondbeherende organisaties, particulieren en de provincies.

Agrariërs

De landbouw is de belangrijkste en grootste leverancier van jachtgronden. In 2000 was het agrarisch bodemgebruik in Nederland 2.311.100 hectare (CBS, 2000). Volgens de KNJV dienen bijna alle landbouwgronden als jachtveld. Enkele uitzonderingen daargelaten van eigenaren die tegen de jacht zijn en landbouwgronden die niet aan de 40 hectare regeling voldoen. Dit zijn de minimale eisen van de grootte van een jachtveld. Dat agrariërs de jacht beoefenen of aan derden verhuren heeft verschillende oorzaken. De belangrijkste reden is de schadebestrijding. Uit een interview met een vertegenwoordiger van NLTO bleek dat het doel was dat zo snel mogelijk schade bestreden kon worden

Dat soorten die schade aanrichten aan landbouwgewassen effectief bejaagd kunnen worden en dat het ook snel gebeurt. Als je constateert dat bijvoorbeeld hazen vraten aan jonge boomgaarden of fruitaanplant. Niet dat je 2 á 3 weken hoeft te wachten voordat je ze af kunt schieten, wat wel eens gebeurt. Maar dat je dan ook de volgende dag resoluut aan de gang kunt gaan. Het is van landbouw kant zeker niet de bedoeling om alle wildsoorten uit te roeien, zeker niet. We zijn veel te betrokken bij de natuur als dat zou gebeuren. Vooral dat economische plaatje, dat is belangrijk voor de landbouw. Dat je effectief kunt bestrijden.
Interview [03]

Een andere reden waarom agrariërs jagers toestaan is de wettelijk aansprakelijk. Dit blijkt uit het volgende interview met een beleidsmedewerker van de provincie Groningen

‘Als de buurman schade ondervindt, omdat jij een te hoge wildstand hebt in je veld, dan ben jij wettelijk aansprakelijk voor zijn schade.’ *Interview [04]*

Grondbeherende partijen

De drie grootste grondbeherende partijen zijn staatsbosbeheer, natuurmonumenten en de verschillende Landschappen (zoals het Groninger Landschap). Deze partijen beheren onder andere natuurbeschermingsgebieden, vogelrichtlijngebieden en wetlands. Dit houdt dus in dat de jacht (op wildsoorten) in deze gebieden verboden is. Maar op grond die deze partijen beheren die niet onder deze voorwaarden valt is jacht volgens de vertegenwoordiger van de KNJV wel mogelijk:

‘Op de kleine percelen van Staatsbosbeheer mag gewoon de jacht uitgevoerd worden en voor de rest is beheer en schadebestrijding in de meeste gebieden mogelijk. Zij hebben zelf mensen in dienst met een geweer.’ *Interview [01]*

H.3 De jacht in Nederland

Uit een interview met een vertegenwoordiger van de natuurorganisaties in een Fbe blijkt dat de natuurbeschermingsorganisaties niet allemaal eenduidig zijn over de jacht.

Over het algemeen zijn ze wel tegen de jacht, ook al zie je dat plaatselijk in het kader van beheer toch af en toe bepaalde dieren kort worden gehouden ter bescherming van andere soorten. Over het algemeen heerst er toch de overtuiging dat men de natuur zijn gang moet laten gaan. Interview [05]

Als voorbeeld van het beleid van een grondbeherende organisatie nemen we natuurmonumenten. Natuurmonumenten beschikt over 370 natuurgebieden verspreid over heel Nederland met een oppervlakte van 90 000 hectare. Het beleid van natuurmonumenten vóór 1979 ging uit van “jacht is toegestaan, mits...”. In 1979 veranderde dat en werd het standpunt “geen jacht, tenzij...”. Bij tenzij valt te denken aan:

- Onaanvaardbare (ecologische) schade aan terreindoelstellingen
- Voorkomen van belangrijk financiële/economische schade van derden
- Maatschappelijk belang vereist het
- Exoten die het ecosysteem verstoren (vb. Canadese ganzen op voedselarme vennen)
- Beheer grof wild op de Veluwe (gebonden aan faunabeheerplan)
- Dieren uit hun lijden verlossen.

Sinds 2002 regelt de Flora en Faunawet het afschot/de jacht. Afschot is alleen mogelijk als er:

- Aanzienlijke schade is
- Er geen alternatieven zijn voor afschot
- Afschot effectief kan zijn.

Van de 90.000 ha dat natuurmonumenten in beheer heeft, is 17.000 ha voor de jacht verhuurd. Redenen daarvoor zijn:

- Aankoopverplichting. In stand houden van de jacht was een voorwaarde van de verkopende partij.
- Aankoopmogelijkheden openhouden. Dat wil zeggen ‘voorkomen dat mensen niet aan Natuurmonumenten willen verkopen omdat zij dan hun jachtrecht zouden kwijtraken’.
- Schadebestrijding.

Op 26.500 ha doet Natuurmonumenten de schadebestrijding in eigen beheer. Sinds 1985 is er een sterke afname van het aantal afgeschoten dieren door Natuurmonumenten. Het aantal reeën dat wordt geschoten is nog steeds vrij hoog, men schiet dieren af in verband met verkeersonveilige situaties. Men heeft geen zicht op het effect, maar denkt wel dat het veiliger wordt (natuurmonumenten.nl)

Particulieren

Grondeigenaren mogen zelf beslissen of ze de jacht beoefenen. Waarschijnlijk zullen particuliere grondbezitters voor een groot deel wel zelf jagen. De jacht is een statussymbool en aangezien zij over grote stukken land beschikken zullen zij dit ook gebruiken.

H.3 De jacht in Nederland

Provincie/overheid

Ook de provincie beheert grond. Hoe gaan zij daarmee om? Als voorbeeld nemen wij de Provincie Groningen.

Op provinciale terreinen (o.a. speciedepots, bermen van provinciale wegen, provinciale wateren en oevers) vindt ook jacht plaats. Ook op deze plaatsen wordt datgene gedaan wat een goed jachthouder betaamt, namelijk een redelijke stand van het in het jachtveld aanwezige wild te handhaven of te bereiken en om eventuele schade te voorkomen. Voor de provinciale terreinen waar de provincie jachthouder is, hanteert de provincie het uitgangspunt dat terughoudend opgetreden zal worden met het verstoren en doden van dieren. De provincie wil rekening houden met het veelal natuurlijke karakter van deze terreinen. Het genot van de jacht zal in principe niet aan derden verhuurd worden. Wel is er in het kader van een onderzoek het genot van de jacht verhuurd (provincie Groningen, 2002).

Dit onderzoek is nog niet afgerond. In de verhuurovereenkomst met de jagers is opgenomen dat zij verplicht zijn om jaarlijks, aan de toezichthouder, een overzicht te leveren van het afgeschoten wild. Op basis van die gegevens kan een inschatting worden gemaakt van de schadekosten wanneer er niet gejaagd zou zijn. Deze inschatting wordt meegenomen in de afweging de verhuur van het genot op de jacht na afloop van de huurovereenkomsten wel of niet door te laten gaan (provincie Groningen, 2004).

afname

In Nederland wordt gejaagd op landbouwgronden, woeste gronden en in bossen. Maar uit verschillende cijfers en gegevens wordt duidelijk dat veel jachtterreinen verloren zijn gegaan. Een KNJV-rapport over de Ruimtelijke ordening en jacht uit mei 1983 laat zien dat de onttrekking van cultuurgrond aan de landbouw en daarmee tevens aan de jacht is sinds de jaren vijftig meer dan verdubbeld is.

1955-1959: 5000 ha per jaar

1960-1964: 6000 ha per jaar

1970-1979: 10000 ha per jaar

Uit cijfers van het CBS (2006) blijkt dat het totaal aantal grond dat in gebruik is voor agrarische doeleinden van 1950 tot 2000 is afgenomen met bijna 200.000 hectare (zie tabel 3.9). Dit is een grondverlies van 7,8%.

Nederland heeft een oppervlakte van 41.526 km². Uit gegevens van 1987 kon op circa 29.000 km² landbouwgrond, bos en woeste gronden gejaagd worden. Een schatting dat ongeveer 75% van het land bejaagbaar is (Kruyt et al, 1987).

Vandaag de dag ligt dit percentage lager. De KNJV schat dat de bejaagbare grond ongeveer ± 35.000 km² omvat. Echter, een aanzienlijk kleiner deel wordt volgens hun ook gebruikt om te jagen. Naar hun inschatting wordt ± 21.000 km² daadwerkelijk gebruikt als jachtveld. Dit komt neer op ongeveer 51% van het totale landoppervlak. (KNJV,2004)

H.3 De jacht in Nederland

Tabel 3.9: Agrarisch bodemgebruik
(minus glastuinbouw)

Perioden	Km2
1950	25 050
1955	25 330
1960	25 520
1965	25 690
1970	25 520
1975	25 160
1979	24 115
1981	23 994
1983	23 903
1985	23 836
1989	23 699
1993	23 614
1996	23 465
2000	23 111

© Centraal Bureau voor de
Statistiek, Voorburg/Heerlen
2006-05-22

3.5 ETHIEK: HET JACHTDEBAT

De vraag die centraal staat in het jachtdebat en die al enkele eeuwen oud is, is de vraag of je een dier mag doden. Welke argumenten worden gegeven voor en tegen de jacht? Waarom wordt er door mensen gejaagd? Onder welke voorwaarden mogen dieren gedood worden? Welke partijen binnen de jachtwereld hebben welke claims met betrekking tot de jacht en het doden van dieren. Waar baseren deze partijen zich op en wat willen ze bereiken? Welke ontwikkelingen zijn er gaande binnen de ethiek.

Het hoofdstuk is geschreven op basis van literatuur. Voor de lijst met tegenstanders van de jacht is gebruik gemaakt van een lijst van betalende aanhangers (leden/donateurs) van de grote landelijke natuur- milieu- en dierenbeschermings-organisaties afkomstig van de website van het radioprogramma vroege vogels (vroegevogels.vara.nl). De informatie en doelstellingen van en over de desbetreffende partijen in het jachtdebat is afkomstig van hun websites.

Voorstanders van de jacht

In dit deel wordt de kant van de voorstanders belicht. Wat zijn de doelstellingen van de jacht en waarom wordt er gejaagd? Wat zijn de individuele beweegredenen om te jagen? Onder welke voorwaarden mag er gejaagd worden? Wie zijn de voorstanders van de jacht?

Argumenten voor de jacht

H.3 De jacht in Nederland

De redenen voor de jacht zijn niet noodzakelijkerwijs identiek aan de beweegredenen van het individu om te gaan jagen. Ze kunnen dat wel zijn. Er zijn drie belangrijke doelstellingen voor de jacht:

1. de buit. Al die vele duizenden jaren dat onze primitieve voorvaders aan een hap moesten zien te komen was de jacht essentieel voor de overleving van de soort.
2. de bescherming van de agrarische productie (schadebestrijding).
3. het beheer. Het doel van beheer is het voorkomen van extreme situaties. Het wegnemen van overschotten resulteert in kwaliteitsverbetering, voorkomt het ontstaan van ziektes en in het geval van grofwild heeft het een gunstige invloed op de frequentie van verkeersongevallen waarbij wild is betrokken. (Rutten, 1992)

De drie doelstellingen zijn een reden waarom er gejaagd kan worden. Daarnaast stellen de voorstanders dat de afschaffing van de jacht de nodige economische consequenties met zich meebrengt.

Het argument dat zij naar voren brengen is dat jagers geld opleveren voor de economie. Voor Nederland is geen schatting gevonden van hoeveel de jacht oplevert. Het Federation of Associations for Hunting and Conservation Europe (FACE) heeft echter wel gegevens van de omzet van een aantal andere Europese landen. Door te kijken naar andere omringende landen kunnen we een beeld krijgen van hoeveel geld wordt uitgegeven aan de jacht in Nederland.

In België is uit een universitaire studie gebleken dat in 1992 ongeveer 235 miljoen Euro in de Belgische economie is gekomen door de jacht. In Denemarken behaalt de jacht een jaarlijkse omzet van 400-530 miljoen Euro en in Duitsland geven jagers jaarlijks ongeveer 750 miljoen euro uit (face-europe.org).

Een ander argument dat de afschaffing van de jacht economische consequenties heeft, heeft te maken met de schadebestrijding. Als de jacht wordt afgeschaft dan zullen de vergoedingen voor de geleden faunaschade aan landbouw en bosbouw toenemen. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid dat ambtenaren aangesteld moeten worden om schade te bestrijden. Als ambtenaren de taak van schadebestrijding overnemen gaat het de samenleving veel geld kosten, terwijl jagers nu vrijwillig schade bestrijden en er zelfs geld voor over hebben om dit te mogen doen.

In het Zwitserse Kanton Geneve is in 1974 in een referendum bepaald dat de jacht is verboden. Het kanton Geneve is 28000 hectare groot en heeft grotendeels een stadse bevolking. Van dit grondgebied was ongeveer de helft bejaagbaar. Doordat er niet meer gejaagd mocht worden ontstond er veel landbouwschade door met name wilde zwijnen. De kosten voor de vergoeding van landbouwschade werd zo hoog dat ambtenaren in dienst werden genomen om schade te bestrijden.

Een ander argument waarom de jacht volgens de jagers niet afgeschaft hoeft te worden is omdat er gejaagd wordt volgens het 'wise use' principe. Het 'wise use' principe is een vorm van duurzame ontwikkeling. Duurzame ontwikkeling is een visie van ontwikkeling die naar een evenwicht onder de economische groei, milieueffecten, en sociale gelijkheid streeft. (Knox et al, 2001)

H.3 De jacht in Nederland

Duurzame ontwikkeling staat het beperkt gebruiken van natuurlijke hulpbronnen toe en streeft daarbij dat het gebruik van hulpbronnen, natuur en milieu in evenwicht wordt gebracht met de economische en industriële veranderingen en investeringen. Dit met als doel dat de generaties na ons niet mindere waarden bezitten dan wij (Rutten, 1992).

Individuele beweegredenen

Waarom zou je dieren mogen doden? En waarom zou je hier bovendien ‘plezier’ aan mogen beleven en een sport van maken?

Ortega y Gasset stelt dat het doden niet het exclusieve doel is van de jacht. Volgens hem jaagt men niet om te doden maar is het juist omgekeerd, men doodt om gejaagd te hebben.

De sportsman interesseert de dood van het wild niet, dat is niet wat hij zich voor ogen stelt. Wat hem interesseert is alles wat hij tevoren heeft moeten doen om die te bereiken, nl. het jagen. Daardoor verandert in werkelijk doel wat eerst alleen middel was. Het doden blijft essentieel, omdat er zonder dat geen echt jagen is: het doden van het dier is het natuurlijke slot ervan en ook zijn doel, nl. dat van de jacht in zijn eigenlijkheid, niet dat van de jager. Deze streeft er wel naar, omdat het het teken is dat realiteit geeft aan het hele proces van de jacht, meer niet. (Ortega y Gasset)

De beweegredenen voor de jager om te jagen kunnen heel anders zijn dan de doelstellingen van de jacht. De beweegredenen zijn allemaal persoonlijk van aard en verschillen daarom ook per persoon. Rutten (1992) geeft enkele antwoorden waarom mensen jagen:

- de spanning
- het onverwachte
- de geur van het wapen
- de knal van het schot
- een bemachtigd stuk wild.

Rutten (1992) geeft aan dat uit een Amerikaanse enquête onderzoek dat jagers voldoening behalen uit:

- natuurbeleving: esthetiek, buiten zijn, de geluiden en geuren van veld en bos.
- escapisme: weg zijn uit de dagelijkse beslommingen, rust.
- gezelschap: samenzijn met gelijkgestemden, sociale contacten, vriendschap.

Buiten deze redenen is het kunnen schieten een voldoening gevend element. Het ‘tot schot komen’, of het nu raak is of niet, impliceert het kans hebben en dat is hoog scorend in de satisfactie.

Mens als onderdeel van ecologisch systeem

Volgens Rutten (1992) functioneert de mens als jager in de meeste gevallen als onderdeel van het ecologisch systeem. De predatie, het doden en gedood worden, is geprogrammeerd in de

H.3 De jacht in Nederland

schepping en daar hoeft de mens zich niet aan te onttrekken. De natuur is eenmaal zo ingericht en er gebruik van maken vormt geen milieuprobleem.

Alvorens wij de dood van een dier mogen accepteren en er zelfs genoeg aan beleven, dienen volgens Rutten (1992) bepaalde restricties in acht te worden genomen tijdens de ontwikkeling van het proces.

Ten eerste dient het op een natuurlijke wijze te gebeuren. Ten tweede dient de jacht niet voor de lol te worden uitgeoefend, niet uit moordlust, niet uit sadisme. Slechts voedsel, bescherming en beheer en regulatie geven de jacht een basis. Ten derde moet de jacht worden uitgeoefend volgens de door Lindner gegeven definitie.

'Jacht is specifiek menselijk, doelbewust, in de regel op doden gericht, doelgroep van vogels en zoogdieren, gebruikmakend van hulpmiddelen, ontsnappen van het gejaagde dier moet mogelijk zijn'. (Lindner)

Daarbij moet een hiërarchie zijn tussen prooi en jager, maar de verschillen mogen niet te ver uit elkaar liggen. Dat betekent dat het dier een goede kans moet hebben om te ontsnappen en de mens mag niet te veel leunen op zijn intelligentie en technisch vernuft. Het menselijk overwicht ten aanzien van bepaalde aspecten, moet weer worden genivelleerd door dierlijk overwicht op andere punten, zoals instinct en zintuigen (Rutten, 1992).

Weidelijkheid en sportiviteit

Om aan de bovenstaande punten te voldoen zijn er in de jagerskringen ongeschreven regels ontstaan. Jagers dienen zich te houden aan de erecode. Twee soorten van deze ongeschreven regels zijn te onderscheiden, namelijk weidelijkheid en sportiviteit. Twee begrippen die synoniem aan elkaar lijken, maar toch ook conflicterende aspecten zijn binnen de erecode. (Dahles, 1990)

Weidelijk wordt omschreven als het geheel van overwegend ongeschreven gedragsrichtlijnen waarnaar zij zich vrijwillig richten. Weidelijkheid vormt een middel voor sociale controle en mag niet verward worden met de geschreven regels in de Flora en Faunawet.

Bij weidelijk jagen eist de erecode dat jagers hun jachtpassie ondergeschikt maken aan natuur- en wildbeheer. Een weidelijk jager moet zich kunnen beheersen en zijn aandacht richten op activiteiten die niet onmiddellijk deel uitmaken van het jagen als zodanig, zoals de bescherming van het wild tegen stropers, het verstrekken van voedsel en het aanleggen van beschutting. Een weidelijk jager ziet zichzelf dan ook primair als beschermer van het leven in de natuur. Een voorname taak van een weidelijk jager is dat hij voorkomt dat het wild onnodig lijdt. Dit betekent onder meer dat hij dient af te zien van riskante schoten om het verwonden van dieren te voorkomen.

Een voorbeeld van weidelijk jagen is te vinden in de grofwildjacht op herten en reeën. Wanneer de jager niet in staat is de kogel nauwkeurig te plaatsen is er sprake van een riskant

H.3 De jacht in Nederland

schot. Om dit voor elkaar te krijgen, dient het dier stil te staan, mag de schootsafstand niet te groot zijn en moeten vitale lichaamsdelen geraakt worden, zodat het dier vrijwel onmiddellijk gedood wordt. (Dahles, 1990)

Een ander aspect is sportiviteit. Hierbij gaat het om dat het dier een kans moet krijgen om te ontsnappen. Fazanten, patrijzen worden slechts geschoten in hoge vlucht, konijnen en hazen in volle loop. (Dahles, 1990)

Sportiviteit en weidelijkheid vormen soms conflicterende aspecten binnen de erecode. Jagers die de nadruk op sportiviteit leggen, wensen slechts op weerbaar wild te jagen, op dieren die in perfecte staat verkeren. Weidelijkheid kan hier lijnrecht tegenover staan. Maatregelen ter verbetering van de wildstand omvatten ook het afschot van zwakkere en zieke dieren en het sparen van sterke en weerbare, zodat met name de laatste zich kunnen voortplanten (Dahles, 1990).

Pro-jacht organisaties

In Nederland zijn er verschillende organisaties die zich bezighouden met de jacht. Nederland kent twee Jagers verenigingen, namelijk de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en de Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer (NOJG).

De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) is in 1904 opgericht. Destijds nog als Nederlandse Jagers Vereniging (NJV). De Koninklijke onderscheiding zou verkregen worden in 1946 (Dahles, 1990). De KNJV behartigt de belangen van WBE's en leden. De KNJV telt ongeveer 21.000 leden (zie figuur). Zij verricht onderzoek naar de ontwikkeling van de wildstand en geeft adviezen aan de wildbeheereenheden (WBE's) voor het beheer van diersoorten en hun leefomgeving. Verder organiseert de KNJV opleidingen voor jachthonden en stimuleert ze haar leden om deel te nemen aan oefendagen voor het jachtschieten. Centraal binnen de vereniging staat het streven naar een duurzame en pluriforme fauna (biodiversiteit), waarbij een verstandig gebruik van de fauna (wise use) mogelijk is. (www.knjv.nl)

Toen de NJV in 1904 werd opgericht, waren met name heren van stand lid. Echter, het merendeel van de jagers in Nederland was dat niet. Ongeveer de helft van alle jachtaktehouders waren beroepsjagers (Broekmans, 2004).

De belangrijkste doelstellingen die de NJV had was een landelijke opening en sluiting van de jacht, die destijds nog per provincie werd bepaald. Daarnaast streefde de NJV naar strengere straffen voor stropers.

Bovendien propageerde de NJV het weidelijke jagen. De jachtmethoden die de beroepsjagers gebruikten werd door de jagersvereniging als niet sportief beschouwd. De beroepsjager probeerde met zo min mogelijk inspanning zoveel mogelijk wild binnen te halen. Zoals jagen met een ganzenroer, een soort kanon dat met één schot wel honderd eenden kon vellen (Broekmans, 2004).

Maar ook streed de NJV tegen de term 'vermaakjacht'. Volgens de NJV is de jacht niet slechts een vermaak, het is een kunst en wel een zeer moeilijke, die jaren oefening vereist, waarbij de eigenschappen, die iemand tot 'man' stempelen, zeer ontwikkeld worden (Broekmans, 2004).

H.3 De jacht in Nederland

In de tweede helft van de twintigste eeuw streefde de KNJV naar een invoering van een jachtexamen en ontwikkelde de KNJV WBE's. Het doel van deze WBE's was doordat jachthouders hun velden samenvoegden een gezamenlijk en beter wildbeheer kon plaatsvinden.

De jaren negentig waren volgens de jagers roerige jaren voor de jacht. In deze periode waren de anti-jacht gevoelens ten aanzien van de jagerij luidkeelser en opportunistischer dan ooit. Dat het roerige tijden waren bleek wel uit de woorden van de toenmalige KNJV-voorzitter De Quay, die van 1989 tot 1999 voorzitter was:

'In die 10 jaar is meer verandert dan in die 90 jaren die daaraan vooraf gingen'.

Gevolg van de anti-jacht gevoelens in Nederland was dan ook de introductie van de Flora en faunawet ter vervanging van de jachtwet. De jaren negentig zouden een keerpunt gaan vormen voor de jachtwereld en de KNJV.

Om niet aldoor in de verdediging gedrukt te worden door de anti-jacht organisaties is het roer bij de KNJV helemaal omgegaan. De KNJV zou veranderen, volgens eigen zeggen, in een full service organisatie van belangenbehartiging die midden in de maatschappij staat. Voortaan zouden samenwerking en openheid hoog in het vaandel staan bij de KNJV. Niet langer moest er geruzied worden met de anti-jachtverenigingen maar er moest een duurzame samenwerking opgebouwd worden met andere organisaties die in de groene ruimte actief zijn: landbouwers, natuurbeschermingsorganisaties, land- en grondeigenaren, overheid, bosbouwers, landschapinrichters. (Vissering, 2004)

Ook werd gewerkt aan een beter imago voor de jacht. De maatschappij mocht zien hoe jagers denken en wat zij doen. Er werden open dagen georganiseerd waarbij personen en journalisten een dag mogen meelopen met jagers die tot op de dag van vandaag nog steeds plaatsvinden. Hierbij werden de jagers geacht open te staan voor vragen.

Om een full service organisatie van belangenbehartiging te worden en midden in de maatschappij komen te staan, gingen de WBE's een centrale rol spelen binnen de KNJV. Volgens directeur G. Alferink vormen de WBE's de hoeksteen van de KNJV:

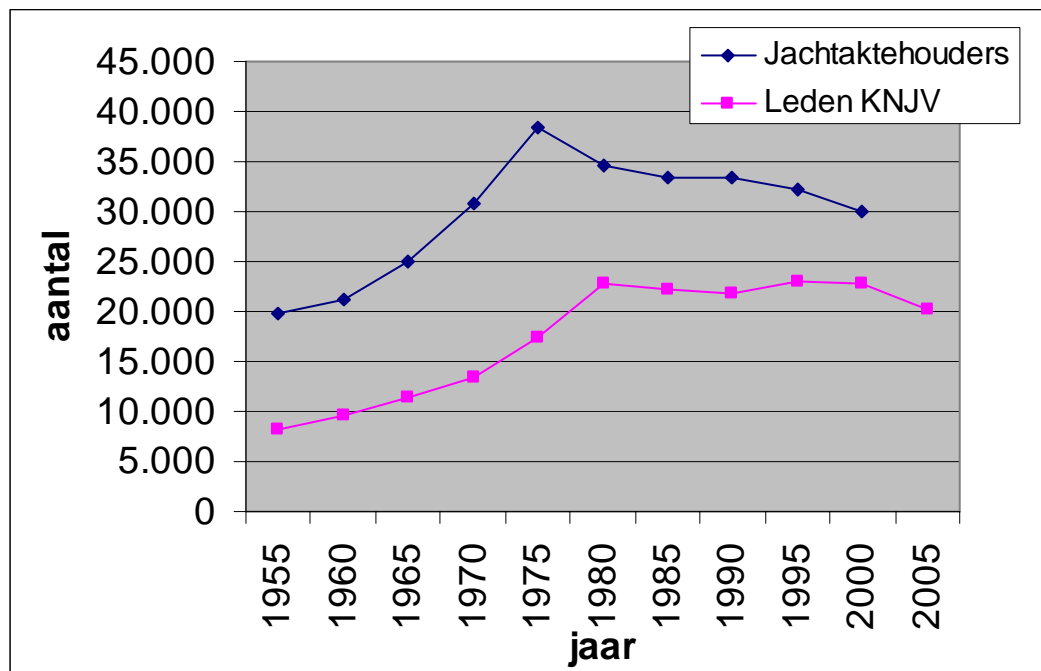
'Als individuele jager heb je niet in te brengen bij gemeentelijke overheden. Maar groeperingen jagers, verenigd binnen de wildbeheereenheden, kunnen dat wel. Zij zijn gesprekspartner van gemeenten, zij vertegenwoordigen grotere belangen dan die van de individuele jagers. Zij kunnen daarom veel meer bereiken dan die ene jager.' (Broekmans, 2004)

Ondanks dat de voor de jagers ongunstige Flora en Faunawet werd doorgevoerd was de voorzitter De Quay tot de volgende conclusie gekomen:

'De tijd dat het uit zou zijn met de jacht is voorbij.'

H.3 De jacht in Nederland

Figuur3.3 Aantal leden Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging

Bron: Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, 2005

De Nederlandse Organisatie voor Jacht & Grondbeheer (NOJG) is in 1981 opgericht onder de naam Nederlandse boerjagers vereniging (NBJV). De boeren waren destijds zeer ontevreden, omdat een ministeriele maatregel (gesteund door de KNJV) werd ingevoerd die de boeren het recht ontnamen om op eigen grond schadelijk wild af te schieten. Door deze speciale machtigingen werden boeren namelijk in staat gesteld om met geweer, maar zonder jachtakte te jagen, waardoor zij allerlei voor jachtaktehouders geldende beperkingen omzeilden. Zo hoefden zij niet te voldoen aan de 40 hectare regeling.

Het doel van de regering om deze vergunningen niet meer te verlenen aan boeren, was zodat jagers ook de wildschadebestrijding voor hun rekening zouden nemen. De KNJV steunde dit besluit, omdat wildschadebestrijding steeds meer een legitimatie voor de jacht in het algemeen ging vormen.

Doordat de KNJV de maatregel steunde, vonden de boeren het noodzakelijk om een vereniging op te richten voor hun eigen jachtbelangen en zo ontstond de NBJV.

In 1992 werd de naam van de NBJV veranderd in NOJG. Dit omdat de naam NBJV een belemmering zou kunnen vormen voor nieuwe niet agrarische leden.

Het doel van de NOJG is het behartigen van de gezamenlijke belangen van de grondeigenaren en grondgebruikers van geheel Nederland aangaande de jacht en al hetgeen daartoe behoort en samenhangt. (NOJG.nl)

Naast de twee jagersvereniging is er ook een organisatie die opkomt voor het beheer van reeën, Vereniging het Reewild. De vereniging Het Reewild streeft naar het behoud van duurzame populaties reeën en de bevordering van het welzijn van reeën in Nederland. Om de doelstelling te realiseren dient deskundig en actief beheer op basis van door de overheid goedgekeurde beheerplannen te worden uitgevoerd. Daarom behartigt de vereniging ook de

H.3 De jacht in Nederland

belangen van degenen die zich bezig houden met het beheer van de reeënpopulatie. (www.reewild.nl)

Vanuit de natuurbeheer is er ook een partij die voorstander van de jacht is de Stichting Behoud Natuur en Leefmilieu (SBNL). SBNL (opgericht in 1981) is een organisatie voor particulier en agrarisch natuurbeheer en had in 2005 3800 leden. In de praktijk is het een adviesorgaan en belangenbehartigingsorganisatie. Ze hebben als doel het versterken van natuur en landschap. SBNL steunt agrariërs, jagers, bos- en landgoedeigenaren door: voorlichting en belangenbehartiging, advisering, uitvoering en bemiddeling van projecten, praktijkgericht onderzoek en beheer van voorbeeldterreinen.

Een voorbeeld waarbij de SBNL samenwerkt met jagers is in het project Groene aders. In dit project werken jagers, verenigd in wildbeheereenheden (WBE), aan verbetering van de leefomgeving van wild. Dit wordt bereikt door onder andere houtwallen, brede bermen en meanderende beken terug te brengen in het landschap. Op deze manier proberen zij een structurele bijdrage te leveren aan natuur en landschap. De WBE's werken stap voor stap aan het herstel van de kleine landschapselementen in hun veld. Het doel is om uiteindelijk ook omvangrijke biotoopprojecten uit te voeren met overleg en samenwerking met andere organisaties.

De afgelopen jaren zijn steeds meer WBE's mee gaan doen met de campagne Groene Aders. Een groep van 7 WBE's in Gelderland is inmiddels uitgegroeid tot 65 WBE's verspreid door het land. Samen beheren zij akkerranden en werken zij aan de uitbreiding en het herstel van landschapselementen. (www.sbnl.nl)

Tegenstanders van de jacht

In dit deel worden de tegenstanders van de jacht behandeld. Waar baseren de tegenstanders van de jacht zich op? Welke partijen zijn tegen de jacht? Welke argumenten hebben deze tegenstanders tegen de jacht?

Relatie mens-natuur

Om de argumenten van de anti-jacht organisaties te begrijpen is het belangrijk om het verschil tussen antropocentrisch en ecocentrisch te weten.

De Westerse samenleving is nogal antropocentrisch van aard. Antropocentrisch noemt men iedere beschouwing waarbij de mens als middelpunt wordt gezien en waarbij haar waardeoordelen in betrekking tot de mens worden uitgesproken (Tännsjö, 2002).

Tännsjö (2002) laat weten dat de antropocentrische gedachtegang al vele eeuwen oud is. Dit laat hij blijken uit onder andere een citaat van de Griekse filosoof Aristoteles (384 v. Chr. – 322 v. Chr.), die over de mens-dier verhouding zei:

After the birth of animals, plants exist for their sake, and that the other animals exist for the sake of man, the tame for use and food, the wild, if not all, at least the greater part of them, for food, and for the provision of clothing and various instruments. Now if nature makes

H.3 De jacht in Nederland

nothing incomplete, and nothing in vain, the inference must be that she has made all animals for the sake of man. (Aristoteles)

De filosoof Jeremy Bentham (1748-1832) zorgde voor het eerst met een breek met de antropocentrische denkwijze. Bentham was een pionier in het gevecht voor de belangen van dieren. Hij beargumenteerde dat doordat veel dieren plezier en pijn kunnen voelen, net zoals mensen dat kunnen, hebben wij daarom goede redenen om dieren niet slechter te behandelen dan onze medemens (Tännsjö, 2002).

Tegenover het antropocentrisme staat het ecocentrisme. In ecocentrische beschouwingen is de natuur het middelpunt. Dieren zijn onderdeel van deze natuur (De Pater, 1996).

Het ecocentrisme gaat uit van een intrinsieke waarde van dieren, planten en natuurlijke systemen. Deze waarde staat los van wat de mens ervan denkt en de mens kan zich dan ook geen oordeel (=waardeschatting) aanmatigen. Hij kan slechts prioriteiten aangeven naar zijn meer of minder beperkte inschatting van de realiteit. De mens heeft dus niet het recht op een drastische wijze in de natuurlijke systemen in te grijpen, omdat hij zelf een onderdeel van die systemen is. Hij dient met schroom zijn omgeving te benaderen er zich op harmonieuze wijze bij aan te passen. Het erkennen van intrinsieke waarden van andere onderdelen van het ecosysteem leidt tot restricties en tot het ontstaan van een ecocentrische ethiek (Rutten, 1992).

Volgens milieufilosoof Zweers (1995) zijn er zes houdingen die de mens ten opzichte van de natuur kan innemen. Deze lopen op van sterk antropologische opvattingen (waarin de mens centraal staat) naar meer ecocentrische standpunten (waarin de natuur centraal staat) ten opzichte van de natuur zes houdingen te onderscheiden:

1. de mens als despoot. Dit is het klassieke Westerse beeld van uitbuiting en onderwerping van de natuur door de mens. Natuur heeft uitsluitend gebruiks- of nutwaarde. Het is niet meer dan een verzameling hulpbronnen die ten dienste van de mens staan.
2. de mens als verlicht heerser. In deze visie heerst de mens ook over de natuur. Alleen beseft de mens de afhankelijkheid van de natuur.
3. de mens als rentmeester. De mens beheert de natuur, maar is daarbij verantwoording schuldig aan zijn meerdere. Dat kan God zijn in de christelijke wereld, maar ook aan de mensheid als geheel of aan toekomstige generaties in de postchristelijke wereld.
4. de mens als partner van de natuur. In deze visie zijn mens en natuur gelijkwaardig aan elkaar. Natuur heeft niet alleen een gebruikswaarde, maar ook een eigen, intrinsieke, waarde, in en voor zichzelf.
5. de mens als participant aan de natuur. De mens is een deelnemer aan een gebeuren dat groter is dan de mens zelf. De natuur zou ook doorgaan als de mens zou ontbreken. De mens is in deze opvatting echter wel meer dan een dier.
6. de mens als één met de natuur. Hier is het verschil tussen mens en natuur opgeheven. De mens gaat helemaal op in de natuur.

De eerste drie groepen zijn meer antropocentrisch van aard. De groepen 4 tot en met 6 meer ecocentrisch. Het antropocentrische perspectief is in de Westerse wereld het meest dominant.

H.3 De jacht in Nederland

Maar volgens Zweers (1995) vormen vooral de houdingen vier en vijf tegenwoordig ‘voor steeds meer mensen een reëel perspectief’ (De Pater, 1996). Zo ook voor de dierenbeschermingsorganisaties, de grootste tegenstanders van de jacht.

Anti-jacht organisaties

Nederland telt veel organisaties die opkomen voor de bescherming van dieren. De organisaties uit tabel 3.10 bekommeren zich over het in het wild levende dieren in Nederland. Op hun websites wordt duidelijk besproken dat men tegen de jacht is. Organisaties zoals Wereld Natuur Fonds (WNF) en IFAW zijn niet in dit rijtje opgenomen. Deze organisaties houden zich meer op internationaal vlak bezig. Daarnaast wordt het op de site van het WNF niet duidelijk wat hun standpunt is met betrekking tot de jacht. Zij richten zich vooral op bedreigde diersoorten. Zij zouden het naar mijn inziens dus wel afkeuren als er gejaagd zou worden op bedreigde diersoorten. Daarnaast heb ik een organisatie als Das&Boom niet opgenomen in deze lijst. Omdat de das (op dit moment) niet bejaagbaar is en op de lijst van beschermde diersoorten staat, beschouw ik deze partij ook niet als een tegenstander van de jacht.

Tabel 3.10 Organisaties die tegen de jacht (in Nederland) zijn plus het aantal leden in 2005:

Dierenbescherming	201 723
Vogelbescherming	123 113
Een dier een vriend	15 200
Faunabescherming	5 738
Partij voor de dieren	2 521
Rechten voor al dat leeft	910

De dierenbescherming

De Dierenbescherming is met een achterban van 200.000 mensen (leden, donateurs en vrijwilligers), 93 afdelingen en circa 100 asielen waarmee de dierenbescherming nauw samenwerkt, de grootste organisatie in Nederland die opkomt voor de belangen van alle dieren: gezelschapsdieren, landbouwdieren, dieren in het wild en proefdieren. De dierenbescherming is in 1864 opgericht als de Gravenhaagsche Vereniging tot Bescherming van Dieren.

De Dierenbescherming gaat in haar werk uit van twee grondbeginselen, namelijk de erkenning van de eigen waarde van dieren en de zorgplicht.

Met de erkenning van eigen (ook wel intrinsieke) waarde wordt bedoeld dat dieren zelfstandige wezens zijn, waard om als doel op zichzelf behandeld te worden en niet als middel voor anderen. De waarde van een dier kan niet herleid worden tot zijn waarde voor andere wezens. Daarom moet met het dier moreel rekening gehouden worden. Daarom ook behoren dieren met respect behandeld te worden als zelfstandige wezens met gevoelens, bewustzijn en integriteit.

Met de zorgplicht wordt bedoeld dat het de plicht is van de mens, onafhankelijk van verschillen in religie of filosofische opvattingen om

H.3 De jacht in Nederland

- dieren te beschermen,
- dieren goed te behandelen,
- een houding van medeleven en goede gezindheid tegenover dieren aan te kweken,
- dieren vrijheid en hun eigen levenssfeer te respecteren en
- het leven van dieren zoveel dat mogelijk is te sparen.

Met betrekking tot de jacht is de dierenbescherming dan ook van mening dat het liefst alle in het wild levende dieren met rust worden gelaten. Dieren moeten natuurlijk en zelfstandig kunnen leven, hun woongebied en leefmilieu moet in stand blijven en de natuur moet haar gang kunnen gaan.

De dierenbescherming is van mening dat de jacht in Nederland in het algemeen een 'plezierjacht' is. De dierenbescherming wijst alle vormen van plezierjacht af. Het doodschieten van dieren is uitsluitend gerechtvaardigd als er een dringende noodzaak is en er geen alternatieven zijn.

De Dierenbescherming heeft een aantal argumenten tegen de jacht:

- Wild voor consumptie is onnodig. Er is al een overproductie van vlees uit de veehouderij. Het grootste deel van de dieren dat geschoten wordt, is niet bestemd voor consumptie. Ze dienen alleen maar als jachttrofee en dat is pure verspilling van leven.
- Bij plezierjacht zijn dieren heel vaak niet direct dood. Door onervarenheid, jagen bij schemer of door het extra spannend te willen maken, worden dieren niet goed geraakt, slaan op de vlucht en worden niet (op tijd) teruggevonden. De dieren lijden dan nodeloos veel pijn.
- Er wordt ook gejaagd in de tijd dat de dieren jongen verzorgen. Als een ouderdier dan gedood wordt, heeft dat vaak tot gevolg dat ook de jongen de hongerdood sterven.
- Niet alleen de bejaagde dieren maar alle dieren in het jachtgebied lijden door angst en stress van een jachtpartij. Zij worden uit hun territorium verdreven en keren vaak niet terug. Ook raken andere dieren vaak gewond door verdwaalde hagel.
- Plezierjagers zetten dieren uit, alleen om erop te kunnen jagen. Het illegaal uitzetten van fazanten komt nog steeds voor en controle hierop is bijna onmogelijk.
- Plezierjagers jagen uit eigenbelang op dierlijke concurrenten, zoals de vos.
- Door het jagen, het uitzetten en het bijvoederen wordt de natuurlijke inrichting van het terrein veranderd. Hierdoor wordt de natuurlijke regulering van de dierpopulaties verstoord. Ieder dier is nuttig als element in het totale ecosysteem, in zo'n systeem is geen overschot.

Ook is de dierenbescherming van mening dat beheer en schadebestrijding niet noodzakelijk zijn.

De jacht is geen goede methode om een populatie in stand te houden. Een populatie houdt zichzelf in evenwicht, ook zonder inmenging van de mens. Er is dan wel sprake van fluctuaties: het ene moment zijn er wat meer dieren dan gemiddeld, een paar jaar later schommelt het aantal weer onder het gemiddelde. Een gebied biedt slechts aan een min of meer vast aantal dieren voldoende voedsel, water en beschutting. Dit wordt ook wel

H.3 De jacht in Nederland

'draagkracht' genoemd. Zolang de mens hier niet in ingrijpt, bijvoorbeeld door bij te voeren, reguleert een populatie dus zichzelf.

Daarnaast is er nog een verschil tussen wat jagers en dierenbeschermers onder beheer verstaan. Jagers spreken van 'wildbeheer' en de Dierenbescherming spreekt liever over 'natuurbeheer'. Wildbeheer is selectief; het voortbestaan van de ene populatie kan boven de andere gesteld worden en natuurlijke roofdieren worden afgeschoten. Denk bijvoorbeeld aan de vos. Natuurbeheer omvat veel meer en gaat uit van natuurlijke regulatie. Alle dieren tellen mee vanwege hun onderlinge afhankelijkheid en relatie met de flora.

In het kader van schadebestrijding wordt er volgens de dierenbescherming vaak van uitgegaan dat door jacht het aantal dieren plaatselijk zal verminderen en dat er daardoor minder schade zal optreden. Dat is lang niet altijd het geval. Door allerlei op elkaar van invloed zijnde processen blijkt dat het doden van dieren vaak geen effect heeft. Bijvoorbeeld door het zelfregulerende vermogen van dieren. Zo krijgen ze bij verlies van jongen vaak tweede worpen of meer jongen per nest. Ook krijgt men te maken met territoriumgedrag. Lege gebieden worden binnen de kortste tijd weer ingevuld.

Verder ontstaat door bejaging een hoger energieverbruik waardoor de dieren meer (gewassen) eten. Normaal gesproken wordt deze schade alleen aangepakt als het economisch verlies groter is dan de kosten van de bestrijding. De kosten voor jagen en doden zijn helaas relatief laag. Vanuit traditionele overwegingen en oude gewoontes wordt vaak direct naar het geweer gegrepen, omdat alternatieven niet effectief worden gevonden. De dierenbescherming is dan ook van mening dat er meer en beter gekeken moet worden naar alternatieven voor de jacht.

Inmiddels zijn er diverse methoden om effectief landbouwschade te bestrijden. Denk bijvoorbeeld aan het toekennen van andere foerageergebieden, het aanleggen van rasters of het afdekken van een gewas, spannen van draden, gebruiken van knalapparaten, het afspelen van angstkreten, het inzetten van neproofvogels of het verspreiden van stoffen met een sterke geur die de dieren afschrikt (bijv. roofdierenmest). Het dieper en zoveel mogelijk gelijktijdig zaaien is eveneens een eenvoudige en effectieve methode om schade te voorkomen. Ook ter voorkoming van ongelukken in het verkeer zijn er alternatieven, zoals het plaatsen van reflectoren, duidelijke waarschuwborden voor de automobilisten of het bij de weg vandaan houden door middel van reukstoffen enzovoort.

De Dierenbescherming pleit voor meer financiële middelen waardoor meer onderzoek naar preventie en alternatieve schadebestrijding gedaan kan worden, want de alternatieve schadebestrijdingsmiddelen worden vaak te duur gevonden of men is nog niet overtuigd van hun effectiviteit. Op het moment dat er meer alternatieven beschikbaar zijn zal de prijs dalen. De overheid zal hierbij een cruciale rol moeten gaan spelen. Zo moeten er voor de boeren meer mogelijkheden komen om zich te verzekeren tegen schade en om kosten door te berekenen in de prijs (dierenbescherming.nl).

Faunabescherming

Sinds 1976 behartigt de stichting De Faunabescherming (vroeger genoemd de stichting Kritisch Faunabeheer) de belangen van in het wild levende dieren, met als doel een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De stichting draagt alternatieven voor de jacht

H.3 De jacht in Nederland

aan. Zo proberen zij er alles aan te doen om het welzijn van in het wild levende dieren te verbeteren, bepleit zij een zo spoedig mogelijk verbod op alle vormen van plezierjacht en een verbetering van de wetgeving.

De Faunabescherming probeert haar doelstelling te realiseren door onder andere:

- het voeren van protestacties bij jachtpartijen of bijeenkomsten (zoals 'game fairs') van jagers;
- het voeren van overleg met het informeren van mensen uit de politiek, overheid en media om een tegenwicht te bieden tegen de invloed van jagers en hun organisaties met betrekking tot faunabeheer en natuurbescherming;
- het voeren van juridische procedures tegen ten onrechte verleende (bijv. in het kader van 'schadebestrijding') ontheffingen om bepaalde diersoorten te bejagen;
- inspecties en inventarisaties in het veld om misstanden met betrekking tot de jacht en het welzijn van in het wild levende dieren op te sporen en te rapporteren;

Waarom voert de Faunabescherming actie tegen de jacht in Nederland (en daar buiten)? Daarvoor dragen zij de volgende argumenten aan:

- Jacht (het doden van dieren of het doen van pogingen daartoe) is een wrede en in de meeste gevallen onnodige methode van faunabeheer die naast veel dierenleed ook veel verstoring en vervuiling in de natuur veroorzaakt.
- Jacht is, zelfs in het meest gunstige geval, niet meer dan symptoombestrijding en draagt dus ook nimmer bij aan de werkelijke oplossing van een eventueel probleem.
- Jacht is in ons land een vorm van vrijetijdsbesteding waar sommige lieden veel geld voor over hebben. Daarvoor verlangen zij wel wat terug: een aantrekkelijke buit en een flink aantal prettige jachtdagen.
- Doordat jacht slechts een vorm vrijetijdsbesteding is, zijn verreweg de meeste jagers volstrekt ondeskundig op essentiële onderdelen van de biologie als populatiedynamica, soortherkenning, ecologie en ethologie.
- De impact die de jacht heeft op de in een gebied aanwezige mensen en alle dieren. Jacht vergalt niet alleen het plezier van alle andere recreanten in een gebied, het zorgt er bovendien voor dat alle zoogdieren en vogels een volstrekt onnatuurlijke schuwheid voor mensen aan de dag leggen.
- Jagers beweren steeds dat zij het beste met de dieren voorhebben, maar zijn in de praktijk uitsluitend gericht op dat ene doel: het doden ('oogsten') van die dieren voor hun eigen plezier. Dat verklaart de haat die jagers hebben ten opzichte van concurrerende predatoren (zoals vossen en roofvogels).
- Jagers beweren dat ze landbouwschade voorkomen. Feit is echter dat ze de aanwezigheid van bejaagbare soorten juist bevorderen, terwijl dat soorten zijn die een deel van de landbouwschade veroorzaken.
- Er is in Nederland nog steeds sprake van grove misstanden bij de jacht: het illegaal bijvoeren van wild, het illegaal uitzetten van fazanten, stroperij van roofvogels en het illegaal doden van beschermde diersoorten. Deze misstanden worden door de officiële jagersorganisaties meestal ontkend, of gebagatelliseerd.

H.3 De jacht in Nederland

- Ook het verkrijgen van wildbraad wordt als argument voor de jacht genoemd. Driekwart van Nederland is al ingericht voor de voedselvoorziening (landbouw en veeteelt). Het is ongewenst om de in het wild levende dieren het kleine beetje vrije natuur die nog rest te degraderen tot producenten van scharrelvlees.

De Faunabescherming keurt het doden van in het wild levende dieren alleen goed wanneer er sprake is van belangrijke landbouwschade, of wanneer het gaat om de bedreiging van zaken van groot maatschappelijk belang zoals openbare veiligheid of volksgezondheid, die niet op een andere manier kan worden voorkomen of bestreden. Bovendien moet aannemelijk worden gemaakt dat de voorgestelde ingreep wel tot een oplossing leidt. De Faunabescherming is daarmee dus niet principieel tegen jacht, maar keert zich wel tegen de manier waarop deze in het algemeen wordt uitgeoefend en de argumentatie waarmee het jachtbedrijf wordt verdedigd. (www.faunabescherming.nl)

Een Dier Een Vriend

Een Dier Een Vriend (EDEV) is in 1998 opgericht. Voor de naam Een Dier Een Vriend is gekozen omdat volgens EDEV ieder dier recht op bescherming, op een vriend(in), een beschermer en een belangenverdediger heeft.

Dieren zijn individuen die, net als mensen, gevoelens kunnen hebben als pijn, geluk, doodsangst en ongemak. Dieren hebben er recht op met respect behandeld te worden; kortom een vrij en gelukkig leven zonder misbruik en mishandeling te hebben. Dieren zijn niet meer, maar ook niet minder dan mensen. Ieder levend wezen heeft recht op mededogen, consideratie en respect.

Volgens EDEV lijden ieder jaar vele miljoenen dieren. EDEV strijd voor het welzijn en de rechten van al die dieren wier leed over het algemeen plaatsvindt achter zwaar bewaakte omheiningen en voor het publiek niet toegankelijke plaatsen. EDEV richt zich met name op de voedselindustrie, de kledingindustrie, vivisectie, de amusementsindustrie, dieren thuis en dieren in het wild.

Over de natuur en de daarin levende wilde dieren zegt EDEV dat deze, waar dan ook ter wereld, beschermd dienen te worden. EDEV is van mening dat al veel te veel natuur door mensenhanden voor eeuwig is vernietigd. Dieren doodschieten voor de lol geeft geen pas. EDEV is dan ook tegen de jacht. De handel in exotische dieren, al dan niet bedreigd of beschermd, dient zo snel mogelijk te worden gestopt. Wilde en exotische dieren hebben elders al een thuis en daar moeten ze blijven. EDEV streeft naar een volledig vangst- en importverbod op (exotische) dieren en naar een natuurbeheer met respect voor al wat groeit, bloeit en leeft (edev.nl).

Partij voor de Dieren (PvdD)

De Partij voor de Dieren is een politieke partij opgericht in 2002 door een groep dierenbeschermers die destijds ontevreden waren over de politieke betrokkenheid bij dierenwelzijn en dierenrechten. De bedoeling van Partij voor de Dieren is de positie van dieren in onze samenleving verbeteren. Zij verwoorden het als volgt:

H.3 De jacht in Nederland

‘Wij komen op voor de zwaksten, de stemlozen in onze maatschappij, de dieren.’
(partijvoordedieren.nl)

Het programma van de PvdD is gebaseerd op de visie dat dieren - evenals mensen - levende wezens zijn met bewustzijn en gevoel en daarom net als mensen het morele recht hebben op een respectvolle behandeling door de mens. Dit houdt in dat dieren, zowel in het wild levende als gehouden dieren, naar hun eigen aard moeten kunnen leven en niet zonder een noodzakelijk of redelijk doel door de mens in hun welzijn mogen worden aangetast.
(partijvoordedieren.nl)

In het partijprogramma van de PvdD voor de Europese verkiezingen uit 2004 staat het volgende standpunt over de jacht:

De Partij voor de Dieren vindt het belangrijk dat naast de soortenbescherming ook de bescherming van individuele dieren in het wild een beter wettelijk kader krijgt. De PvdD wil een einde aan de plezierjacht, de trofeeënjacht en het bejagen van bijgevoerde dieren. In geval van ernstige gevaren voor de volksgezondheid, of in geval van grote landbouwschade waar diervriendelijke methoden niet werken, kan de jacht in overweging genomen worden. De PvdD hecht er in dat geval aan dat de uitoefening door professionals in overheidsdienst of onder direct overheidstoezicht plaatsvindt. Toezicht op de uitoefening van de jacht dient niet langer te worden overgelaten aan jachttopzieners in dienst van jagers en terreinbeheerders, maar aan overheidsdienaren. Het afschieten van dieren in de draag-, rui- of zoogtijd veroorzaakt zoveel buitenproportioneel dierenleed dat dit verboden moet worden. De drijfjacht dient onder alle omstandigheden verboden te worden. Een voorwaarde voor de jacht is altijd dat onderzoek heeft aangetoond dat het doden van dieren een effectieve en de enige oplossing is. De Europese Unie dient daarom geld beschikbaar te stellen voor onderzoek naar de effecten van bejaging. Onafhankelijk onderzoek naar de effectiviteit van de jacht dient gewaarborgd te worden. Het is al geruime tijd bekend dat de intensivering en verdroging van de landbouw het teruglopen van de weidevogelstand veroorzaakt. Het inzetten van het jachtmiddel is daarom totaal niet opportuun en dat dient erkend te worden. Voor de trekvogels wil de PvdD een speciaal beschermingsregime. Voor boeren moet een goede compensatieregeling komen in geval van substantiële schade. (partijprogramma partij voor de dieren, 2004)

H.4 DE TOEKOMST VOOR DE JACHT

Dit hoofdstuk behandelt de vraag of er toekomst is voor de jacht? Hoe wordt er tegen de jacht aangekeken. Hoe kijkt de samenleving naar de jacht en hoe kijken actoren die veel te maken hebben naar de jacht? Oftewel is er in de toekomst nog wel plaats voor de jacht in Nederland? De vraag in dit onderzoek is of jacht nog op zijn plaats is in Nederland.

Het hoofdstuk bestaat uit twee delen. Het eerste deel bestaat uit een enquête. Deze enquête is uitgedeeld aan eerstejaars studenten Sociale Geografie aan de rijksuniversiteit Groningen (door Prof. P.P.P. Huigen) in oktober 2003. Het tweede deel bestaat uit interviews met actoren die nauw betrokken zijn met de jacht.

4.1 DE ENQUÊTE

De deelvraag die centraal staat in dit hoofdstuk is 'hoe wordt de jacht gerepresenteerd in de Nederlandse samenleving?'. Om de deelvraag te beantwoorden hoe de samenleving de jacht beoordeelt is een enquête uitgedeeld. Deze enquête is in oktober 2003 uitgedeeld aan eerstejaars studenten sociale geografie (door prof. P.P.P. Huigen). In deze enquête moesten de respondenten vier kenmerken noemen van de jacht. Bovendien werd gevraagd naar een positief en een negatief punt van de jacht.

In totaal namen 87 respondenten deel aan de enquête. Op de vraag om vier kenmerken te noemen van de jacht kwamen in totaal 330 antwoorden. Een grote verscheidenheid aan antwoorden werden gegeven. De meest voorkomende antwoorden zijn te zien in tabel 4.1.

Tabel.4.1 meest genoemde antwoorden in de enquête

Kenmerk	aantal
Geweer	41 (12,4%)
Hert	18 (5,5%)
Jachthond	15 (4,5%)
Konijn	15 (4,5%)
Bos	14 (4,2%)

Alle antwoorden zijn ingedeeld in verschillende deelgroepen, namelijk jachtattributen, activiteit, plaats, prooidieren, wrede activiteit, ongewenste activiteit, elitaire activiteit, beheer, recreatie en overige (zie figuur 4.1) om zo de representaties van de jacht te kunnen onderscheiden.

De eerste groep bestaat uit de attributen van de jacht. Hieronder vallen onder andere het geweer, de jachtkleding, maar ook de jachthonden en paarden aangezien zij als hulpmiddel worden gebruikt bij het opsporen en/of achtervolgen van de prooi. Ten tweede hebben we de jacht als activiteit. Dit is alles wat jagers zoal doen, zoals schieten, sluisen, opdrijven en geduld hebben. De derde groep is de plaats waar gejaagd wordt, deze bestaat onder andere uit de antwoorden bos, natuur en veld. Als vierde komt het prooidier. Dit zijn de dieren waarop gejaagd wordt.

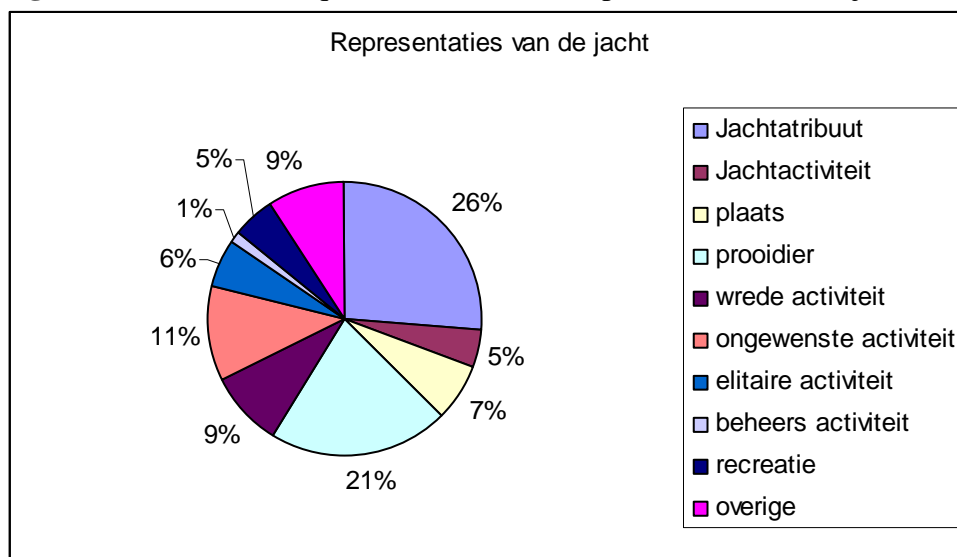
H.4 De toekomst voor de jacht

In de vijfde groep is de jacht neergezet als een wrede bezigheid, waarbij de respondenten antwoorden gaven als dierenleed, wreed, gemeen en zielig. Onderscheid is gemaakt tussen wrede bezigheden en ongewenste bezigheden. Onder de ongewenste bezigheden valt onder andere geluidsoverlast, doelloos en nutteloos. Deze kenmerken vormen de zesde deelgroep.

De volgende groep is de jacht als elitaire activiteit, die vooral door het koninklijk huis en de elite wordt beoefend. Hierna volgt het beeld van de jacht dat het om beheer van de flora en fauna gaat. Als negende groep behoren de antwoorden bij de jacht als een manier om te recreëren. Hieronder valt onder andere de gezelligheid, trofeeën en het (lekkere) eten.

Als laatste groep is er nog de overige. Deze antwoorden waren niet in te delen bij bovenstaande groepen

Figuur 4.1 resultaten enquête: verschillende representaties van de jacht

Wanneer kenmerken genoemd worden van de jacht dan wordt met name gedacht aan attributen en aan dieren. Zij vormen gezamenlijk al 46% van de antwoorden. Opvallend is grote aantal antwoorden die nu al negatieve waarde oordelen geven over de jacht. Begrippen zoals wreed, zielig en nutteloos vormen in de representaties wrede en ongewenste activiteiten gezamenlijk al 20% van de antwoorden. Daar komt bij dat de vraag om iets negatiefs te zeggen over de jacht nog niet eens is geweest.

Bovendien zijn er weinig antwoorden met betrekking tot beheer. Schadebestrijding wordt zelfs helemaal niet genoemd. De recreatiefunctie van jacht wordt ook niet bovenmatig veel genoemd, maar wel meer dan beheer en schadebestrijding.

Verdiepen wij ons in de verschillende representaties dan vallen sommige kenmerken ook op. Vooral bij de attributen werd het geweer vele malen genoemd. Bij de prooidieren werden herten (26%) en konijnen (22%) veel genoemd.

Bij de antwoorden die bij de plaats hoorden viel op dat de respondenten bij de jacht voornamelijk aan het bos denken. 64% van de deelgroep plaats representeerde de plaats waar gejaagd wordt in het bos.

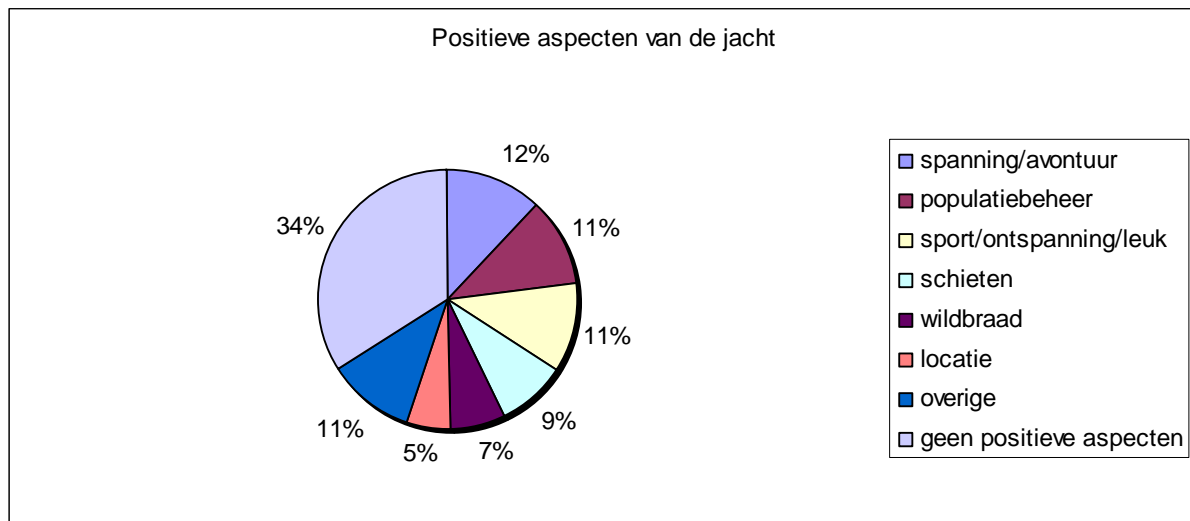
H.4 De toekomst voor de jacht

Positieve aspecten van de jacht

De respondenten werden gevraagd om positieve aspecten van de jacht te noemen, dus waarom er gejaagd moet worden. Onder de 87 respondenten gaven 27 (31%) geen antwoord en 4 respondenten (4,6%) gaven aan geen positieve aspecten op te kunnen noemen. Dit maakt dat 31 respondenten niets positiefs zien in de jacht. De overige 46 respondenten gaven in totaal 61 antwoorden.

Deze antwoorden zijn ingedeeld in de volgende groepen: spanning/avontuur, populatiebeheer, sport/ontspanning/leuk, schieten, wildbraad, locatie en overige (Zie figuur 4.2)

Figuur 4.2 positieve aspecten van de jacht

Onder de antwoorden spanning en avontuur vallen desbetreffende begrippen, net zoals populatiebeheer, waarbij het creëren van een natuurlijk evenwicht een veel genoemd antwoord is. Sport, ontspanning en leuk horen bij elkaar, omdat sport een ontspannende bezigheid is en mensen deze bezigheid dan beoefenen omdat ze het leuk vinden: vrijetijdsbesteding.

Bij schieten gaat het om het beter kunnen richten en het leuk vinden om te schieten. Wildbraad heeft betrekking op de voedselverschaffing. Het zorgen voor het eigen eten en de smaak van de wildsoorten worden positief beoordeeld. De locatie heeft betrekking op het lekker buiten zijn en in de natuur zijn.

Onder overige valt onder andere actie, gezelligheid, traditie en schadebestrijding. Deze antwoorden worden wel genoemd, maar niet in zo'n mate dat ze opgenomen kunnen worden als aparte categorieën.

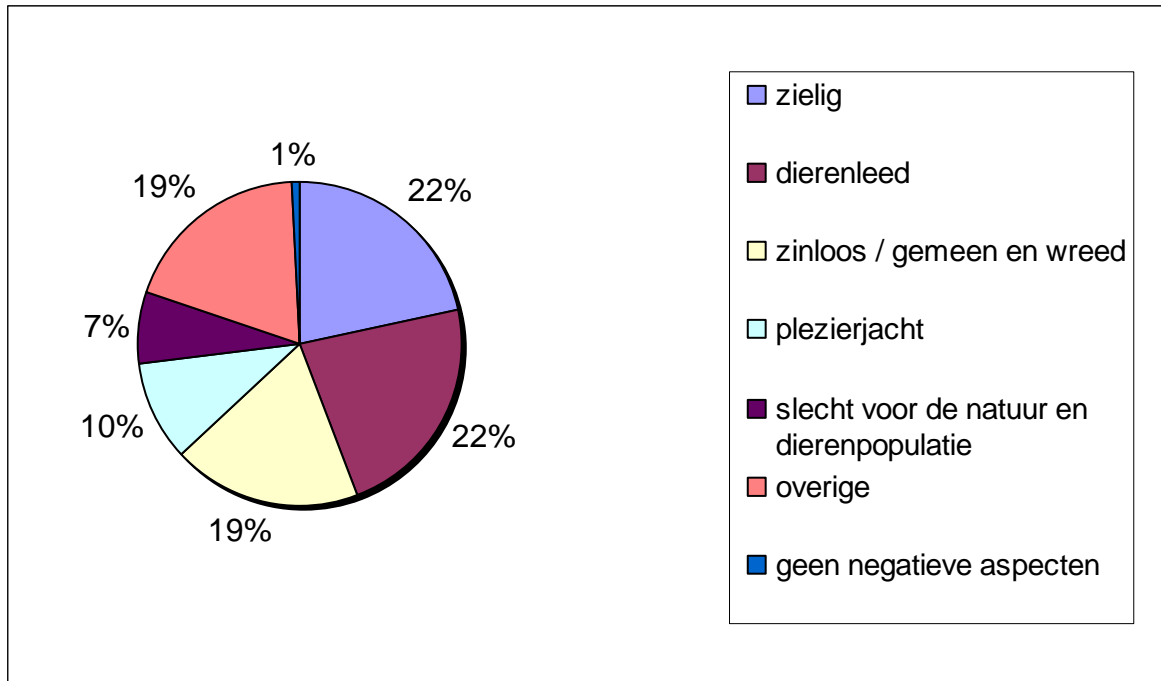
Negatieve aspecten van de jacht.

Ook werd aan de respondenten gevraagd een negatief aspect van de jacht te noemen. Van de 87 respondenten kwamen in totaal 111 antwoorden van wat zij als negatief beschouwden aan de jacht. Van deze respondenten wist slechts 1 persoon niets negatiefs te melden over de jacht.

H.4 De toekomst voor de jacht

Door de vele verschillende soorten antwoorden en daardoor ook indelingen in categorieën is gekozen veel indelingen samen te voegen in nog grotere algemenere indelingen. Gekozen is voor de indeling zielig, dierenleed, zinloos/gemeen/wreed, plezierjacht, slecht voor natuur en dierenpopulaties en overige. (Zie figuur 4.3)

Figuur 4.3 negatieve aspecten van de jacht

Onder de antwoorden zielig zijn de antwoorden zielig en pijn verdeeld. Het begrip dierenleed bestaat uit antwoorden die te maken hebben met antwoorden van dierenmishandeling en het doden van dieren. Zinloos, gemeen en wreed beslaan begrippen die te maken hebben met zinloos (geweld), gemeen/wreed en oneerlijke strijd. Plezierjacht is de representatie dat mensen jagen en doden voor hun plezier. Dat het slecht voor de natuur is komt naar voren uit antwoorden dat ze verkeerde diersoorten doodschieten en de natuurlijke levenscyclus verstoren. Onder overige valt onder ander wapenbezit, elitesport, angst en gewelddadig. Maar ook hagel in je vlees werd genoemd als nadeel van de jacht.

Conclusie

Het is overduidelijk dat de respondenten meer negatieve aspecten aan de jacht zien dan positieve aspecten. Dit uit zich bijvoorbeeld alleen al uit het gegeven dat 31 van de 87 respondenten geen positief antwoord wisten te geven tegen 1 persoon die geen negatief antwoord wist.

Bovendien beperkt een groot deel van de positieve antwoorden zich tot het leuk vinden om te schieten en de ervaring van spanning en avontuur. Dit zijn antwoorden die ook met andere activiteiten bereikt kunnen worden. Bepaalde doelen van de jacht, zoals schadebestrijding worden bijna geheel over het hoofd gezien. Slechts 11% wist het beheren van dierenpopulaties als positief te bestempelen, maar daarentegen waren bijna net zoveel

H.4 De toekomst voor de jacht

respondenten van mening dat het slecht is om in te grijpen in de natuurlijke levenscyclus. (11 tegen 8 studenten)

Wanneer je de meest genoemde antwoorden neemt, is kort samengevat het algemene beeld van de jacht onder de respondenten het volgende:

een elitair persoon gaat in groene kleding het bos in met geweer en hond om dieren (konijnen en herten) (dood) te schieten met als doel te recreëren. Dit vindt de student echter wreed en zielig.

Het doden van wilde dieren wordt door een groot deel van de respondenten bestempeld als een activiteit die niet hoort. Het lijkt daarom aannemelijk om te spreken dat de jacht een activiteit is die niet gewenst is en daarom 'out of place'. De vraag rijst dan op of er over 50 jaar nog wel gejaagd wordt.

Hierbij dient uiteraard wel de kanttekening bijgezet worden dat de respondenten eerstejaars studenten zijn en afgevraagd kan worden of zij representatief genoeg zijn voor de Nederlandse samenleving? De vraag kan zelfs gesteld worden of zij representatief zijn voor alle Nederlandse studenten?

Wat dit onderdeel wel bruikbaar maakt is hoe personen die weinig met de jacht te maken hebben de jacht representeren en welke denkbeelden er heersen over de jacht.

4.2 INTERVIEWS

Centraal in dit onderdeel staan de partijen die met de jacht betrokken zijn. Hoe denken zij over de jacht? Wat zijn de standpunten van de jagers, agrariërs, natuurbeheerders, dierenbeschermers en de overheid. Dit zijn de belangrijkste actoren in het jachtdebat. Hoe zien zij de toekomst van de jacht?

Verschillende onderwerpen komen ter sprake, zoals de toekomstige participatie van jagers, de ruimte voor de jacht. Hoe wordt de jacht gerepresenteerd, of hoe willen zij graag dat de jacht gerepresenteerd wordt? Wat voor plaats is er voor wilde dieren in Nederland? Welke dieren zijn op hun plaats en waar zijn wilde dieren op hun plaats. In hoeverre is er weerstand tegen de jacht. Hoe uit deze weerstand zich en wat voor rol speelt de media hierin? Op politiek vlak, wat zijn de verwachtingen voor de toekomst en wat voor gevolgen zullen veranderingen in de politiek hebben op de toekomst.

Om te achterhalen wat de toekomstvisie is van de betrokken partijen zijn interviews afgenomen met vertegenwoordigers. Namens de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging is gesproken met een regioconsulent. Namens de Agrariërs en Natuurbeheerorganisaties is gesproken met vertegenwoordigers uit de Faunabeheereenheid van Drenthe en Groningen. Namens de overheid is gesproken met een beleidsmedewerker Groene wetten van de provincie Groningen en vanuit de hoek van de dierenbeschermers is telefonisch gesproken met een medewerker van de dierenbescherming.

H.4 De toekomst voor de jacht

Participatie

Om te beginnen is er gevraagd of er nog genoeg animo is om te jagen. De dierenbescherming is van mening dat ook in de toekomst genoeg personen aanwezig zijn die willen jagen. De participatie in de jacht zal niet verminderen. Jaarlijks nemen nog heel veel jonge mensen deel aan het jachtexamen, maar door de beperkte ruimte in Nederland geen mogelijkheid hebben om te jagen. Alleen met heel veel geld of met de juiste connecties is het mogelijk een jachtveld te verkrijgen.

'Jagers zijn geen uitstervend ras' Interview [06]

Ook aan jagerskant wordt dit beaamt. Er zijn veel jonge jagers die deelnemen aan de jachtexamens.

Het aantal mensen dat graag het jachtexamen wil doen met het oog om later ook jager te worden is ieder jaar constant. Dat is verbazingwekkend. Het is zo weer vol. We kunnen niet meer dan 800 personen op de cursus plaatsen. Interview [01]

Van vergrijzing is volgens de KNJV daarom geen sprake. Alleen kunnen de jonge jagers moeilijk aan een jachtveld komen. Geadviseerd wordt dan ook maar aan deze jagers zich aan te melden bij de plaatselijke WBE om tussen de andere jagers te komen.

De fysieke ruimte

De ruimte neemt steeds meer af voor de jagers. Daarvoor zijn verschillende redenen. Ten eerste neemt de ruimte af door het bouwen van industriegebieden, nieuwbouw en wegen. Ook in de WBE de Wieken is gebouwd en is land verloren gegaan voor de jacht, maar nog niet in die mate dat de jacht in de problemen komt.

Hier in Drenthe wordt nog niet op zo'n grote schaal gebouwd. Bij de dorpen wordt wel wat gebouwd, zoals het industrieterrein hier verderop. Dat was vroeger ook nog allemaal landbouw. Maar dat moet je gewoon accepteren. Als er een paar jagers weggaan dan probeer je die velden samen te voegen. Interview [02]

Ten tweede zijn er ook steeds meer boeren die het niet noodzakelijk vinden dat er gejaagd wordt op hun land. Volgens de vertegenwoordiger van LTO Noord is dit per regio en gewas verschillend.

Ik denk dat ongeveer 90% wel jagers toelaat of zelf jaagt. Er komen wel steeds meer boeren die zeggen 'op mijn grond wordt niet gejaagd'. Dat wel. Maar dat is ook weer van regio tot regio verschillend. Het is hier (Meppel en Nijeveen) voornamelijk grasland en maïs, dus dan heb je alleen in de winter en in het voorjaar schade van ganzen en knobbelzwanen. Maar als je akkerbouwgebieden hebt en je hebt net producten gezaaid en of gepoot en ze worden aangevreten door hazen, eenden, roeken en kraaien dan kun je daar enorme schade door

H.4 De toekomst voor de jacht

hebben. Ik denk dat in die gebieden wel 100% gejaagd wordt. In uitgesproken grasland gebieden komen steeds meer lieden die zeggen 'het hoeft van mij niet zo nodig'.

Interview [03]

Een derde grondgebruiker die ervoor zorgt dat er steeds minder ruimte is voor de jacht is de natuur. In natuurgebieden mag niet gejaagd worden, alleen op de kleine percelen wordt dit nog wel eens toegestaan. Schadebestrijding en wildbeheer kan in alle gebieden, alleen als de grondgebruiker daar toestemming toe geeft. Maar de KNJV hoopt dat daar binnenkort verandering in komt, waardoor er mogelijk meer grond beschikbaar is voor de jagers.

Er is in 2003 een motie aangenomen waarin het verbod van de jacht in natuurgebieden wordt geschrapt uit de flora- en faunawet. Dus dat de jacht wel mogelijk wordt in de natuurgebieden, maar die motie is nog nooit uitgevoerd. Als dit niet doorgaat blijven heel veel hectares voor de jacht verloren. Dan blijven alleen de landbouwgronden nog over met kleine stukjes natuurgebieden. Interview [01]

Als dat doorgaat is het nog de vraag of er dan ook daadwerkelijk gejaagd gaat worden in de natuurgebieden. Dat is totaal afhankelijk van het doel dat ieder natuurgebied heeft.

Nou, heel veel mensen kunnen de jacht dan niet meer uitoefenen. Met name de eilanden met allemaal vogelrichtlijngebieden; wetlands. Maar stel dat die wet doorgevoerd wordt dan is het daar wel mogelijk, maar dat wil niet zeggen dat de jacht wordt uitgevoerd. Hangt ook weer van de grondgebruiker af. In het geval van de eilanden is dat veelal staatsbosbeheer en de landschappen. Staatsbosbeheer geeft waarschijnlijk wel toestemming.

Interview [01]

De natuurgebieden in Nederland lijken de plaatsen waar wilde dieren op hun plaats zijn. Althans, dat zijn de plaatsen die wij mensen aan dieren hebben gegeven. Een voorbeeld van zo'n natuurgebied is de Oostvaardersplassen. De Oostvaardersplassen vormen een natuurgebied van zo'n 6000 ha tussen Almere en Lelystad in de provincie Flevoland en is in bezit van Staatsbosbeheer. In het gebied leven onder andere grote populaties edelherten, konikpaarden en heckrunderen. Het beleid is de dieren in dit natuurgebied hun gang te laten gaan, zonder ingrijpen van de mens. Maar doordat de populaties dieren zo groot zijn kan het gebied niet voldoen aan genoeg voedsel voor alle dieren. Nu is het de vraag of staatsbosbeheer door moet gaan zonder in te grijpen, of wel moet ingrijpen. De dierenbescherming is van mening dat de dieren bijgevoerd moeten worden. De jagers zijn van mening dat de populaties in bedwang moeten worden gehouden met behulp van afschot.

Een internationale commissie heeft onderzoek gedaan of staatsbosbeheer moet ingrijpen doormiddel van bijvoeren of afschot. De conclusie uit dat rapport komt er in het kort op neer dat Staatsbosbeheer niet hoeft bij te voeren, maar wel in een eerder stadium de dieren moeten afschieten wanneer deze lijden (ICMO, 2006).

Uit het rapport komt naar voren dat het doden van wilde dieren mag en zelfs moet, waardoor het ethisch verantwoord is. Want als dieren al in natuurgebieden gedood mogen worden, dan

H.4 De toekomst voor de jacht

lijkt de stap om dieren buiten deze gebieden te doden ook gerechtvaardigd. Daarmee lijkt beheer en ook schadebestrijding gerechtvaardigd.

wildsoorten

In 2001 zijn met de komst veel wildsoorten van de lijst gehaald om op te jagen. Slechts zes soorten, waarvan de patrijs op dit moment niet mag worden bejaagd, zijn nog bestempeld als wild. Welke toekomst is er weggelegd voor het aantal diersoorten die bejaagd mogen worden?

De dierenbescherming maakt zich veel zorgen. De stap dat slechts zes soorten nog maar bejaagbaar zijn, vonden zij een goede ontwikkeling. Hun doel is de afschaffing van deze 'plezierjacht'. Maar toch zien zij het niet gebeuren dat de jacht op wildsoorten verboden wordt. Echter, zij zien het zelfs gebeuren dat andere diersoorten onder het sportieve element steeds populairder worden, zoals de exoten.

Door de verdwijning van veel wildsoorten worden exoten, zoals de damhert, vaker en meer bejaagd, onder het mom van het is een exoot dus mag bejaagd worden. Interview [06]

De KNJV deelt dezelfde mening, alleen dan vanuit een ander perspectief. Voor de afschaffing van de jacht op de overgebleven wildsoorten is de KNJV dan ook niet bang. Integendeel, verwacht wordt dat steeds meer diersoorten bejaagbaar worden. Of ze op de wildsoortenlijst komen valt te betwijfelen, maar met name exoten zullen bejaagbaar worden.

Ik denk dat er eerder dieren op de wildlijst bijkomen dan dat er dieren vanaf gaan. Dat noemen ze tegenwoordig dan exoten. Of die ooit wild genoemd zullen worden dat weet ik niet. Maar de afgelopen paar jaar hebben bijvoorbeeld Nijlgansen hun intree gedaan in Nederland. Nu net weer vrijstelling van Canadaganzen. Die mogen weer het hele jaar door geschoten worden. Interview [01]

Volgens de KNJV nemen de ganzenpopulaties die in de zomer verblijven in Nederland in zo'n mate toe dat het beleid wel moet veranderen.

Er komen zoveel ganzen, dat schadebestrijding bijna onmogelijk is. Dan zou je er iedere dag moeten zitten. Dat is naast je werk onmogelijk. Dat wordt wel problematisch. De grootste problemen die je krijgt zijn met over zomerende ganzen. Die nemen in zo'n gigantische vaart toe. Daar zullen we wel nieuw beleid op moeten maken. Dat is eigenlijk niet meer te stoppen. Dat zal betekenen dat je ze in de grote natuurgebieden gewoon maar moet laten. Daar waar kleine groepjes ontstaan ze reduceren tot nul en proberen ze van de landbouwgronden af te houden. Dat zal het beleid worden van de toekomst. Dat heeft men niet overzien. En er komen steeds meer soorten. Interview [01]

Veel besluiten die met de komst van de flora en faunawet zijn gekomen, worden langzaam aan teruggedraaid. Het nee, tenzij principe wordt steeds meer afgezwakt en de dierenbescherming heeft het daar dan ook heel erg moeilijk mee.

H.4 De toekomst voor de jacht

In het kader van beheer en schadebestrijding worden steeds meer dieren vrijgesteld om op te jagen. Zo is in mei de vos landelijk vrijgesteld en ook de kraai en kauw mogen in het kader van schadebestrijding en beheer bejaagd worden. Vooral de vrijstelling van de vos heeft behoorlijk wat stof doen opwaaien. De vos is landelijk vrijgesteld doordat het heel slecht gaat met de weidevogels in Nederland. Volgens de jagers zijn de vele vossen hier de oorzaak van.

Toen de vossenjacht beperkt werd heeft dat dramatische gevolgen gehad. Toen zijn ontzettend veel gebieden met een goede weidevogelstand teloor gegaan en dat moeten we nu weer repareren. Interview [01]

Volgens de dierenbescherming is de vos niet de directe veroorzaker van een lage weidevogelstand en zijn daarvoor andere oorzaken te noemen, zoals bijvoorbeeld de verlaging van de grondwaterstand, verandering van de macrofauna, bemesting en landbouw. (dierenbescherming.nl)

Volgens de vertegenwoordiger van de natuurorganisaties is er met de komst van de flora- en faunawet een grote omslag gaande geweest. Doordat de jagers op slechts vijf wildsoorten mochten jagen en het verboden was om op de vos te jagen gingen ze redenen zoeken waardoor er wel weer op de vos gejaagd mocht worden, want voor de flora- en faunawet hoorde je jagers nooit over weidevogels.

Opeens hebben ze zich opgegooid als de beschermers van de weidevogels. Interview [05]

Jacht als faunabeheer

Volgens de KNJV is de rol van de jager sinds de invoering van de FF-wet in 2001 ook verandert. De jager is nu een faunabeheerder geworden. Door de taak om te beheren en schade te bestrijden heeft de jager meer een maatschappelijke functie gekregen. Deze taak zal in de toekomst volgens de KNJV ook alleen maar meer toenemen en veel tijd in beslag nemen.

Jacht is geopend in een bepaalde periode. Beheer en schadebestrijding houdt je het hele jaar. De accenten zijn daar naartoe verschoven. Interview [01]

Volgens de vertegenwoordiger van de natuurorganisaties moeten jagers de accenten wel verschuiven naar schadebestrijding en beheer. De jacht op wildsoorten is zo beperkt en willen jagers nog eens een gans schieten dan moeten ze wel schade gaan bestrijden. Ze worden door de politiek die kant opgedrukt.

Of de jagers problemen hebben met de nieuwe functie van faunabeheerder valt te bezien. Het lijkt erop dat vooral de oude generatie 'het genot van de jacht', de wildbraad gaat missen.

Kijk ik heb nog meegemaakt dat we nog op houtsnippen mochten schieten, dat is een prachtig mooie jacht, het is heel moeilijk. Er zijn er genoeg van, je tast er de populatie totaal niet mee

H.4 De toekomst voor de jacht

aan. Maar ja, dat is een politieke idee geweest van de toenmalige PvdA. Ze doen geen schade, dus je hoeft ze ook niet dood te schieten. Maar het gaat ons ook om lekker wildbraad. En zo zijn er ook heel veel eendesoorten eruit gegaan. Nu mogen we alleen de wilde eend schieten. Nu mogen we als schadebestrijding de smient voor 12 uur nog meenemen, samen met wat ganzen.

Je merkt van de jongere generatie niet dat zij iets missen, want anders was er ook niet zo'n enthousiast publiek om nog jager te willen worden. De oudere generatie die mist dat natuurlijk wel. Interview [01]

Bovendien merkt hij ook een verschil tussen de oude en jonge jagers. Hij zegt dat de nieuwe jonge lichte jagers iets genuanceerder zijn dan de oude lichte. Uit de landbouwhoek komen de signalen dat jagers wel bereid zijn hun nieuwe functie uit te oefenen, zelfs als de wildsoortenjacht afgeschaft wordt.

Weerstand

Tot groot ongenoegen van de KNJV worden bij veel ontheffingen die verleend worden om schade te bestrijden bezwaren gemaakt. Op de grote ontheffingen op diersoorten wordt vrijwel altijd bezwaar gemaakt. Volgens de provincie Groningen zijn het bijna altijd de dierenbeschermingsorganisaties die bezwaar aantekenen. Dit gebeurt zelden door een individu. De KNJV beaamt dit. Alle ontheffingen worden aangevochten door de Faunabescherming en/of de dierenbescherming. Ook op kleinere ontheffingen reageren de dierenbeschermingsorganisaties. Dit wordt duidelijk uit het interview met de vertegenwoordiger van de provincie Groningen als in hij een ontheffing verleent om vier damherten af te schieten in de omgeving van Grootegast.

Het landelijke beleid van de minister is om alleen damherten toe te staan op de Veluwe, de Oostvaardersplassen en in Walcheren. Dat zijn door raster of roosters afgeschermd terreinen. En verder gewone wildstand na te streven in de rest van Nederland en geen populaties te laten ontstaan. Maar ze zijn er wel hoor. Lauwersmeer heeft ook een populatie damherten. Die kunnen daar zo vanuit dat gebied Groningen intrekken. In Westerwolde lopen er ook een paar los rond. Interview [04]

De vier damherten werden op de weg gesignaleerd en zorgden voor een onveilige verkeerssituatie. Al veel meldingen waren hierover binnengekomen en de burgemeester en politie kregen klachten binnen. Hierop besloot de provincie een ontheffing te verlenen aan de politie om de dieren af te schieten.

We publiceerden de ontheffing als gewone advertentie in de krant, omdat dat verplicht is. Maar toen kwam de dierenbescherming in het verweer. Maar die zocht meteen de media op. Toen kregen we alles over ons heen. RTV Noord, SBS6. Toen hebben we het op een andere manier opgelost. Want na de publiciteit van de media wilde iemand deze dieren wel opvangen. Dus toen zijn we aan de slag gegaan. Het doel was een om ze te verdoven en ze te vangen met behulp van een narcotiseur. Uiteindelijk zijn er drie verdoofd en één afgeschoten.

H.4 De toekomst voor de jacht

Die schoot weg. Want als zo'n schot mislukt dan ontwikkeld zo'n dier zoveel stress dat het wel uren kan doorrennen. Die kan wel 20 km afleggen in korte tijd. Interview [04]

De vele media aandacht verbaasde de medewerker van de provincie wel:

In Drenthe en Friesland is gewoon het beleid dat iedereen de bevoegdheid heeft om zo'n dier af te schieten, althans de jagers hebben die bevoegdheid. Geef ik eens een keer een ontheffing voor vier damherten krijg ik gelijk deze reactie. Interview [04]

Volgens de vertegenwoordiger van de KNJV is de verhouding met de pers in de afgelopen tien jaar sterk verbeterd. Als de jacht negatief in het nieuws komt dan komt dit door individuele gevallen waarbij een jager buiten het boekje treedt. Alleen worden alle jagers hier op aangekeken. Overtreders worden dan door de KNJV aangepakt.

Dus iedereen die gesnapt wordt gaat er bij ons in de vereniging ook meteen eruit als die veroordeeld wordt. Als ze veroordeeld worden is flink aanpakken ons motto. Want wij willen alleen samenwerken met mensen die zich gewoon aan de wet houden. Interview [01]

Het motto van de KNJV is laten zien waar je mee bezig bent. Het geven van voorlichting is en blijft een belangrijk aspect voor de toekomst. Volgens de KNJV is het imago van de KNJV beter geworden. De pers schrijft positiever. Ze hebben goede PR-mensen. Een goed blad iedere 14 dagen en daarnaast bezoeken ze in sommige streken veel scholen. Ze zijn wel van mening dat er nog veel verbeterd kan worden (KNJV.nl).

Maar niet iedereen is even gemakkelijk bereikbaar en niet iedereen weet even veel af van de jacht.

Je bereikt niet iedereen. Amsterdam vier hoog is heel moeilijk. Hier op het platteland gaat het iets beter. Interview [01]

Belangrijkste motto van de KNJV is toch duidelijkheid verschaffen aan de mensen, hoe moeilijk dat soms ook is.

Duidelijkheid met waar zijn jagers mee bezig, waarom doen ze bepaalde handelingen, dat moet het publiek weten. Wij moeten soms zwanen schieten. Daar heb ik een broertje hekel aan. Want dat is helemaal niet leuk werk. Alleen wij zijn verplicht om die grondgebruiker te helpen als die schade heeft. En daaraan krijgen wij een ontheffing van de provincie en de Fbe. Maar als jan publiek ziet dat wij met twee zwanen het veld uitkomen, van die mooie witte KLM beesten, en die zitten onder het bloed dan staat het de volgende dag met zulke koppen in de krant. Waarom doen we bepaalde handelingen. Dat is belangrijk. Interview [01]

Daarbij is de KNJV van mening dat de provincies daarbij ook hun verantwoordelijkheden moeten nemen

H.4 De toekomst voor de jacht

Heel veel dieren zijn op een aanwijzingslijst gekomen. Dan worden er ook mensen aangewezen door de provincie die de dieren dan moeten doden. Publiek denkt dan vaak weer die zijn aan het jagen. Daar ligt dan ook een taak voor de provincie. Wat doet de provincie aan PR? Want dat is hartstikke belangrijk, want we voeren allemaal taken uit, waarbij de provincie verantwoordelijk is. Interview [01]

De provincie is van mening dat de het niet hun taak is om jagers in een ander daglicht te stellen, omdat de provincie neutraal in het midden zit.

Ook alles wat we doen dat geeft vaak discussie. Ook door de partijen heen duidelijk. Het is niet zo dat de linkse partijen tegen zijn en de anderen voor. Bepaald niet. We kijken wel heel kritisch waarom worden dieren afgeschoten. Ik vind het niet in onze weg liggen om een jager in een beter daglicht te stellen, maar wel om de kerk in het midden te houden. De beeldvorming dat wel. Interview [04]

Politiek

Volgens de dierenbescherming heeft de jachtlobby veel macht in de Tweede Kamer. Door de meerderheid van VVD, CDA en LPF in de Tweede Kamer wordt minister Veerman gepasseerd. De vrijstellingen van vos en kraai zijn hierdoor mede door stand gekomen. Ondanks dat dierenbescherming in het algemeen geen politieke kleur heeft, verwacht de dierenbescherming wel dat andere (linkse) politieke partijen positievere ontwikkelingen teweeg kan brengen voor de bescherming van dieren.

Ook de KNJV is zich bewust dat als een andere regering komt met PvdA, SP en Groenlinks dat dit zeker gevolgen gaat hebben voor de jacht.

Ja, dat zal zeker verschil maken. Dan zal de huidige wetgeving meer aangepast worden. Dat is nu ook gebeurt met de rechtse regering. Waarschijnlijk zul je weer meer dingen aan moeten tonen en zal het weer meer bureaucratisch worden. Interview [01]

Ook de provinciedewerker denkt dat het verschil zal maken als er een andere regering aan de macht komt. Bepaalde vrijstellingen zullen weer wat worden genuanceerd

Het zal niet zo gaan dat de vossen niet meer bejaagd zouden worden, maar wel dat ze zouden zeggen dat de provincies zelf mogen bepalen of er op vossen gejaagd wordt. Dat je gebieden krijgt waar wel gejaagd wordt en waar niet. Gebieden waar je alleen met ontheffing mag jagen en gebieden waar het vrijgesteld is. Ik denk dat je dat soort wetgeving krijgt, maar het is wel op langere termijn. Interview [04]

Met betrekking op de schadebestrijding denkt LTO niet dat een linkse regering veel verschil zal maken.

Nee, denk het niet. Dat zijn ook verstandige mensen die weten wat er gaande is en anders zullen ze zich laten bijpraten. Ik denk ook wel dat die de bereidheid hebben om landbouw

H.4 De toekomst voor de jacht

schadeloos te stellen bij eventuele schade. Ik denk dat het weinig verschil maakt. Zo zie ik het in ieder geval niet. Interview [03]

Maar is het onderwerp jacht wel belangrijk genoeg? In veel partijprogramma's van de politieke partijen staat het onderwerp jacht niet in het programma of je moet op de website van desbetreffende websites diep graven in de archieven. Alleen de VVD, SP en de PvdD behandelen de jacht in het partijprogramma.

Het is volgens de medewerker van de provincie Groningen een discussie die even gedaan moet worden. Het heeft geen prioriteit in de Tweede Kamer. Andere onderwerpen zijn belangrijker.

Noodzaak?

Is de jacht noodzakelijk volgens de verschillende partijen? Vanuit de hoek van de jagers en agrariërs hoor je dat jagen noodzakelijk is. Met name de schadebestrijding is een onmiskenbaar onderdeel.

Ook de provincie is van mening dat het noodzakelijk kan zijn om dieren af te schieten. Het is afhankelijk per diersoort. Met name de ganzen veroorzaken veel problemen in de noordelijke provincies.

Dient de jacht in het jachtseizoen volgens de dierenbescherming alleen voor het plezier, ook de jacht op de wildsoorten dient als een vorm van beheer volgens de KNJV en de provincie. Zo gaat de provincie ervan uit dat de bejaagbare periode voldoende mogelijkheden biedt om de stand van de wildsoorten op een acceptabel niveau te brengen, zodat er geen belangrijke schade meer verwacht hoeft te worden na het jachtseizoen (Provincie Groningen, 2002).

Ook de jacht op wildsoorten is een vorm van beheer volgens de jagers. Er wordt gejaagd volgens het wise use principe, waarbij beheert wordt en alleen het overschot wordt geschoten.

De natuurvertegenwoordiger is het hier niet mee eens. Hij zegt dat de jager erop gericht is de natuur zodanig te beheren zodat hij kan oogsten. Dat betekent dat je een ecosysteem naar één kant drukt, naar de kant die productie levert. Net zoals in de landbouw. Zo kun je dat ook met dieren doen. Dieren bestrijden zodat je van anderen meer overhoudt. Je kunt er ook voor kiezen om de natuur zijn gang te laten gaan.

We zijn in Nederland uitermate conservatief. We willen houden wat we hebben en er mag absoluut niets veranderen. Interview [05]

Naar zijn idee is jacht helemaal niet nodig. Vooral als het gaat om de jacht als sport.

Wilde zwijnen worden op de Veluwe bijgevoerd om er zo veel mogelijk van te hebben zodat je ze weer kunt oogsten. Interview [05]

Naar zijn idee is de noodzaak van jagen afhankelijk van wat je doelstellingen zijn. Als je doelstelling is dat je bepaalde soorten koste wat het kost wilt behouden dan moet je wel afschieten. Ook in het kader van schadebestrijding zal afschot zo nu en dan nodig blijven. Maar hij is wel van mening dat dit in veel mindere mate zou kunnen.

H.4 De toekomst voor de jacht

Er zou ook in de politiek meer aandacht moeten zijn voor alternatieven. Alternatieven kosten geld en daar hebben ze geen zin in. Interview [05]

Geld is in zijn ogen het grootste probleem waarom de jacht op dit moment noodzakelijk is en het faunafonds en de provincies hebben hier het meest over te zeggen en de Fbe's volgen en hebben niet zoveel in te brengen.

Schadebestrijding heeft te maken met geld. Het faunafonds kan zeggen dat die en die maatregel genomen moeten worden om schade te bestrijden. Zo niet, dan betaald het faunafonds geen cent. De provincie is niet van plan één cent uit te betalen aan schade die door boeren wordt geleden. Alleen de provincie Noord-Brabant doet dat.

Dus de provincies zijn geneigd te zeggen dat als het faunafonds vindt dat afschot moet gebeuren, dan beschermen de provincies die soort ook niet meer. Dan moet die soort ook maar bestreden worden, anders kost het de provincie geld. Want als het rijk niet betaald zal de provincie moeten betalen als je bepaalt dat het verboden is. In feite wordt de hele zaak ingekaderd door geld. De vrees voor schade. Interview [05]

Maar als je niet wilt dat dieren afgeschoten worden dan moet er ook genoeg geld komen, zoals bij ganzen.

Als je als gemeenschap zegt we willen die vogels hier hebben, dan moet je ook als gemeenschap voor de schade staan. Je kunt niet de boer voor de schade laten opdraaien. Een zekere schade is naar mijn idee een bepaald bedrijfsrisico. Je bent in het open veld bezig, je bent in de natuur bezig, het weer kan tegen zitten of het wild zit tegen. Dat kan voorkomen. Als het om grote schade gaat dan moet je de boer er niet voor laten opdraaien.

Interview [05]

Ondanks dat jacht volgens hem niet nodig is ziet hij wel in dat schadebestrijding nu en dan toch echt nodig is.

Het ultieme maatregel is dan ook dat je het beest doodschiet. Maar de primitieve reactie is nog steeds, als je last hebt van een dier dan maak je het dood. Interview [05]

Maar de KNJV maakt zich op dit moment niet druk over de toekomst

Als wij zo ons werk blijven doen dat de jagers verantwoordelijkheid dragen zoals we dat nu doen zie ik het in 2050 nog net zo als nu. Interview [01]

H.5 JACHTREIZEN

Volgens Vissering (2004) zijn het aantal jagers die op reis gaan naar het buitenland om te jagen in de afgelopen jaren toegenomen. De jachtreis lijkt onder de Nederlandse jagers aan populariteit aan het winnen. Waarom gaan steeds meer Nederlandse jagers op reis? Heeft het te maken met de onvrede over de jacht in Nederland of spelen andere factoren een belangrijke rol?

Met behulp van interviews met de eigenaren van jachtreisbureaus en literatuur is getracht de motieven van jagers te achterhalen hoeveel jagers op jachtreis gaan en waarom ze op reis gaan.

Jachtreisbureaus

Een mogelijke uitkomst voor jagers die niet tevreden zijn over de jachtmogelijkheden in Nederland zijn jachtreizen naar het buitenland. Deze jachtreizen worden veelal georganiseerd door reisbureaus die gespecialiseerd zijn in jachtreizen en de praktische organisatie voor hun rekening nemen, zoals het begeleiden van de aanvraagprocedure voor de benodigde wapenvergunningen, het vervoer en het onderkomen.

De jachtreisbureaus vermelden dat zij alleen buitenlandse jachtreizen aanbieden die voldoen aan een aantal voorwaarden. Zo wordt er gejaagd onder het 'wise use' principe. Dit houdt in dat slechts het overschot van de optimale wildstand bejaagd mag worden. De jacht moet bovendien voldoen aan de wet- en regelgeving alsmede het afschotbeleid van de lokale overheid. Daarnaast dient er op een weidelijke manier gejaagd te worden (Vissering, 2004).

In Nederland zijn enkele van deze bedrijven actief. Besthunting, Side by Side, Doornlaagte Safari's, Smit jachtreizen, jachtbureau Trop en Princeland zijn Nederlandse jachtreisbureaus. Bovendien zijn ook veel buitenlandse jachtreisbureaus actief op de Nederlandse markt. Vooral reisbureaus uit Duitsland bieden reizen aan. Ook reisbureaus uit het land van oorsprong bieden reizen aan. Een voorbeeld hiervan is een Bulgaarse jachtreisbureau dat alleen bestemmingen aanbiedt in Bulgarije voor buitenlandse jagers om als gast te komen jagen.

De reizen vinden soms plaats naar bestemmingen, zoals Zuid-Afrika, Argentinië en Rusland. Maar de meeste bestemmingen liggen toch dichterbij huis, zoals Schotland, Frankrijk, Polen en Hongarije. Ieder land heeft zijn eigen specialiteit op het gebied van de wildjacht.

Engeland en Schotland van oudsher zeer bekend zijn om het klein wild en Oostbloklanden vooral gewild zijn vanwege de jacht op grofwild. Interview[09]

Argumenten voor jachtreizen

De redenen voor de Nederlandse jager om een reis te boeken zijn verschillend en individueel van aard. Toch zijn drie verschillende oorzaken te onderscheiden. Namelijk de ontevredenheid over de huidige jachtsituatie in Nederland. De aantrekkelijkheid van het buitenland en als laatste de anti-jacht mentaliteit in Nederland.

H.5 Jachtreizen

1. ontevredenheid over de huidige jachtsituatie in Nederland.

Er zijn verschillende redenen waarom jagers ontevreden zijn over hun jachtsituatie in Nederland. Vissering (2004) noemt enkele redenen waarom jagers ontevreden zijn. De eerst oorzaak is het geringe aantal dieren die als jachtwild betiteld worden sinds de invoering van de Flora en Faunawet. De tweede reden is het minder voorkomen van wild, met als gevolg een geringer afschot van wild. Voorbeelden hiervan zijn de patrijs en het konijn.

De patrijs is vanwege zijn geringe aantal verboden om op te jagen. Het konijn is door de ziektes Myx en VHS sterk gedecimeerd. Interview [07]

Ten derde kan het zijn dat het jachtveld van sommige jagers is geminiseerd of zelfs helemaal is verdwenen. Oorzaken hiervan kunnen zijn: de oprukkende stedenbouw, aanleg bedrijventerreinen of mogelijke andere expansies. Ook een oorzaak is dat het veld een instelling van vogelrichtlijngebied is geworden. Ten vierde kan het verbod op drijfjachten ook een reden zijn voor onvrede. Als vijfde reden wordt de wetgeving rond de jacht in Nederland genoemd. Deze wordt als een bureaucratische rompslomp ervaren. Een andere reden voor een buitenlands avontuur kan de kleinschaligheid van het eigen jachtveld zijn. Sommige jagers moeten veelal nabij bebouwing en wegen jagen, waardoor veel rekening gehouden dient te worden met voorbijkomende voetgangers en auto's (Vissering, 2004).

2. De aantrekkelijkheid van het buitenland.

De belangrijkste reden om naar het buitenland te gaan is omdat het buitenland meer te bieden heeft dan het eigen jachtveld. Het buitenland biedt grootschaligere jachtvelden. De locaties worden ook zo aantrekkelijk mogelijk voorgesteld door de reisbureaus waarbij ze stellen dat er gejaagd wordt in de natuur en/of aantrekkelijke plattelandsgebieden. Volgens de reisbureaus zijn de bestemmingen 'mooie uitgestrekte jachtvelden' en waarbij de jager zich meer in de natuur kan wanen dan dat in Nederland het geval zou zijn.

'De grote velden worden omzoomd door vele houtwallen; de velden worden op hun beurt weer afgewisseld met imposante bossen.' (besthunting.nl)

Daarnaast zijn in het buitenland meer mogelijkheden betreffende het jachtwild. Een groter aanbod van diersoorten die als jachtwild worden betiteld, zowel diersoorten die in Nederland niet voorkomen als diersoorten die in Nederland niet meer als jachtwild op de lijst voorkomen. Bovendien zijn in het buitenland bepaalde jachtmethoden, zoals de drijfjacht en/of het uitzetten van wild, nog wel toegestaan.

3. De anti-jacht mentaliteit in Nederland

Een belangrijke oorzaak waarom Nederlandse jagers uitwijken naar het buitenland is de anti-jacht houding in Nederland.

'In Nederland durven sommige jagers op verjaardagen niet meer te vertellen dat jagen hun hobby is.' Interview [08]

H.5 Jachtreizen

Dit is een item dat je in het buitenland niet of nauwelijks tegenkomt. In tegendeel zelfs, In de landen waar de reizen naar toe worden georganiseerd, zoals Frankrijk, Hongarije, Polen en Zuid-Afrika, wordt de jager zelfs nog geëerd. Daar is de jacht volgens de eigenaren van de reisbureaus nog een gerespecteerde bezigheid.

'In het buitenland wordt je vaak vriendelijk aangesproken of we nog wat geschoten hebben en hebben ze respect voor de jagers.' Interview[08]

In sommige landen heb je zelfs een probleem als je tegen de jacht bent, aldus een jachtreisbureau eigenaar.

'Het platteland in Duitsland heeft veel last van wilde varkens. Zij veroorzaken ontzettend veel schade. Als jij daar in een dorp tegen de jacht bent, dan heb je het hele dorp tegen je.' Interview [09]

Aantal jachtreizen

Vissering (2004) meldde in een artikel uit de speciale editie van de Nederlandse Jager voor het 100 jarige bestaan van de KNJV dat naar schatting de helft van alle Nederlandse jagers in 2004 naar het buitenland ging om te jagen. Zo'n vijf jaar geleden was dit aantal nog maar één derde.

Een eigenaar van een jachtreisbureau schat dit aantal echter een stuk lager in. Hij denkt dat de Nederlandse markt ongeveer tussen de 8.000 en 10.000 personen bestaat die wel eens in het buitenland jaagt. Hierbij horen ook jagers die bij kennissen uit het buitenland jagen en jagers die jachtgronden bezitten in het buitenland. Ongeveer de helft van deze groep boekt volgens hem wel eens een reis bij een reisbureau, maar niet elk jaar.

Op de vraag wie vooral deelnemen aan deze reizen werd geantwoord dat bijna iedere leeftijdsgroep wel aanwezig was.

Ook de nieuwe, jonge jagers, net 'afgestudeerd' met het jagersbrevet op zak zijn al goed op de hoogte dat Nederland op het gebied van fazant en patrijs en grofwild niet veel meer te bieden heeft en behoren sinds enkele jaren ook tot het jachttoerisme bestand. Interview [07]

Toch blijkt uit een interview dat Nederland niet voorop loopt in het aantal jachtreizen vergeleken met het buitenland. Deelnemers aan jachtreizen komen overal vandaan. Vooral Amerikanen kom je overal ter wereld tegen.

'Amerikanen kom je overal ter wereld tegen. Het zijn van oorsprong al jachtreizigers. In hun eigen land wordt al veel gereisd. Het gebeurt daar regelmatig dat bijvoorbeeld iemand uit New York naar bijvoorbeeld Utah reist om daar te gaan jagen.' Interview[08]

H.5 Jachtreizen

De laatste jaren worden Russen ook steeds meer waargenomen op internationale reizen. Britten zijn daarentegen niet zoveel te vinden in het buitenland.

'Britten hebben in eigen land alles al wat ze nodig hebben. Kleinwild, Grofwild en waterwild komen daar nog genoeg voor. Bovendien is het landschap daar ook zeer geschikt voor de jacht.' Interview[08]

Nederland scoort niet zo hoog in het aandeel jachtreizigers. Een oorzaak hiervoor is dat de KNJV nooit de jacht in het buitenland gesteund en gepromoot heeft. Binnen de partij waren jarenlang discussies of het wel of niet kon ook in andere landen te jagen. Zo bestaat de opvatting dat alleen degene die veld kent en verzorgt ook het recht heeft dat veld te bejagen.

'In het buitenland en zeker binnen het kader van een jachtreis kan van dit alles geen sprake zijn. Eén van de plichten die de jager heeft is het in stand houden van een redelijke wildstand. In zijn eigen veld kan hij dat. Tijdens een jachtreis in het buitenland kan hij niet overzien wat hij door jagen aldaar aanricht.' (Vissering, 2004)

Doordat het landelijk verenigingsorgaan (KNJV) nooit de buitenlandse jachten gepromoot heeft, is de groei van het aantal reizen mede te danken aan een aantrekkende economie en de promotie van jachtreizen door de reisbureaus.

'Het zijn de advertentiecampagnes en PR werk van de reisbureaus die het jachttoerisme in Nederland wat hebben doen opleven.' Interview[07]

Of de komst van de Flora en Faunawet een toename heeft veroorzaakt is volgens de eigenaren van de jachtreisbureaus lastig te beantwoorden. Uit de interviews bleek dat de flora en faunawet zeker bij de oorzaken van de groei van het jachttoerisme hoort.

'Het volledig verdwijnen van uitzetmogelijkheden van wild draagt bij aan een groeiend jachttoerisme' interview [07]

H.6 CONCLUSIE

Jacht is het vervolgen van dieren om die te vangen en te doden. Dit is een onderwerp dat veel discussie met zich meebrengt. Vooral het punt dat jagers dieren doden voor hun plezier lijkt veel mensen tegen de borst te stuiten. In de afgelopen jaren is er veel veranderd in de jachtwereld. In de jaren negentig van de twintigste eeuw vreesden veel jagers zelfs voor het einde van de jacht. Uiteindelijk werd met de komst van de flora en faunawet in 2002 de jacht niet volledig afgeschaft. Wel werd het aantal wildsoorten drastisch beperkt. De vraag is of deze negatieve ontwikkelingen voor de jachtwereld in de toekomst doorzet. Oftewel, is de jacht nog wel op zijn plaats?

Er is door middel van dit onderzoek geprobeerd een antwoord te geven op de vraag 'In hoeverre is er nog plaats voor de jacht?' Het doel is om antwoord te geven of er in 2050 nog gejaagd wordt in Nederland.

Er zijn in dit onderzoek verschillende aspecten van de jacht bekeken, zoals de veranderingen in de wetgeving, veranderingen in de participatie van jagers en de afname van het aantal hectare grond beschikbaar voor de jacht. Bovendien is er een overzicht van partijen met hun claims en argumenten waarom de jacht wel of niet afgeschaft moet worden.

Daarnaast is met behulp van een enquête (gehouden onder eerstejaars studenten sociale geografie en planologie) gekeken naar de verschillende representaties van de jacht. Ook zijn er interviews gehouden met vertegenwoordigers van verschillende belanghebbende partijen op het gebied van de jacht.

Ten slotte zijn de jachtreizen naar het buitenland behandeld. Mede door interviews met jachtreisbureau eigenaren wordt een antwoord gegeven hoeveel en waarom jagers naar het buitenland gaan om de jacht te beoefenen.

Huidige situatie

Wanneer er gekeken wordt naar de huidige situatie omtrent de jacht in Nederland ziet het er niet naar uit dat de jacht in de toekomst niet meer op zijn plaats zal zijn. De flora en faunawet is nog maar enkele jaren in werking getreden en daarbij zijn er voor de jagers mogelijkheden opgehouden om de jacht te beoefenen. Met de komst van de flora en faunawet zijn de accenten echter wel verschoven naar beheer en schadebestrijding. Ondanks dat schadebestrijding en beheer geen jacht genoemd mogen worden, wordt het wel door jagers uitgevoerd en vormt het een belangrijke legitimatie voor het uitoefenen van hun hobby.

Daarnaast hebben er in de wetgeving veranderingen plaatsgevonden die positief voor de jagers zijn. Dit is mede mogelijk gemaakt door een sterke jachtlobby in de Tweede Kamer. Ten eerste hebben de wildbeheereenheden een wettelijke erkenning bij het beheer van de fauna gekregen. Ten tweede zijn de vos, de zwarte kraai, de kauw en de Canadese gans op de landelijke schadesoorten lijst terechtgekomen. Ten derde zal de jacht (waarschijnlijk) op korte termijn weer in natuurgebieden mogelijk worden.

Bovendien is in Nederland het idee dat mensen moeten ingrijpen in de natuur nog steeds overheersend aan het idee dat de mens de natuur haar gang moet laten gaan. Doordat

H.5 Jachtreizen

toppredatoren ontbreken moeten mensen deze rol overnemen om grote overschotten van bijvoorbeeld reeën te voorkomen, omdat ze geen natuurlijke vijanden meer hebben. Een ander voorbeeld is het kort houden van vossen in gebieden waar zeldzame weidevogels voorkomen. Daarnaast heeft een internationale commissie over de Oostvaardersplassen geconcludeerd dat afschot onder dieren die lijden eerder dient plaats te vinden. Ook dit is een voorbeeld van ingrijpen van mensen in de natuur.

Gelet op het aantal jagers en het aantal personen die graag de jacht willen beoefenen is het niet zo dat er een tekort aan jagers is. Integendeel, er is zelfs een grote vraag naar jachtvelden. Een belangrijke oorzaak hiervan is de vergrijzing onder de jagers. De 'oude jagers' gaan lang door met het beoefenen van hun hobby, waardoor het voor de 'jonge jagers' moeilijk is om aan een jachtveld te komen.

Een andere belangrijke reden waarom veel personen de jacht niet kunnen beoefenen is de afname van het aantal beschikbare hectares. Echter, er is op dit moment nog genoeg hectare aanwezig voor het beoefenen van de jacht.

Voor personen die de jacht niet meer kunnen beoefenen vormen jachtreizen naar het buitenland een goed alternatief. De toename van het aantal jachtreizen kan een indicatie zijn dat de jacht steeds minder op zijn plaats is in Nederland. Jagers kunnen naar het buitenland gaan vanwege de ontevredenheid over de jachtsituatie en de anti-jacht mentaliteit in Nederland. Echter, ook veel jagers gaan jagen in het buitenland, omdat het aantrekkelijker is en meer mogelijkheden biedt.

Toekomstige situatie

Onder de huidige situatie ziet het er niet naar uit dat de jacht afgeschaft zal worden, maar hoe zullen de toekomstige ontwikkelingen eruit zien?

De KNJV is niet bang voor het verdwijnen van de jacht. Ten eerste zijn zij van mening dat schadebestrijding met behulp van afschot een onmiskenbaar onderdeel is in onze samenleving. Door de komst van steeds meer exoten, zoals overzomerende ganzen, neemt de faunaschade toe. De kosten van faunaschade worden ieder jaar hoger. Ook in de toekomst ziet het er naar uit dat dit het geval zal zijn. Ondanks dat de dierenbeschermende organisaties voor meer alternatieve maatregelen zijn om deze dieren te verjagen, lijkt afschot ook in de toekomst noodzakelijk. Want het belang van schadebestrijding en beheer lijken de andere betrokken actoren ook te erkennen. De meningen verschillen echter wel in welke mate dit moet plaatsvinden. De agrariërs hebben met name belang bij de schadebestrijding.

Afhankelijk van het gewas en diersoort kan schadebestrijding met afschot noodzakelijk zijn. Ten tweede is de KNJV van mening dat de wildsoortenlijst zal blijven bestaan, zodat niet alleen schadebestrijding en beheer overblijven. De jacht op wild is in hun ogen geen plezierjacht, maar behoort gewoon bij de taak als faunabeheerder. Zij geloven in de visie dat als je een zo'n gedifferentieerd mogelijke faunabestand wilt hebben de mens moet ingrijpen. De jacht op de wildsoorten in het jachtseizoen biedt voldoende mogelijkheden om de stand van de wildsoorten op een acceptabel niveau te brengen, zodat er geen schade meer verwacht hoeft te worden na het jachtseizoen. Bovendien zijn zij van mening dat de argumenten tegen

H.5 Jachtreizen

de jacht vooral gebaseerd zijn op emotie en niet op wat goed is voor de populaties van diersoorten.

Ten derde maakt de KNJV zich over toekomstige generaties jagers geen zorgen, aangezien jaarlijks veel nieuwe personen zich aanmelden voor de jachtcursus. Veel van deze personen lijken te weten wat er van hun gevraagd wordt als faunabeheerder en zullen 'het genot van de jacht' niet missen.

Ook lijkt op politiek vlak de jacht niet hoog op de politieke agenda te staan. Dat betekent voor de toekomst dat als andere politieke partijen in de regering komen er wel veranderingen zullen komen, maar de verwachting is dat naar alle waarschijnlijkheid alleen kleine nuanceverschillen zullen betekenen.

De discussie omtrent de jacht lijkt in de eerste plaats niet of je wel of niet in het wild levende dieren mag doden, maar veel meer een discussie wanneer mag je een in het wild levend dier doden. Hierbij lijkt de discussie veelal om geld te draaien.

Toch is het niet zo dat de jacht in de toekomst vrij spel heeft in Nederland. De jacht is en blijft een ethisch onderwerp waar mensen het naar alle waarschijnlijkheid nooit over eens zullen worden. De vraag of je dieren mag doden is volgens Ortega y Gasset (1959) dan ook *'een thema met onoverkomelijke moeilijkheden.'*

Zo is uit de enquête gehouden onder eerstejaars studenten sociale geografie gebleken dat de jacht met veel negatieve aspecten wordt geassocieerd. De voornaamste negatieve aspecten van de jacht zijn: het is zielig voor de dieren, het veroorzaakt dierenleed en het is wreed.

Ook al is deze enquête niet representatief voor de gehele Nederlandse samenleving, het geeft wel aan dat er zeker negatieve gevoelens ten aanzien van de jacht zijn.

Bovendien wordt de jacht in Nederland niet gerepresenteerd als een onderdeel van onze nationale identiteit, zoals dat bij landen als Groot-Brittannië en de Verenigde Staten wel het geval is. In Groot-Brittannië staat de jacht symbool voor het leven op het platteland en in de Verenigde Staten staat de jacht symbool voor de cultivering van de wildernis. Nederland heeft zelfs samen met België het laagste percentage aantal jagers van alle Europese landen. Slechts 0,2% van de Nederlandse bevolking jaagt. Dit is een indicatie dat Nederland geen jachtvolk is.

De dierenbeschermende partijen zullen dan ook in de toekomst blijven strijden tegen de jacht zoals deze op dit moment in Nederland wordt uitgeoefend. Dat betekent dat ook zij in de toekomst zullen blijven strijden tegen de jacht. Naar hun mening was de instandhouding van een wildsoortenlijst in de flora en faunawet al een ontkenning van het 'nee, tenzij...' principe uit deze wet. De voornaamste doelstelling van deze partijen is en blijft het afschaffen van deze 'plezierjacht'. Ook zullen er veranderingen naar hun mening moeten plaatsvinden op het gebied waarop nu de schadebestrijding en beheer plaatsvindt. Waarbij de ecocentrische benadering waarin de mens niet moet ingrijpen in natuurlijke systemen voor steeds meer mensen in Nederland een optie zal zijn.